

**METODICKÁ
PŘÍRUČKA PRO
UČITELE STUDENTŮ
VE VĚKU 15 – 18 LET**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SOCIÁLNÍ KOMPETENCE:

jak čelit výzvám

digitálního věku

SOCIÁLNÍ KOMPETENCE: JAK ČELIT VÝZVÁM DIGITÁLNÍHO VĚKU

METODICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE STUDENTŮ VE VĚKU 15 – 18 LET

Výtah a adaptace původní anglické verze

VÝSLEDEK PROJEKTU ERASMUS+
„SOCIAL COMPETENCE IN DIGITAL ERA“
CZ – HU – IT – GR – RO – SK
2018 – 2021

Tento projekt byl realizován v rámci programu Erasmus+, provozovaného Centrem pro vzdělávání a mládež Evropské unie Ministerstvem Evropské unie (Česká národní agentura, <http://www.dzs.cz>) a realizován s grantem poskytovaným Evropskou komisí. Podpora Evropské komise při tvorbě této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Evropská komise nemůže být zodpovědná za jakékoliv využití informací obsažených v této publikaci.

KOORDINACE PROJEKTU: David Smetana

Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola,
Březová, Czech Republic

ŘEDITEL ŠKOLY: PaedDr. Ludvík Zimčík

PARTNEŘI PROJEKTU:

Istituto di Istruzione „Lorenzo Guetti”, Tione di Trento, Italy

Hlavní členové projektu: Viviana Sbardella, Rosa Russo, Agnese d’Annibale, Paola Ferrari, Mirella Bertolini

Fondazione don “Lorenzo Guetti”, Bleggio Superiore, Italy

Hlavní členové projektu: Alessandra Piccoli, Armin Wiedenhofer

4 EPAL KAVALAS, Kavala, Greece

Hlavní členové projektu: Aggeliki Karanasiou, Maria Katsikari

Základná škola s materskou školou, Červeník, Slovakia

Hlavní členové projektu: Jarmila Gáborová, Magdalena Vranáková, Adriana Demešová

Vrakúň Municipality, Vrakúň, Slovakia

Hlavní členové projektu: Stefan Fazekas, Noemi Varga, Ladislav Kusenda, Janos Csaplar

Suprex Ltd., Felsonyek, Hungary

Hlavní členové projektu: Bela Balogh, Tiborne Fabian, Margit Szabo-Bakosne Rosta, Edit Gyocsi, Bne Nemeth Etelka

Școala Gimnazială „Alexandru Roman”, Auseu, Romania

Hlavní členové projektu: Adrian Matei Botici, Anca Lucia Mucha, Diana Popa, Ioana Popescu

Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová, Czech Republic

Ředitel školy: PaedDr. Ludvík Zimčík

Hlavní členové projektu: David Smetana, Ivana Tálská, Vojtěch Král

NÁVRH OBALU: IOANA POPESCU
OBRÁZEK: SITES.TCS.COM

Obsah

ÚVOD	7
I. INFORMAČNÍ SPOLEČNOST	8
A. CHARAKTERISTIKA A STRUKTURA SPOLEČNOSTI	8
B. DIGITÁLNÍ VĚK.....	13
C. ROZTŘÍŠTĚNOST SPOLEČNOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU	20
II. OD VĚDOMOSTÍ KE KOMPETENCÍM	26
A. VĚDOMOSTI A KOMPETENCE.....	26
B. VĚDOMOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU	33
C. DIGITÁLNÍ KOMPETENCE.....	39
III. KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU	45
A. MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST; FAKTA VS NÁZORY; SVOBODA PROJEVU	45
B. KRITICKÉ CHÁPÁNÍ SEBE SAMA	61
C. KRITICKÉ CHÁPÁNÍ SVĚTA	75
IV. ROZHODOVÁNÍ SE A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU .	93
A. ROZHODOVÁNÍ SE, ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ.....	93
B. SCHOPNOST ŘEŠIT A SPRAVOVAT KONFLIKTY V DIGITÁLNÍM VĚKU	99
C. ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ JAKO HNACÍ SÍLA VÝVOJE.....	105
V. EMOČNÍ INTELIGENCE V DIGITÁLNÍM VĚKU.....	110
A. EMOČNÍ INTELIGENCE	110
B. OSOBNÍ A ELEKTRONICKÁ KOMUNIKACE	116
C. MOTIVACE A MANIPULACE V DIGITÁLNÍM VĚKU.....	122

VI. ZNALOST A POROZUMĚNÍ GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM V DIGITÁLNÍM VĚKU	129
A. SVĚT DŘÍVE A NYNÍ	129
B. GLOBALIZOVANÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST	136
C. GLOBALNÍ SMÝŠLENÍ, GLOBALNÍ OBČANSTVÍ	143
VII. OCEŇOVÁNÍ LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI A PRÁV V DIGITÁLNÍM VĚKU.....	150
A. RESPEKT K ROZDÍLNOSTI; TOLERANCE	150
B. OSOBNÍ, SKUPINOVÉ, NÁRODNÍ HODNOTY	158
C. EVROPSKÉ A SVĚTOVÉ HODNOTY.....	164
VIII. DEMOKRACIE, PRÁVO, SPRAVEDLNOST, ROVNOST, PRÁVNÍ STÁT	171
A. DEMOKRACIE - BRZDY A ROVNOVÁHY	171
B. SPRAVEDLNOST A ROVNOST	179
C. PRÁVNÍ STÁT	187
PŘÍLOHA.....	194
I. OBČANSKÁ SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST – CSR.....	194
II. JAK SE SOCRATIVE.COM POUŽÍVÁ?.....	199

ÚVOD

Milí učitelé!

Sociální (nebo jiným slovem: občanská) kompetence je jednou z nejdůležitějších témat současného vzdělávání. Žijeme v kolektivu, ve společnosti, a proto je velmi důležité si tuto kompetenci osvojit. V momentě, kdy začali lidé žít pospolu, byla formulována práva, povinnosti a požadavky, které je třeba dodržovat, aby mohlo dané společenství fungovat. Tato práva a povinnosti se plynutím času a změnou společnosti mění. Poslední výraznou změnu přinesla digitální éra.

Před Vámi leží metodická příručka k projektu, v rámci něhož bylo vytvořeno 24 lekcí týkající se sociální kompetence v digitální éře. Naleznete v ní metodické návrhy, řešení úkolů, testů obsažených v učebnici, i návrh učebního plánu. Česká verze je oproti anglické zkrácena o náhledy powerpointových prezentací, jež tvoří tzv. elektronickou verzi zpracovaných témat. Prezentace naleznete na přiloženém CD. Součástí materiálu je i verze pro smartphony, kterou lze využívat i při domácím vzdělávání. Originální anglická verze obsahuje navíc i seznam použitých zdrojů a další poznámky ke vzdělávání.

V rámci smartphonové verze bylo pro každý modul vytvořeno 30 úloh. Za výborné zvládnutí testu považujeme 25 a více správných odpovědí. Je na každém učiteli, které otázky si do testu vybere, zdali bude test využit v hodině či jako domácí úkol.

Úlohy jsou snadno řešitelné s pomocí učebnice. Řešení úloh, u kterých je třeba doplnit odpověď na konci věty anebo odpovědět na otázky, jsou uvedeny jen příklady možných řešení. Učitel rozhoduje, zda je odpověď správná či nikoliv. Úlohy ve smartphonové verzi jsou vytvořené na základě aplikace *Socratic*. Podrobnější popis této aplikace naleznete na www.socratice.com.

PowerPointové prezentace jsou dostupné v originálním anglickém jazyce. Jednotlivé slidy může učitel změnit, doplnit o své příklady, či vynechat.

Přejeme Vám příjemné a úspěšné vyučování!

Mezinárodní projektový tým, který pro Vás tuto učebnici připravil.

I. INFORMAČNÍ SPOLEČNOST

A. CHARAKTERISTIKA A STRUKTURA SPOLEČNOSTI

V polovině minulého století se vytvořila tzv. informační společnost. Od této doby se informace stala nejdůležitějším prvkem hospodářsko-spoločenského života. Jsou to právě informace, které vyprodukují značnou část HDP (GDP - Gross Domestic Product) jednotlivých společností.

Vědomosti se staly důležitými zdroji zahrnující pojmy, informace, data, symboly, kulturu, ideologie a hodnoty. Stejně tak, jako byla pro průmyslová společnost specifická využíváním strojů, energií a průmyslových produktů, je pro dnešní dobu typická práce se svými znalostmi a vědomostmi.

Pod pojmem informace rozumíme vše, co na nás působí a:

- má pro nás nějaký význam a hodnotu;
- jehož obsah získáme komunikací;
- je pro nás nové.

Pro někoho je získaná informace důležitá a prospěšná, pro někoho ta samá bezcenná a zbytečná.

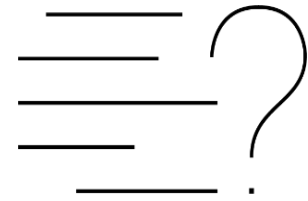
K objasnění pojmu informace můžeme použít i jeho etymologický význam, jenž vychází z latinského pojmu „*informatio*“ znamenající dávat formu, formulovat, přeformulovat. Tzn., že co naše dosavadní vědomosti nepřetransformuje, není pro nás informace.

Charakteristické rysy informační společnosti:

- informační technologie ovlivňuje všechny aspekty společnosti;
- informace je mimo jiné i pojmem ekonomickým, neboť má hodnotu, náklady, dokáže produkovat zisk či vést k deficitu;
- informační společnost výrazně ovlivňuje trh práce, mění se struktura uchazečů o zaměstnání;
- samotný výkon práce se mění jak v čase, tak i v prostoru. Rychle se šíří tzv. „home office“, roste online hospodářství (získávání produktů je možné z kteréhokoliv místa na Zemi), razantně se mění možnosti přístupu ke kultuře.

Přístup lidí nebo skupin lidí k informacím však může být rozlišný (viz modul C).

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je informace?

Slovo informace můžeme všestranně použít k vyjádření dat, dojmů, citů, k označení dokumentů, nápadů, faktů o něčem atd.

2. Jak může být definována informační společnost?

Informační společnost je taková, za jejíž základní zdroj, prvek je považována informace.

3. Co je charakteristické pro informační společnost?

Nejdůležitějšími znaky informační společnosti jsou: existence tzv. „průmyslu znalostí“, znalosti a vědomosti jako výrobní produkt, který má své náklady, ale i zisky.

4. Kdo byl jedním z prvních lidí, kteří použili termín informační společnost?

Daniel Bell, americký sociolog

5. Jaké sociální proměny v současné “informační společnosti“ bys mohl najít?

Informační společnost způsobila tyto změny:

- radikálně se změnila metody přístupu k lidem;
- nové metody v kolektivu a ve společnosti;
- změna sociálních a hospodářských podmínek;
- změna struktury společnosti v souvislosti s tím, kdo a v jaké míře má přístup k informacím;
- snadný přístup k tržním a jiným datům.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. e	2. a	3. a	4. d	5. e
6. b	7. b	8. c	9. a	10. d

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. P	5. N
6. P	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Společnosti se odklonily od společnosti založené na zboží ke ... (společnosti založené na znalostech).
2. Organizace využívají informace ke zvýšení ... (účinnosti a inovace).
3. Tok informací se stává přinejmenším stejně důležitý jako ... (tok zboží nebo kapitálu).
4. ICT jsou jako dvousečný nástroj, protože mohou ... (uzdravit nebo zranit).
5. Informační revoluce způsobila ... (společenské transformace).

Otevřené otázky:

1. Co je to informace? (Údaje, přesvědčení, dokumenty, myšlenky, fakta; sdělení znalosti nebo inteligenci.)
2. Jakou jedinou komoditu může člověk "prodat" a ještě ji mít? (Informace)
3. Jaký druh společností byl před informačními společnostmi? (Zemědělská a Průmyslové společnosti)
4. Kdo je jedním z prvních lidí, kteří používají termín "*informační společnost*"? (Daniel Bell)
5. Co znamená slovo informace v latině? (Přeformulovat)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	INFORMAČNÍ SPOLEČNOST – CHARAKTERISTIKA A STRUKTURA SPOLEČNOSTI
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• správně definovat pojem informace a informační společnost;• vysvětlit charakteristiky a společenské proměny informační společnosti;• vysvětlit dopad ICT na dnešní společnost.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	informace, informační společnost, technologie, prostředky informační technologie, sociální transformace
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je informace? Co je společnost? Co je to informační technologie?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Dle rozhodnutí učitele může proběhnout frontální výuka s/bez pomocí PowerPointové prezentace.</p> <p>Čas: 15 minut</p>	
<p>3. aktivita: Diskuze</p> <p>Studenti nejprve uvedou aktivity, které vykonávají s pomocí počítače anebo mobilního telefonu. V diskuzi poté prodiskutují možnosti, jak by se daly zmíněné aktivity zvládnout bez uvedených přístrojů. Mohou uvést výhody – nevýhody jejich užívání.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	

Alternativní 3. aktivita: Exkurze

Studenti navštíví organizaci anebo úřad, který sponzoruje práci na počítači.

Čas: 20 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

B. DIGITÁLNÍ VĚK

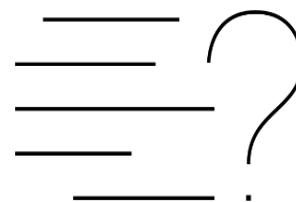
Každý den na člověka působí velké množství dojmů. Veškeré informace musíme zpracovávat, neboť kapacita lidského mozku je omezená. Jako informaci prospěšnou hodnotíme ty, které jsou nové a týkají se nás samotných. Ostatní informace mozek eliminuje. Člověk je schopen zapamatovat si jen zlomek z tohoto obrovského množství informací. A proto lidé vytvořili písmo. K systematickému ukládání informací došlo až po objevení knihtisku.

Nové možnosti však byly otevřeny mnohem později, a to s vývojem mikroelektroniky. Elektronická paměť je schopná uchovat na relativně malém místě obrovské množství informací. Toto digitální řešení nazýváme digitální technologií. Toto elektronické uchovávání může probíhat analogicky (na magnetické pásce), nebo digitálně, které je umožněno transformací informace na čísla. V elektronice se rozšířila binární číselná soustava, ve které existují dvě číslice – „0“ (bez signálu) a „1“ (signál je přítomen). Kapacita digitálního ukládání přesáhla kapacitu analogového ukládání na začátku nového tisíciletí (2002 – 2004). Toto období považujeme za počátek digitální éry.

Časté a celosvětové používání digitálních zařízení vedlo ke zlepšení a zjednodušení života. Digitální technologie daly nový význam pojmům život a práce, vzdělávání a zábava, volný čas a příležitosti. Informační společnost vyžaduje občany, kteří jsou schopni používat digitální technologie pro osobní, profesní nebo vzdělávací účely. Tito občané musí být rovněž odpovědnými uživateli. Měli by znát svou vlastní úroveň digitálních dovedností a měli by se je vždy snažit vylepšit. Ne všechny děti narozené v digitální éře jsou totiž zvyklé na digitální technologie - *digitálními občany* se stávají. Přestože jsme obklopeni technologií a zdá se, že většina z nás má základní digitální dovednosti, ne všichni jsme digitálně způsobilí. *Digitálně způsobilá osoba* chápe a kriticky hodnotí různé aspekty a obsah digitálních médií. Chápe důležitost digitálních dovedností a kriticky zvažuje, zdali jsou nové technologie řešení / příležitost nebo ne. Digitální občané rozumí etickým důsledkům chování online i offline a přijímají morální rozhodnutí.

Digitální technologie se vyvíjejí velmi rychle a ovlivňují všechny oblasti lidské činnosti: vzdělávání, práci, ekonomiku, zdravotní péči atd. Jak jsme viděli, dnešní společnosti se mění, někdy k lepšímu, ale rozhodně tomu tak není vždy. Objevují se složité výzvy: soukromí, kontrola dat, bezpečnost dat, atd. Proto bychom při všech těchto změnách měli mít něco neměnného a velmi důležitého: kritické myšlení, zdravý rozum, respekt a odpovědnost.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co znamená pojem digitální?

„Digitální“ znamená „vyjádřený čísly“, viz binární kód.

Termínem digitál se rozumí signály nebo data vyjádřená jako řada číslic 0 a 1, které vyjadřují, zda je nebo není přítomen signál. Digitální také označuje používání a ukládání informací ve formě digitálních signálů.

2. Jak zní definice digitálního věku?

Digitální éra je historické období, které je charakterizované existencí a intenzivním využíváním digitálních technologií. Digitální éra začala začátkem tohoto století a je charakterizována rychlým rozšířením digitálních záznamů dat.

3. Jak by se měli digitální občané chovat?

Digitální občané chápou význam digitálních dovedností, etických důsledků chování on-line a off-line, dokáží kriticky zvážit používání nových technologií, které mají být řešením/příležitostí či nikoli. Digitální občané se vždy snaží rozhodnout správně dle svého morální přesvědčení.

4. Co znamená zkratka ICT?

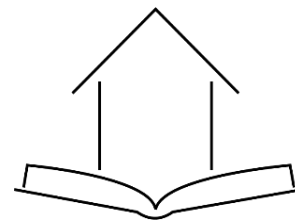
ICT (IKT) je zkratka pro Informační technologie.

5. Vyjmenuj pět výhod a pět nevýhod moderních technologií a jejich použití.

Některé výhody moderních technologií jsou: snadný přístup k informacím, nové a rychlé způsoby komunikace, omezování lidské fyzické práce, zvyšování výroby, online a mobilní vzdělávání. Některé nevýhody moderních technologií jsou: závislost, nárůst osamělosti, nejistota zaměstnání, pracovní přetížení atd.

DOMÁCÍ ÚKOL

1. **Digitální stopa** odkazuje na jedinečný soubor sledovatelných digitálních aktivit a komunikace na internetu. Použijte stopu níže a napište nebo nakreslete weby a sociální aplikace, které používáte. Co o vás říká stopa?

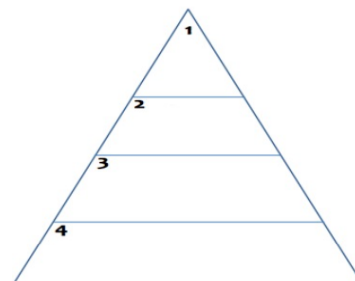
My Digital Footprint

Digitální stopa odkazuje na digitální informace o člověku a o její činnosti online. Některé příklady, které mohou žáci uvádět, jsou: komentáře, příspěvky na Facebooku, Instagramu, Snapchat (aktivní digitální stopy), záznamy on-line nákupů, IP adresa, cookies, atd. (pasivní digitální stopy). Učitelé by také měli žákům pomáhat zvládat jejich digitální stopy: zadání svých jmen do vyhledávačů, kontrola nastavení soukromí, změna hesel, aktualizace software, přemýšlení a přehodnocování před zveřejněním něčeho atd.

2. Dokonči *Reflexní (úvahovou) pyramidu* dle zadaných vět.

1. Důležité věci k zapamatování.
2. Věci, o kterých by ses chtěl dozvědět více.
3. Věci, které jsem už znal dříve.
4. Věci, které ses naučil a považuješ je za důležité.

Reflexní pyramidu je velmi dobrá metoda, která nutí studenty více přemýšlet o tématu a o svém vlastním pokroku. Může být použita pro všechny moduly v učebnici.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. d	2. c	3. a	4. c	5. b
6. b	7. e	8. d	9. e	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. N	4. P	5. N
6. N	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Digitální revoluce očekává, že lidé budou informováni a budou znepokojeni ... (kde žijí).
2. Pokud jde o moderní technologie je snadná mobilita příkladem ... (výhod).
3. Pokud jde o moderní technologie, je informační přetížení příkladem ... (nevýhody).
4. Všechny on-line aktivity jsou sledovatelné díky ... (digitální stopě).
5. Informační společnost vyžaduje občany, kteří jsou schopni využívat digitální technologie pro ... (účely osobní, profesní nebo vzdělávací).

Otevřené otázky:

1. Co znamená digitální éra? (Digitální éra je historickým obdobím charakterizovaným existencí digitálních technologií.)
2. Co znamená digitální? (Signál nebo data vyjádřená jako řada čísel 0 a 1; pomocí a ukládání informací ve formě digitálních signálů.)
3. Jak nazveme děti narozené v digitální éře a velmi zvyklé na digitální technologie? (Digitální domorodci)
4. Co může digitálně schopný uživatel dělat? (On/ona rozumí, hodnotí nebo dokonce vytváří digitální obsah.)
5. Kdo jsou digitální občané? (Občané informační společnosti / digitální éry.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	INFORMAČNÍ SPOLEČNOST – DIGITÁLNÍ VĚK
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• správně definovat digitální, digitální technologie a digitální éru;• vysvětlit charakteristiky a sociální transformace digitální éry;• jmenovat výhody a nevýhody moderních technologií;• porozumět rozdílu mezi digitálně nativním a digitálně kompetentním uživatelem.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	digitální, analogický, digitální éra, transformace, ICT, binární soustava
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel přinese dvojce hodinky (jedny jsou analogové a druhé digitální; některé další podobné zařízení mohou být také prezentována) do učebny a žádá studenty, aby sdělili rozdíly, uvedli jejich výhody a nevýhody při používání. Cílem aktivity je, aby studenti pochopili, co znamená digitální, analogové.</p> <p>Čas: 5 minut</p> <p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Výklad učiva pomocí PowerPointové prezentace.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

3. aktivita: Jste digitálně kompetentní?

Učitel požádá studenty, aby si na webových stránkách Europass (europass.cedefop.europa.eu) stáhli šablonu životopisu a vytvořili si vlastní životopisy. Studenti jsou požádáni, aby vyhodnotili své digitální schopnosti a poté vyplnili šablonu. Tato aktivita pomůže studentům uvědomit si, co digitální kompetence skutečně jsou.

Čas: 13 minut

4. aktivita: Mapování společnosti a technologií

Učitel požádá studenty, aby s pomocí karet s budovami nakreslili mapu svého města zahrnující domy, významné veřejné budovy (pošta, radnice, školy), veřejné služby (nemocnice, policie nádraží) apod. Poté se studenti na mapu podívají z pohledu digitálních technologií. Co dokážou moderní technologie? Jak nám mohou pomoci? Které z institucí pomáhají občanům? Jsou všechny technologie dostupné pro každého? Studenti pracující ve skupinách po čtyřech se snaží zhodnotit užitečnost moderních technologií z hlediska institucí ze svých map.

Čas: 15 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 2 minuty

C. ROZTŘÍŠTĚNOST SPOLEČNOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU

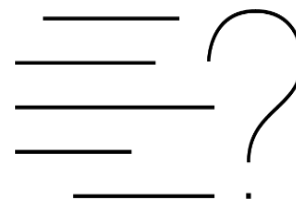
V každé společnosti nalezneme mnoho rozdílů mezi jednotlivými skupinami a osobami. Tato roztržitost může vést k převratům, nezaměstnanosti apod. Situace se ještě více prohloubila s nástupem digitální éry. Ačkoli mají technologie spíše snižovat rozdíly ve společnosti a ne je zvyšovat, existují rozdíly mezi vrstvami stejné společnosti, mezi různým hospodářským a kulturním zázemím, mezi věkovými skupinami atd. Z digitálního hlediska jsme svědky nárůstu *sociálních nerovností*.

Mocným a nejdůležitějším zdrojem se stala informace, a proto se společnost rozdělila na ty, co mají snadný přístup k informacím, a na ty, kteří se k informacím nedostanou. Prohloubily se tak mezery mezi jednotlivými skupinami ve společnosti. První důležitá propast má charakter generační. Bohužel je široká a hluboká. Technický vývoj se zrychluje a ti, co zaostávají, zaostávají čím dál tím více. Druhá propast je charakteru materiálního. Ve společnosti stále existuje mnoho lidí, kteří si nemohou dovolit koupit počítač či chytrý telefon.

Další propast je spojena s *chytrým a kritickým využitím ICT*. Jde o *kritické přemýšlení* o tom, jaká technologie ve skutečnosti je. Existuje mnoho lidí, kteří mají připojení k internetu a novým technologiím, ale nepoužívají je chytře nebo kritickým způsobem. Existuje mezera mezi těmi, kteří kriticky a s rozmyslem používají ICT, kteří vytvářejí digitální obsah nebo využívají nástroje ICT ke vzdělání, nebo v nich spatřují občanskou příležitost, a těmi, kteří jsou pouze spotřebiteli.

Jistou změnou může být právě rozvoj sociální a intelektuální dovednosti.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to roztržitost (fragmentace)?

Rozpolcenost společnosti. Mezi jednotlivými skupinami dané společnosti se vytvořily mezery, které dané skupiny od sebe vzdalují.

2. Jaké podoby fragmentace můžeme nalézt?

Velmi často se můžeme setkat se škodlivým účinkem jednotlivých mezer, jenž se promítá v pomalé inovaci, ve snížení hospodářské efektivity apod.

3. Proč se fragmentace objevuje?

Důvody mohou být hospodářské, kulturní, politické, vzdělávací a věkové.

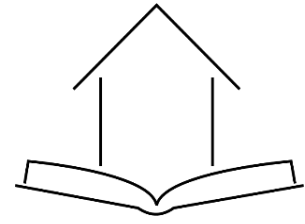
4. Kdo může být ovlivněn fragmentací?

Může se týkat každého z nás.

5. Jak mohou dotčené orgány bojovat proti roztržitosti?

Pozornost si zaslouží osoby, které žijí v znevýhodněných podmínkách, často osoby s nízkým stupněm vzdělání, nezaměstnaní apod.

DOMÁCÍ ÚKOL

1. **Jeden den bez technologie.** Studenti píší své dojmy, výhody a nevýhody, na které během dne narazili. Zpráva by měla být v rozsahu asi 2-3 stran.
2. **Vytvořte kartičky o fragmentaci** pomocí informací z této kapitoly. Studenti jsou rozděleni do dvou skupin. Jedna skupina má vytvářet flash karty bez jakéhokoli přístupu k technologii a druhá s přístupem a dostupnými digitálními schopnostmi svých členů. Každá skupina má napsat problémy, s nimiž se setkala. Po této aktivitě by měla následovat debata o tom, jak moderní technologie mohou (či nemohou) v těchto činnostech pomoci.
3. **Privilegovaná procházka:** Studenti se postaví do řady a učitel čte následující věty. Pokud jsou věty v jejich případě pravdivé, udělají krok vpřed. Pokud ne, zůstanou tam, kde jsou.
 - Vyrostl/a jsi v domácnosti, kde byl jeden nebo více počítačů.
 - Účastnil/a jsi se letního placeného tábora.
 - Tvoji rodiče používají počítač ve své práci.
 - K narozeninám jsi dostal/a mobilní telefon.
 - Vlastníš e-mail.
 - Vytvořil/a jsi kanál na youtube.
 - Nahlásil/a jsi někoho na sociální síti pro “špatný/závadný” obsah.

Tato aktivita pomáhá studentům porozumět způsobům, jakými společnost vyděluje některé jedince nad ostatními. Od studentů se žádá, aby se zamysleli nad různými oblastmi ve svých životech - zatím - kde byli privilegovaní nebo kde nebyli. Učitel může přidat nebo změnit věty z učebnice v souladu s vlastnostmi dané třídy.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. e	3. c	4. a	5. d
6. b	7. a	8. e	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. P	4. N	5. N
6. N	7. N	8. P	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Ne každý si může dovolit a používat nové ICT a to vede k nárůstu v sociální nerovnosti, která je známá jako ... (roztříštěnost, fragmentace).
2. Roztříštěnost je způsobena ... (ekonomickými, politickými, vzdělávacími atd. mezerami/nespravedlnostmi).
3. Roztříštěnost může oddálit/snížit ... (kreativitu a produktivitu) ve škole nebo v práci.
4. Zvláštní pozornost je třeba věnovat také ... (znevýhodněným skupinám).
5. Všichni jednotlivci musí získat lepší ... (digitální dovednosti).

Otevřené otázky:

1. Co je to fragmentace? (Mezera mezi vrstvami stejné společnosti; sociální nespravedlnost.)
2. Proč je fragmentace procesem? (Dochází k němu v průběhu času.)
3. Jaké další druhy fragmentace znáte? (kulturní fragmentace, ekonomická fragmentace, prostorová fragmentace, politická fragmentace)
4. Narodit se v digitální éře není dostatečná podmínka pro získání digitální kompetence. Proč? (Lidé/uživatelé musí kreativně a kriticky využívat ICT)
5. Koho může fragmentace postihnout? (Kohokoliv)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	INFORMAČNÍ SPOLEČNOST – ROZTŘÍŠTĚNOST SPOLEČNOSTI V DIGITÁLNÍ ÉŘE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• správně definovat pojem roztríštěnost;• porozumět účinkům fragmentace;• vytvořit a projednat výsledky průzkumu.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	společnost, fragmentace, vrstvy společnosti, roztríštěnost, mezery (zlomové čáry)
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Víte o někom, kdo nemá přístup k internetu? Jak často používáte internet k plnění svých domácích úkolů? Potřebují vaši rodiče v práci digitální dovednosti? Budou je potřebovat, aby získali lepší placenou práci?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Výklad učiva pomocí PowerPointové prezentace.</p> <p>Čas: 15 minut</p>	
<p>3. aktivita: Průzkum</p> <p>Studenti již před lekcí měli za úkol zjistit některé údaje o 50 studentech ze své školy:</p> <ul style="list-style-type: none">• počet studentů, kteří nemají přístup k internetu;• počet studentů, jejichž rodiče používají v práci počítače;	

- počet studentů, kteří mohou vytvořit stránku, blog nebo jakýkoli digitální obsah;
- počet studentů, kteří považují digitální schopnosti za zásadní pro svůj osobní rozvoj;
- počet studentů, kteří mají chytré telefony;
- počet studentů, kteří používají své chytré telefony pro domácí úkoly nebo školní projekty.

Na základě těchto čísel a práce ve čtyřčlenných skupinách mají studenti analyzovat úroveň roztržitosti ve své škole. Čas pro skupinovou práci: 10 min.

Na konci činnosti učitel vyhodnotí jejich práci a shrne výsledky. Může proběhnout diskuze.

Čas: 20 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

II. OD VĚDOMOSTÍ KE KOMPETENCÍM

A. VĚDOMOSTI A KOMPETENCE

Náplní vzdělání ve škole je získat vědomosti, což vede k rozvoji kompetencí potřebných pro každodenní život. Úkolem vzdělání je vést studenty k pochopení základních myšlenek, principů a rozvinout ve studentech logické a kritické myšlení, což má podpořit schopnost komunikovat a argumentovat, spolupracovat během řešení problémů a vést studenty k používání získaných vědomostí a dovedností v jejich budoucím životě. Digitální technologie pomáhají dosáhnout těchto vzdělávacích cílů. Zároveň napomáhají rozvinout studentovo myšlení, schopnost analyzovat a syntetizovat, zobecňovat, vyvinout vhodné strategie k řešení problémů a ověřit tyto strategie v praxi. Je důležité vzdělávat studenty efektivně, používat informační nástroje civilizace a zároveň respektovat zákon a etická pravidla během používání informačních technologií. Je důležité dosáhnout tohoto cíle s využitím digitálních technologií ve školních předmětech, mezinárodních a školních projektech

VĚDOMOST

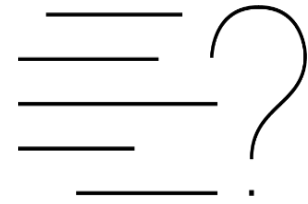
Na počátku člověk jednoduše prožíval jevy, pozoroval jich, často však nechápal. Zkušenosti jsou však prvním krokem k vědomostem. Ty následně zformulovaly světonázory člověka, zpřesnily je, přeformulovaly (lat. informatio, sloveso informare – informace). S nárůstem množství informace bylo potřeba najít nový způsob jejich ukládání. Proto vzniklo písmo. Pochopení informací a jevů a vyhledávání daných okolností a důvodů je nevyhnutelnou součástí toho, co dnes označujeme jako vědomost.

KOMPETENCE („SCHOPNOST APLIKOVAT“)

Vědomosti znamenají, že něco víme, kompetence vyjadřuje schopnost umět jich používat. Z tohoto vyplývá, že vědomost je záležitost pasivní, kompetence aktivní, která je zároveň nevyhnutelnou podmínkou k dosažení výsledků. Vědomosti tvoří pouze jednu složku kompetence, mezi další aspekty však patří zcela subjektivní psychologické vlastnosti jako odvaha, vytrvalost apod. Z toho vyplývá, že vědomosti jsou objektivní, kompetence naopak kategorie subjektivní.

Vědomosti získáváme v průběhu vzdělávání, osvojení kompetence závisí na našich schopnostech, zdatnostech. Těžiště vzdělávání se plynule přesouvá od vyučování, v jehož centru pozornosti jsou vědomosti, k vyučování, v rámci kterého se soustředíme na kompetence.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je základním pilířem Bloomovy taxonomie vzdělávacích cílů?

Základním cílem získání vědomostí je pojmenovat, definovat a popsat fakta.

2. Co tvoří nejvyšší stupeň taxonomie vzdělávacích cílů pyramidy?

Nejvyšší stupeň pyramidy tvoří schopnost studentů rozvíjet, vymyslet, formovat a přizpůsobit se.

3. Mohou digitální technologie pomoci rozvinout klíčové kompetence? Zdůvodni.

Ano.

4. Vyjmenuj klíčové kompetence, které mohou být rozvinuty ve vzdělávacím procesu.

Sociálně komunikační kompetence, kompetence k řešení problému, sociální a osobnostní kompetence, pracovní kompetence, vzdělávací kompetence apod.

5. Patří kompetence argumentovat a aplikovat kreativní myšlení k základnímu nebo vyššímu didaktickému cíli? Zdůvodni.

Výše uvedené kompetence řadíme k vyššímu didaktickému cíli.

ÚKOLY V MODULU

TAXONOMIE VZDĚLÁVACÍCH CÍLŮ

Charakteristiky stupňů pyramidy

spoj správný výraz

pojmenovat, definovat, popsat fakta

zapamatovat

vysvětlit, rozlišit, dát příklad a shrnout vědomosti

pochopit

vyřešit problém, vybrat a přidat informaci

aplikovat

srovnat, analyzovat, kategorizovat informace

analyzovat

obhájit svůj přístup, posoudit, být schopen podat argument

ohodnotit

rozvíjet, vymyslet formovat, přizpůsobit

vytvořit

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Klíčové kompetence (schopnosti)	Didaktický cíl
Životní vzdělávací kompetence	D
Sociálně komunikační kompetence	F
Kompetence aplikující matematické myšlení, základní vědomosti o vědě a technologii	H
Kompetence informační and komunikační technologie	B
Kompetence k řešení problémů	E
Sociální a osobnostní kompetence	A
Pracovní kompetence	C
Kompetence směřující k iniciativě a podnikavosti	G

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. a	3. d	4. b	5. d
6. a	7. b	8. b	9. d	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. N	4. P	5. P
6. N	7. P	8. P	9. N	10. N

Doplňovačka:

1. Vědomosti nám pomáhají... (zorientovat se ve světě).
2. Kompetence je ... (schopnost použít znalosti v praxi).
3. Schopnost je důležitější než znalost, protože... (je to schopnost používat znalost).
4. Kompetence lze získat většinou... (praxí).
5. Kompetence se také mohou stát zastaralými, pokud... (znalosti, které využívá, se stanou zastaralými).

Otevřené otázky:

1. Co je znalost? (Schopnost porozumět a vysvětlit různé události a fakta).
2. Proč je nutné se nikdy nepřestat učit? (Protože je zde mnoho nových informací a stávající informace mohou být zastaralé).
3. Co znamená ve vědách poločas? (Až polovina daných vědeckých poznatků zastarává).
4. Proč je kompetence tak důležitá? (Reálným cílem nejsou vědomosti, ale jejich používání.)
5. Jak můžeme získat schopnosti? (Můžeme se je učit, ale většinou je získáme cvičením, praxí.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	OD VĚDOMOSTÍ KE KOMPETENCÍM – VĚDOMOSTI A KOMPETENCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• správně definovat pojmy znalost a kompetence;• vysvětlit, proč je celoživotní vzdělávání tak důležité;• vysvětlit dopad znalostí a kompetencí v dnešní společnosti.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	vědomost, kompetence, taxonomie vzdělávacích cílů, klíčové kompetence
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je to vědomost? Odkud bereme své vědomosti? Mohou se naše vědomosti stát zastaralými?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Výklad učiva pomocí PowerPointové prezentace.</p> <p>Čas: 15 minut</p>	
<p>3. aktivita: Klíčové kompetence</p> <p>Studenti mají seznam kompetencí na tabuli a pod tabulí mají seznam vzdělávacích cílů, které tyto kompetence rozvíjí. Studenti přemýšlí o významu těchto klíčových kompetencí a spojují každý cíl s určitou kompetencí. Studenti diskutují a analyzují cíle a kompetence ve dvojici a musí rozhodnout o finálním výsledku.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

B. VĚDOMOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU

Znalost je známost, uvědomění nebo porozumění někomu nebo něčemu, jako jsou fakta, informace, popisy nebo dovednosti, které jsou získávány zkušeností nebo vzděláním, vnímáním, objevováním nebo učením. Jak se tato představa změnila s příchodem digitální éry?

Za prvé, jak jsme viděli v předchozím tématu (Téma 1 Modul B), digitální éra je charakterizována nárůstem digitálně uložených informací. Zatímco v roce 1986 bylo 1% dat uloženo v digitálním formátu, v roce 2000 narostlo toto číslo na 25 % a v roce 2007 se podíl zvýšil na 97% - a dnes je ještě vyšší. Celková kapacita světového digitálního úložiště vzrostla na cca 1700 exabytů a do roku 2021 se očekává růst na cca 2300 exabytů. Tato obrovská kapacita zcela změnila ukládání informací. Dříve byly informace většinou uloženy v knihách a v lidském mozku, dnes tato obě „paměťová zařízení“ značně ztratila na významu.

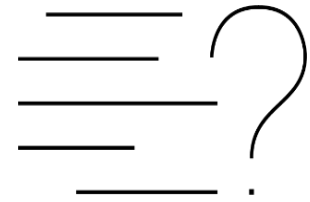
Tato skutečnost má dalekosáhlé důsledky. Dříve mělo učení zásadní funkci: věděli jsme, co jsme se naučili, a pokud ne, šli jsme do knihovny a informace získávali z příslušných knih nebo publikací. A teď? Otázka „*Co já vím*“ byla nahrazena otázkou „*Vím, jak to najít na Internetu...*“ Na jedné straně to značně usnadňuje život (můžeme navštívit jakékoliv muzeum na světě nebo poslouchat představení nejlepších operních domů na světě a přitom jen doma sedět v křesle. Na druhé straně byla však společnost ještě více rozdělena a roztříštěna (viz předchozí modul Téma C), neboť roste propast mezi lidmi, kteří s počítačem zacházejí naprosto snadno (většinou mladá generace) a lidmi (starší generace), pro které není tak snadné s počítačem pracovat.

Radikální změna v paměťových zařízeních vedla také k dalším negativním důsledkům, hodnota učení se snížila – přičemž by měla být zvýšena a rozšířena k celoživotnímu učení. Mnoho studentů oponuje: „*Proč se učit, když to najdu na internetu*“. Mezi další negativní důsledky můžeme zařadit degradaci užívání jazyka (např. zkratky místo slov - 4U), ztrátu čtenářských dovedností, velký vliv ze strany hromadných sdělovacích prostředků, které mnohem častěji využívají nepravdivých informací k dosažení cíle. Řešením v boji s negativními důsledky digitální éry můžeme spatřit v osvojování si tzv.

Mediální gramotnosti. Ta by měla vést ke kritickému, efektivnímu a zodpovědnému používání prostředků digitálního světa.

Měli bychom si uvědomit, že jsme zodpovědní za to, co dáváme na internet, a proto zodpovědný uživatel by měl dbát na to, aby byl mediálně vzdělaný. V Digitální éře je hlavní otázkou, jak rychle člověk dokáže vyhledat danou informaci, a proto ti, co nejsou počítačově – vzdělaní, drasticky zaostávají v oblasti vědomostí. Absence poznatků z informatiky dnes znamená to samé, jako když před 20 lety někdo neuměl číst, psát či počítat.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Odkud lidé získávali vědomosti dříve?

Lidé dříve vyhledávali informace v odborných publikacích, často navštěvovali knihovny.

2. Co je mnemotechnika a kdo jsou mnemotechnici?

Mnemotechnika je slovní či grafická konstrukce sloužící jako pomůcka ke snadnějšímu zapamatování si informace.

3. Co je digitální paměť?

Digitální uložení informací

4. Jak dnes získat informace?

Jednou z možností je internet, celoživotní vzdělávání.

5. Jaký je rozdíl mezi „digitálními vědomostmi“ a „digitálně řízenými vědomostmi“?

Digitální vědomosti jsou vědomosti v digitálních vědách, zatímco digitálně řízené vědomosti jsou jen z části uloženy v digitální formě.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. a	3. c	4. b	5. c
6. c	7. d	8. a	9. c	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. P	4. P	5. N
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Digitální znamená ... (ukládání faktů a informací v jejich digitální podobě).
2. V Digitální éře máme přístup k ... (mnohem více informacím).
3. Digitální éra přinesla obojí ... (výhody i nebezpečí).
4. V Digitální éře máme přístup k ... (mnohem více) znalostem.
5. Největším nebezpečím v Digitální éře je ... (manipulace).

Otevřené otázky:

1. Na čem je postaven Digitální věk? (Pokud jsou informace uloženy většinou v digitální podobě.)
2. Proč je digitál lepší?(Je mnohem přesnější.)
3. Můžeme mít v dnešní době přístup k více či méně informacím (znalostem)? (Více)
4. Přinesla Digitální éra pouze pozitivní změny? (Ne, i negativa)
5. Jaké je největší nebezpečí v digitální éře? (Manipulace)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	OD VĚDOMOSTÍ KE KOMPETENCÍM – VĚDOMOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• správně definovat pojem digitální éra;• vysvětlit charakteristiky a společenské proměny znalostí v Digitální éře;• vysvětlit dopad, který má Digitální éra na dnešní společnost.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	vědomost, Digitální éra, digitální paměť
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je to Digitální věk (éra)? Odkud bereme své vědomosti?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Výklad učiva pomocí PowerPointové prezentace. Studenti by měli pochopit, proč Digitální éra hraje rozhodující roli ve všech sférách vědění.</p> <p>Čas: 15 minut</p>	
<p>3. aktivita: Diskuze</p> <p>Studenti nejprve vyjmenují čtyři složky znalostí, které jsou nyní jiné než dříve. Poté jsou požádáni, aby vysvětlili, jak mohou být tyto změny způsobeny digitálním světem. Následně jsou rozděleni do dvou skupin. Jedna skupina si představuje provádění zvolené činnosti s využitím ICT a druhá skupina bez ní. Výsledky, výhody a nevýhody</p>	

jsou zapsány na obráceném grafu a pak probráno s celou třídou. Učitel se zaměří i na sociální transformace, které přinášejí nové technologie.

Čas: 20 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

C. DIGITÁLNÍ KOMPETENCE

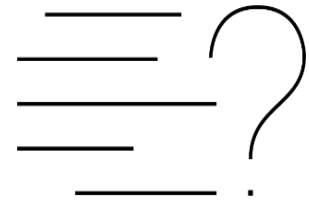
V digitálním věku jsou prakticky všechny důležité informace uloženy digitálně, digitální nezpůsobilost je rovná negramotnosti před 50 lety. Je pravda, že digitální gramotnost je potřebná nejen pro to být schopen číst na Wikipedii nebo jiné zdroje na internetu, ale pro bezpečnou zběhlost všech služeb, které internet (a jiné digitální nástroje jako elektronická komunikace) poskytují. Internet nabízí nejen pozitivní věci, ale také nebezpečí (zejména jmenovitě manipulaci), a proto je důležité stát se „mistrem“ v používání digitálních služeb. Způsoby a nástroje informační komunikace jsou nazývány média (množné; jednotné: médium) a „mistr médií“ je jinými slovy „mediálně gramotný“.

Podle definice je kompetence schopnost využít získané znalosti v praxi. Digitální kompetence jsou mnohem složitější než jen používat obvyklé počítačové dovednosti: Word, PowerPoint, či Excel. Existuje vysoký počet různých klasifikací a komponent generací, například Evropský rámec pro digitální kompetence formuluje následující komponenty:

1. Komunikace a spolupráce
2. Vytváření digitálního obsahu
3. Bezpečnost
4. Řešení problémů
5. Informační a datová gramotnost

Nejdůležitější složkou v digitální kompetenci je již zmíněná mediální gramotnost. Mediální gramotnost není omezena na jedno médium. Dle National Association for Media Literacy Education je vzdělávání schopnost přistupovat, analyzovat, hodnotit, vytvářet a jednat pomocí všech forem komunikace. Vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti má podpořit povědomí o vlivu médií a vytvořit aktivní postoj ke konzumním i vytvářejícím médiím. Vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti je součástí učebních osnov ve Spojených státech a některých zemích Evropské unie. Mediální gramotnost je nejdůležitější zbraní proti manipulaci s médii a také pomáhá udržovat internetovou bezpečnost uživatelů internetu.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co rozumíme pod pojmem „digitální“?

Data jsou nahrána a uložena v jejich digitální formě.

2. Co rozumíme pod pojmem „kompetence“?

Kompetence je způsobilost vykonat určitý čin.

3. Co je digitální kompetence?

Digitální kompetence je velmi komplexní dovednost; skládá se z pěti oblastí, viz komponenty. Zaměřuje na kritické využívání obrovské škály digitálních technologií, informací, komunikace a základního řešení problémů ve všech aspektech života.

4. Jaké jsou komponenty digitální kompetence?

Komunikace a spolupráce; Kritické myšlení, řešení problému a rozhodování; Kreativita a smysl pro inovaci; Digitální občanství a odhodlání k celoživotnímu vzdělávání; Vědecké myšlení a práce s informacemi; Efektivní využití technologií.

5. Co je to mediální gramotnost?

Schopnost vyhledávat v médiích informace, které následně však podrobíme kritickému posouzení.

ÚKOL V MODULU

Digitální gramotnost je komplex schopností: používat digitální nástroje pro naše potřeby, sebe vyjádření a pro osobní **rozvoj** smysluplně a **kreativně**; řešit úkoly a **problémy** v digitálním světě **efektivně**; odborně si **vybrat** a použít vhodné digitální technologie k nalezení, vypracování, použití nebo vytvoření a rozšíření **informací**; **kriticky** ohodnotit a **analyzovat** vědomosti získané z digitálních zdrojů; pochopit sociální **následky**, včetně bezpečnosti a **etiky**, které jsou vytvořeny v digitálním světě.; cítit **potřebu rozvinout** tyto dovednosti.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. c	3. b	4. d	5. c
6. d	7. b	8. b	9. a	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. N	4. P	5. N
6. P	7. P	8. N	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. Kompetence je ... (schopnost aktivně využívat své znalosti).
2. Digitální kompetence jsou důležité, protože ... (prostředky digitální techniky jsou dnes životně důležité).
3. Digitální kompetence je jednou z ... (osmi) klíčových kompetencí vypracovaných EU.
4. Manipulace je obvykle nečestná a nespravedlivá, protože ... (se děje z egoistických důvodů).
5. Manipulaci se lze vyhnout, pokud ... (jsme aktivní, chytrí, kritičtí a obezřetní).

Otevřené otázky:

1. Co je digitální kompetence? (Schopnost používat digitální zařízení a internet bezpečným a chytrým způsobem.)
2. Proč je digitální kompetence tak důležitá?(Protože digitální služby jako internet nebo mobilní telefon se stal běžnou součástí života a je potřeba vědět, jaké možnosti a nebezpečí nám může přinést.)
3. Co je digitální? (Pokud jsou informace a znalosti uchovávány digitálním (číselným) způsobem).
4. Co je to manipulace? (Nečestná aktivita za účelem uspokojení svých egoistických potřeb.)
5. Co je mediální gramotnost? (Schopnost používat média chytrým a kritickým způsobem.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	OD VĚDOMOSTÍ KE KOMPETENCÍM – DIGITÁLNÍ KOMPETENCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• správně definovat pojem digitální kompetence;• vysvětlit vlastnosti a komponenty digitální kompetence;• vysvětlit dopad digitální kompetence na dnešní společnost.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	kompetence, Digitální éra, komponenty digitální kompetence, mediální gramotnost

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Učitel položí následující otázky: *Co je to digitální kompetence? Odkud bereme informace? Jaké digitální kompetence znáte?* Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.

Čas: 5 minut

2. aktivita: Výklad učiva

Výklad učiva pomocí PowerPointové prezentace. Studenti by měli pochopit, proč digitální kompetence hrají rozhodující roli ve všech oblastech činnosti.

Čas: 15 minut

3. aktivita: Sněhová koule

Studenti obdrží text ze cvičení 1. Po přečtení textu studenti přemýšlejí o zmíněných kompetencích, jejich významu v zlepšení digitální gramotnosti a každý student přiřazuje kompetence ve správném pořadí, od nejdůležitější k té nejméně důležité. Studenti tvoří

dvojice a pracují na stejném přiřazení opět společně – diskutují, argumentují a seřazují kompetence podle jejich důležitosti. Po dokončení práce si každý pár najde další pár a vytvoří tak čtyřčlennou skupinu. Zadáání je stále stejné – studenti seřazují kompetence. Každá skupina poté jmenuje svého zástupce – řečníka. On nebo ona prezentuje a vysvětluje výsledky své skupiny zbytku třídy. Studenti společně s učitelem srovnávají výsledky z každé skupiny a diskutují o rozdílech.

Čas: 20 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

III. KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU

A. MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST; FAKTA VS NÁZORY; SVOBODA PROJEVU

Žijeme v informační záplavě; neustále se k nám dostává velké množství informací. Některé z nich nejsou relevantní, ale vzhledem k jejich výši nelze zcela zpracovat ani relevantní informace. Inteligentní způsob zpracování informací, které se k nám dostávají prostřednictvím médií, se nazývá mediální gramotnost. Je nezbytně důležité, abychom byli mediálně gramotní, protože slepě přijímané informace nás také ovlivňují. Digitální kompetence je základní kompetencí, kterou potřebuje každý občan. Dnešní společnost vyžaduje občany, kteří jsou schopni využívat technologie k osobním, profesním nebo vzdělávacím účelům. Digitálně kompetentní člověk chápe a kriticky hodnotí různé aspekty a obsah digitálních médií, je si vědom významu digitálních kompetencí a kriticky považuje nové technologie za řešení či příležitost.

KONTROLUJ SVÉ ZDROJE

Pokud chcete zhodnotit, co jste našli, položte si tyto otázky:

- **Kdo** je autorem zdroje informací? Kdo vložil informace? Jakou odbornost mají v této oblasti?
- **Proč** byl zdroj vytvořen?
- **Kdy** byl zdroj naposledy aktualizován?

Dalším důležitým krokem je rozlišit, zda informace pocházejí z *primárního*, nebo *sekundárního* zdroje. Obvykle se primární zdroje ukázaly být přesnější než sekundární. **Primární zdroje** zahrnují vše, co může být pokládáno za originální data (výsledky výzkumu, účet z první ruky, originální práce atd.). Informace z první ruky jsou většinou historické a právní dokumenty, výpovědi očitých svědků, výsledky experimentů, statistické údaje, kousky tvůrčího psaní, zvukové a obrazové záznamy, projevy a umělecké předměty. Primární zdroje jsou také rozhovory, průzkumy, práce v terénu a internetová komunikace prostřednictvím e-mailu, blogů a diskusních skupin.

Sekundární zdroje interpretují primární zdroje (články v časopisech, knihy, dokumenty atd.). Popisují, diskutují, interpretují, komentují, analyzují, hodnotí, sumarizují a zpracovávají primární zdroje. Sekundárními zdrojovými materiály mohou být články v novinách nebo populárních časopisech, recenze knih nebo filmů nebo články nalezené ve vědeckých časopisech, které diskutují nebo hodnotí původní výzkum někoho jiného. Při vyhodnocování zdrojů vždy používejte své kritické myšlení!

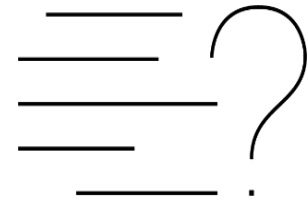
Vyhodnocování informací by vás mělo vyburcovat ke kritickému přemýšlení o spolehlivosti, platnosti, přesnosti, pravomoci, aktuálnosti, úhlu pohledu nebo zkreslení zdrojů informací.

SVOBODA PROJEVU

Je dobře známo, že svoboda slova je jedním z nejzákladnějších lidských práv. V rámci této svobody může každý svobodně formulovat svůj názor, myšlenku nebo návrh, aniž by se obával, že bude za tento projev potrestán. Nicméně i svoboda slova má svá omezení. Jak se obvykle říká: „právo mé pěsti končí u tvého nosu“ - to znamená, že moje práva nemohou poškozovat práva ostatních lidí.

Nejviditelnějším omezením svobody slova je zákaz nenávistných projevů. (Tímto projevem vyjadřujeme nenávist vůči jiným lidem, skupině lidí nebo komunit; často z důvodu antisemitismu nebo xenofobie). V praxi to znamená, že žádná svoboda nemá absolutní, neomezenou moc. „Moje svoboda nebo právo nemůže poškozovat svobodu nebo právo ostatních lidí.“ Podobně jako všude jinde, je zakázáno používat takové projevy i na internetu.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak si můžeš být jistý zdroji na internetu?

Je potřeba ověřovat. Prvním krokem je identifikace autorů a přesnost toho, co poskytují. Pak se můžete ujistit, že navštívíte rozpoznané stránky, které poskytují spolehlivé informace, zkontrolujete datum a pověření autora. Navíc si můžete ověřit doménu. Možná byste si mohli přečíst i další články na stránkách.

2. Kde můžeme naleznout relativně důvěryhodné informace?

Jedním ze stále nejvíce spolehlivých míst, kde získat přesné informace, jsou knihovny.

3. Uveď důvod/y, proč není dobré plně důvěřovat Wikipedii, když hledáš informace na internetu.

Informace z Wikipedie je třeba ověřovat, jelikož se jedná o tzv. open source (otevřený zdroj = může tam přispívat každý).

4. Co je to CRAAP test a jak ti může pomoci při procesu hodnocení informace?

Metoda pro ověřování zdrojů informací. Zkratka CRAAP znamená: **Currency** = aktuálnost informace; **Reliability** = spolehlivost informace; **Authority** = zdroj informace; **Accuracy** = pravdivost a správnost informace; **Purpose** = důvod, proč informace vznikla. Tyto otázky bychom si měli položit při analýze každé získané informace (hlavně z internetu).

5. Porovnej primární a sekundární zdroje. Který z nich je, dle tvého názoru, lepší a hodnotnější.

Primárními zdroji jsou zprávy o původních objevech, nápadech nebo událostech, zatímco sekundární zdroje tlumočí, komentují nebo hodnotí primární zdroj. Je na studentově názoru, aby řekl, co je cennější, pokud předloží argumenty.

6. Proč je důležité kontrolovat zdroje?

Protože vzhledem k přemíře informací a masovému přístupu uživatelů na internet, mohou být informace, které najdeme, špatné/nepravdivé.

7. Proč by měl být tvůrce zdroje informací při tvorbě etický?

Zodpovědný tvůrce je někdo, kdo používá promyšlený záměr k tomu, aby tvořil za účelem, který ctí sebe i ostatní. Promyšlený záměr je jednou z nejvýznamnějších charakteristik myšlenkového postupu, protože k němu přidává hodnotu. Jak vaše myšlenka generuje energii, ovlivňuje vše, co se stane po zformování myšlenky.

8. Vyjmenuj 3 atributy etického tvůrce.

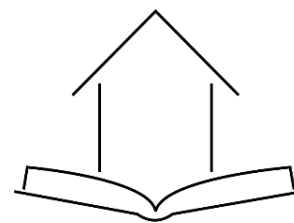
Reprodukovat informace až po jejich ověření; mluvit pravdu; odhalit své zdroje.

9. Co je to nenávistný projev?

Takový projev, který vyjadřuje nenávist vůči jiným lidem, skupině lidí nebo komunitě; často z důvodu antisemitismu nebo xenofobie.

DOMÁCÍ ÚKOL

Do tabulky doplň příklady. Můžeš použít i příklady, které nebyly v hodině zmíněny a popsány.

Primární zdroje	Sekundární zdroje
Projevy	Biografie
Dopisy	Encyklopedie
Rozhovory	Historické knihy
Autobiografie	Učebnice

VERZE PRO SMARTPHONY

OVĚŘUJTE ZDROJE

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. a	3. d	4. a	5. d
6. a	7. a	8. a	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. P	5. N
6. N	7. P	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Internet sestává z obrovského množství ... (informací).
2. Oceán dat by měl být nahlížen ... (kriticky/kritickým pohledem).
3. Uživatel musí ověřovat, zdali jsou informace ... (pravdivé/správné).
4. Knihovny jsou stále jedním z nejlepších míst pro ... (výzkum/hledání informací).
5. Jelikož je internet otevřený komukoliv, můžete narazit také na ... (vadné/nepřesné/zavádějící informace).

Otevřené otázky:

1. Který nástroj je dnes nejběžnější pro vyhledávání informací? (Internet).
2. Jaký je základní rozdíl mezi informacemi na internetu a v knihovnách? (Internet sestává z obrovského množství informací, prakticky každý zde může vytvářet materiál).
3. Co je skutečnost? (Skutečnost nám říká, co se stalo, a může být prokázána jako pravda nebo lež).
4. Co je to názor? (Názory jsou úsudky nebo postoje, které nemohou být prokázány jako dobré nebo špatné).
5. Které věci uživatelé kontrolují, aby vyhodnotili své zdroje? (Měli by ověřovat, zda je zdroj přesný, relevantní, aktuální a účelný).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – OVĚŘUJTE ZDROJE
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci hodiny si studenti budou schopni uvědomit: <ul style="list-style-type: none">• že internet není 100% důvěryhodný;• význam internetu;• jak ověřovat internetové zdroje;• výhody křížové kontroly informací z internetu s knihami z knihovny.
Pomůcky	Učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule.
Klíčové pojmy	Mediální gramotnost, masová média, sociologie, výzkum.
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Beat buzzer</p> <p>Studenti vytvoří dva týmy. Pokaždé, když je položena otázka, každý hráč, který zná odpověď, bude muset překonat "bzučák". Dva hráči obou týmů budou hrát pokaždé o jednu otázku. Tým s největším počtem správných odpovědí vyhrává. Otázky budou věty a studenti budou muset odpovídat, zda jsou věty fakta nebo názory. (Například: <i>Fakt = děti, které si hrají na ulici, Názor = zlé děti, které si hrají na ulici</i>).</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: Práce ve skupinách</p> <p>Třída bude rozdělena do skupin po dvou až čtyřech studentech. Každá skupina najde informace o daném tématu a poté vyhodnotí přesnost informací. Na závěr představí postup, kterým se řídili.</p> <p>Čas: 25 minut</p>	

3. aktivita: Studenti v akci

Po vyhodnocení informací jiných lidí se nyní studenti pokusí sami nahrát něco do Wikipedie nebo opravit chybná fakta. Takto si uvědomí, jak důležitá je odpovědnost uživatele týkající se hromadných sdělovacích prostředků

Čas: 10 minut

Shrnutí a zadání domácího úkolu

Domácím úkolem z této lekce je zpětná vazba od studentů. Dojde k nápravě jednotlivých kroků hodnocení. Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Kritické myšlení a porozumění

Snímek 2: Mediální gramotnost

Snímek 3: Fakta vs. názory. Svoboda slova

Snímek 4: Ověřujte zdroje

VERZE PRO SMARTPHONY

INFORMACE O OTÁZCE

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. d	3. c	4. b	5. b
6. d	7. a	8. b	9. a	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. N	5. P
6. N	7. P	8. P	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. Důležitým krokem je rozlišit, zda informace pocházejí z ... (primárního, nebo sekundárního zdroje).
2. Primární zdroje zahrnují všechny zdroje, které jsou ... (původní, originální).
3. Sekundární zdroje interpretují/vykládají ... (primární zdroje).
4. Mezi sekundární zdroje můžeme řadit například články v ... (novinách).
5. Vyhodnocení informací vybízí ke kritickému myšlení a můžete jej provést pomocí ... (CRAAP test).

Otevřené otázky:

1. Vyjmenujte tři otázky, které si položíte, abyste mohli vyhodnotit novou informaci. (Kdo je autorem zdroje? Kdo vložil informaci na dané místo? Jaké odborné znalosti mají (autoři) v této oblasti? Proč byl zdroj vytvořen? Kdy byl zdroj naposled aktualizován?).
2. Jaký je další důležitý krok k vyhodnocení zdrojů? (Rozlišit, zda informace pochází z primárního, nebo sekundárního zdroje).
3. Co je primární zdroj? Uveď příklady. (Primární zdroje zahrnují vše, co lze označit jako původní data. Např. výsledky výzkumu, zpráva „z první ruky“, původní práce atd.).
4. Co je sekundární zdroj? Uveď příklady. (Sekundární zdroje interpretují/vykládají primární zdroje. Např. novinové články, knihy, dokumenty atd.).

5. Z čeho se skládá CRAAP test? (Zkratka se skládá z počátečních písmen anglických slov Currency=kvalita; Reliability=spolehlivost; Authority=kompetence; Accuracy=přesnost; Purpose=účel).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – INFORMACE O OTÁZCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci: <ul style="list-style-type: none">• chápat význam hodnocení zdroje;• schopni ověřovat internetové zdroje (CRAAP test);• vědět, co jsou primární a sekundární zdroje a uvést příklady.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	mediální gramotnost, masová média, sociologie, výzkum
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Odpověz rychle!</p> <p>Studenti budou rozděleni do dvou skupin. Každá skupina obdrží dvě karty s odpovídajícím názvem primárního a sekundárního zdroje. Učitel si nechá vizitky s příklady obou zdrojů. Pokaždé, když kartu ukáže, každá skupina bude muset zvednout kartu se správnou kategorií. Rychlejší tým s větším počtem správných odpovědí vyhrává.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: Videoprojekce</p> <p>Aby se studenti seznámili s myšlenkou CRAAP testu, lze promítat následující video https://www.youtube.com/watch?time_continue=13&v=EyMT08mD7D. Poté mohou studenti klást otázky nebo vznášet připomínky a diskutovat s učitelem nebo mezi sebou.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>3. aktivita: Čtenářská gramotnost/Porovnávání textů</p> <p>Učitel dá všem studentům jeden papír se dvěma krátkými texty. Jedním bude životopis a druhým autobiografie. Studenti budou v tichosti číst a všimnou si rozdílů. Pak bude</p>	

diskuse a připomínky. Na závěr studenti vyjádří svůj názor, který z textů je podle nich hodnotnější a proč.

Čas: 25 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Informace o otázce

Snímek 2: Primární vs. sekundární zdroje

Snímek 3: Příklady primárních a sekundárních zdrojů

Snímek 4: CRAAP test

VERZE PRO SMARTPHONY

STÁVÁME SE ODPOVĚDNÝMI TVŮRCI

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. d	3. b	4. a	5. a
6. c	7. b	8. b	9. b	10. d

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. N	5. P
6. P	7. P	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Morální odpovědnost je o ... (lidské činnosti).
2. Reprodukovat informace až po jejich ... (ověření).
3. Etičtí tvůrci mají určité ... (zásady/principy).
4. Odhalené zdroje patří mezi principy ... (etických tvůrců/autorů).
5. Promyšlený záměr je jedním z nejvýznamnějších rysů ... (přemýšlení).

Otevřené otázky:

1. Proč je nutné stát se zodpovědnými tvůrci? (I když je tvorba on-line materiálů nebo vyjádření sebe sama legální, jednotlivci mají samostatnou, osobní etickou povinnost stát se zodpovědnými tvůrci).
2. Jaké jsou některé zásady pro etické tvůrce? (Spravedlnost, nestrannost reprodukovat informace až po jejich ověření, říkat pravdu).
3. Kdo je považován za zodpovědného tvůrce? (Zodpovědný tvůrce je někdo, kdo používá promyšlený záměr k tomu, aby tvořil za účelem, který ctí sebe i ostatní. Promyšlený záměr je jednou z nejvýznamnějších charakteristik myšlenkového postupu, protože k němu přidává hodnotu).
4. Proč je promyšlený záměr důležitý pro odpovědnost uživatele? (Promyšlený záměr je jednou z nejvýznamnějších charakteristik myšlenkového postupu, protože k němu přidává hodnotu. Jak vaše myšlenka generuje energii, ovlivňuje

vše, co se stane po zformování myšlenky. Myšlenkový management je prvním krokem k vytvoření zodpovědnosti).

5. Kdo je zodpovědný za náležité etické tvůrce? (Morální odpovědnost je o lidském jednání a jeho záměrech a důsledcích. Aby mohl člověk charakterizovat někoho morálně orientovaného, musí na tu událost mít nějaký vliv. Totéž platí, když vytváříte písemný nebo jiný druh materiálu).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – STÁVÁME SE ODPOVĚDNÝMI TVŮRCI
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou žáci chápat: <ul style="list-style-type: none">• jak je důležité být etickým tvůrcem;• principy etického tvůrce;• co to vlastně znamená být zodpovědným tvůrcem.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	výzkum, masová média, sociologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Brainstorming</p> <p>Učitel bude studentům klást otázky s cílem zvýšit povědomí o předmětu, a přimět je ke kritickému myšlení.</p> <p>Jak se může používání internetu stát nebezpečným?</p> <p>Profesionální novináři a vydavatelé se řídí etickým standardem souvisejícím s tím, co píší a tisknou. Zvažte, zda by se některé ze stejných etických norem mohly nebo měly vztahovat na uživatele internetu. (https://bit.ly/2UWi0N3)</p> <p>Pokud ano, jaké druhy chování nejsou správné na internetu?</p> <p>Jak se mohou uživatelé internetu stát zodpovědnými?</p> <p>Čas: 15 minut</p> <p>2. aktivita: Hraní rolí</p> <p>Učitel představí téma kybernetické etiky a zásad pomocí hry na role. Bude představen následující skutečný incident: <i>V lednu 2011 bylo zatčeno šest nevadských středoškoláků za to, že prostřednictvím Facebooku vyzvali ostatní studenty, aby se zúčastnili „Útoku na Den učitelů“. Všichni byli zatčeni a obviněni za sdělování výhrůžek, zatímco několik konkrétních učitelů bylo odvoláno za příspěvky na webových stránkách.</i> (https://bit.ly/2UWi0N3).</p>	

Studenti se ujmou rolí a předloží případ. Poté proběhne diskuse, aby studenti vyjádřili své názory.

Čas: 30 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1, 2, 4: Stáváme se odpovědnými tvůrci

Snímek 3: Principy etického tvůrce

B. KRITICKÉ CHÁPÁNÍ SEBE SAMA

Sebeřízení je alternativou k tradiční, hierarchické metodě organizace. Existuje několik klíčových myšlenek, které jsou stěžejní pro filozofii sebeřízení, a to:

- lidé jsou obecně šťastnější, když mají kontrolu nad svým vlastním životem;
- nedává moc smysl přiřazovat někomu autoritu, aby rozhodoval, aniž by byl zapojen do postupu práce;
- odpovědnost obvykle způsobuje, že se lidé vyvíjejí.

Digitální identita je způsob, jak určit něčí roli v digitálním světě. V obrovském digitálním světě je však pro někoho běžným jevem představovat více než jednu identitu prostřednictvím několika komunit nebo dokonce vytváření identity falešné. Pokud jde o správu digitální identity, klíčovými oblastmi zájmu jsou *bezpečnost a soukromí*.

Existují tři typy identity:

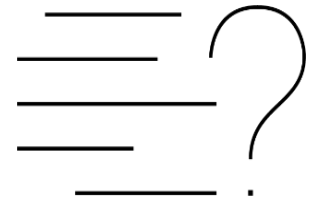
- **Fyzická identita** je ta, kterou s sebou bereme všude. Představuje naše fyzické vlastnosti a odlišuje nás od ostatních. Identita však přesahuje fyzické rysy.
- Naše **osobnostní rysy** jsou také součástí naší identity. Naše koníčky, naše preference, naše oblíbené jídlo atd. jsou jeho součástí. I když se mohou v průběhu let měnit, stále charakterizují naši osobnost.
- **Digitální identity** jsou ve světě relativně nové a zahrnují všechny výše uvedené identity. Jedná se o uživatelská jména a hesla pro všechny vaše online účty, historii vyhledávání, příspěvky v sociálních médiích, digitální fotografie, naskenované obrázky z pasů atd. Všechny jsou vázány na vaši digitální identitu a jsou zpětně spojené s vaší osobou. Rozhodujícím faktorem v digitální identitě je to, že jsou trvalé. Digitální identita se snadno využívá a je vysoce výnosná. Celý průmysl se vyvinul za jediným účelem, který má dát smysl datovým stopám, které necháváme online.

Co je to koncept sebepojetí?

Sebepojetí se obecně považuje za individuální vnímání našeho chování, schopností a jedinečných charakteristik. Ukazuje mentální představu o tom, kdo jsme jako člověk. Existují různé způsoby, jak definovat sebepojetí.

Jak realistické jsou naše obavy z toho, co si o nás ostatní myslí? Občas přeháníme z obavy, do jaké míry si ostatní lidé všimnou našeho vzhledu a chování? Lidé obecně věří, že tzv. „sociální reflektor“ na ně svítí jasněji, než tomu je ve skutečnosti. Tento jev se nazývá reflektorový efekt. Jednou z příčin efektu reflektoru je pravděpodobně tendence přeceňovat význam něčí činnosti v očích druhých.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to digitální identita?

Digitální identita je způsob identifikace něčí role v digitálním světě.

2. Jaké typy identity může člověk mít?

Fyzická identita a naše osobnostní rysy.

3. Co je to sebepojetí?

Sebepojetím se obecně myslí naše individuální vnímání, naše chování, schopnosti a jedinečné vlastnosti. Demonstruje to mentální obraz toho, kdo jsme jako člověk.

4. Jak technologie ovlivňuje naše sebepojetí?

Digitální identity jsou ve světě relativně nové a zahrnují reprezentace všech identit. Uživatelská jména a hesla pro všechny vaše online účty, historii vyhledávání, příspěvky na sociálních sítích, digitální fotografie, naskenované obrázky pasů a tak dále. Všechny jsou svázány s vaší digitální identitou a jsou s vámi propojeny.

5. Proč mají lidé tendence věřit, že jejich činy mají větší efekt, než je realita?

Jednou z příčin tohoto jevu je pravděpodobně tendence přeceňovat význam vlastních činů v očích druhých.

6. Co je to efekt reflektoru (spotlight effect)?

Efekt reflektoru je fenomén, při kterém mají lidé tendenci věřit, že si jich lidé všímají více, než je tomu ve skutečnosti.

VERZE PRO SMARTPHONY

SEBEŘÍZENÍ

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. a	3. a	4. d	5. a
6. c	7. b	8. d	9. a	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Sebeřízení je alternativou k tradiční hierarchické metodě ... (organizace).
2. Existuje několik klíčových myšlenek, které jsou stěžejní pro ... (filozofii sebeřízení).
3. Lidé jsou obvykle šťastnější, když mají kontrolu nad ... (svým životem).
4. Zodpovědnost zpravidla způsobuje, že se lidé ... (vyvíjejí).
5. Snažte se udržet zdravé návyky, které zajistí vaše ... (duševní a tělesné zdraví).

Otevřené otázky:

1. Co je sebeřízení? (Sebeřízení je alternativou k tradiční, hierarchické metodě organizace).
2. Které klíčové myšlenky jsou stěžejní pro filozofii sebeřízení? (Lidé jsou obecně šťastnější, když mají kontrolu nad svým vlastním životem; Nemá velký smysl přiřazovat autoritám dělat rozhodnutí, aniž by byly zapojeny do pracovního procesu; Odpovědnost obvykle způsobuje, že se lidé vyvíjejí.)
3. Vyjmenujte tři pravidla pro sebeřízení. (Když žádáte větší zodpovědnost, počítejte s tím, že budete plně zodpovědní; Buďte důvěryhodní a naplňte očekávání, která jste někomu dali. Obohacujte svou kreativitu vytvářením dobrých návyků a odmítáním špatných.)
4. Jmenujte některé schopnosti typické pro sebeřízení. (Přizpůsobivost, sebeovládání, svědomitost, iniciativa, důvěryhodnost).

5. Jaké jsou výhody sebeřízení? (Pomáhá stanovovat si cíle, dělat plány, pustit se do práce, držet se plánu a dosáhnout cíle).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – SEBEŘÍZENÍ
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti znát: <ul style="list-style-type: none">• co to je sebeřízení;• některá pravidla sebeřízení;• výhody sebeřízení pro lidi.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	sociologie, psychologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Metoda WOOP</p> <p>Učitel požádá studenty, aby do listu napsali tyto věci:</p> <p>Přání – přání nebo cíl, kterého chcete dosáhnout</p> <p>Výsledek – živě přemýšlejte, jaké to bude, když se vám to podaří</p> <p>Překážka – přemýšlejte o nejdůležitější překážce, která vám stojí v cestě</p> <p>Plán – napište, co uděláte, abyste překonali překážku. Napište to jako zprávu „<i>pokud..., tak...</i>“.</p> <p>Studenti si pak přečtou, co napsali. Strategie WOOP obsahuje pozitivní myšlení a dávku reality, která pomáhá studentům rozvíjet sebeřídící schopnosti. Pak může učitel psát podobná prohlášení na tabuli. Například: Pokud se obávám testu, který se zdá obtížný, sejdu se se svým učitelem a probereme, jak se látku naučit.</p> <p>Čas: 20 minut</p> <p>2. aktivita: Situační rozhovor</p> <p>Celá třída se rozdělí do dvojic, v nichž budou dělat rozhovory. Student A bude klást studentovi B otázky na základě situací. Příklad: Za prvé, vyberte si situaci nebo místo, kde jsou lidé, kteří vám pomáhají zvládnout sami sebe, a popište ji. Za druhé, myslete</p>	

na situaci, která pro vás není úplně příjemná, ale nemůžete se jí vyhnout. Následně tuto situaci popište. Pak přemýšlejte, jak můžete situaci upravit. Stejně otázky budou klást studenti B studentům A.

Čas: 20 minut

3. aktivita: Hodnocení

Tato praktická výuka sebeovládání bude hodnocena a komentována studenty a učiteli. Pamatujte, že tyto praktiky je třeba opakovat, aby byli studenti v sebeřízení úspěšní. A navíc, sebeřízení vyžaduje dělat něco jiného, aby se později splnilo požadované přání. Takže pokud se třída dohodne, může sledovat pokrok celý školní rok.

Čas: 5 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Kritické porozumění, samospráva

Snímek 2: Samospráva

Snímek 3: Co je to samospráva

Snímek 4: Klíčové myšlenky samosprávy

Snímek 5: Jaká jsou některá pravidla samosprávy

VERZE PRO SMARTPHONY

VLIV ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ POPISUJÍCÍCH SEBEPOJETÍ

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. b	3. a	4. b	5. a
6. a	7. d	8. c	9. b	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Digitální identita je způsob identifikace něčí role v ... (digitálním světě).
2. Humanistický psycholog Carl Rogers věřil, že existují ... (tři různé části sebepojetí).
3. Pokud jde o správu digitální identity, klíčovými oblastmi zájmu jsou ... (bezpečnost a soukromí).
4. Sebevědomí každého jedince je směs ... (různých atributů).
5. Když lidé pozitivně reagují na naše chování, máme tendence rozvíjet pozitivní ... (sebeúctu).

Otevřené otázky:

1. Které jsou tři typy naší identity? (Fyzická identita; Osobnostní rysy; Digitální identita).
2. Co je to sebepojetí? (Sebepojetí je obecně myšleno jako naše individuální vnímání našeho chování, schopností a jedinečných vlastností. Demonstruje to mentální obraz toho, kdo jsme jako člověk. Existují různé způsoby definování sebepojetí).
3. Které tři různé části sebepojetí existují podle Carla Rogerse? (Sebeobraz, Sebeúcta, Ideální já).
4. Podle Carla Rogerse je míra, do jaké odpovídá lidské sebepojetí realitě, známá jako? (Shoda a nesoulad).
5. Co se týče správy digitální identity, které oblasti jsou klíčové? (Bezpečnost a soukromí).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – VLIV ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ POPISUJÍCÍCH SEBEPOJETÍ
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti znát: <ul style="list-style-type: none">• co je identita a její tři typy;• co je sebepojetí;• co jsou <i>shoda</i> a <i>nesoulad</i>;• jak technologie ovlivňují naše sebepojetí.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	technologie, média, sociologie, psychologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Rozhovory</p> <p>Najděte si ve třídě pár a udělejte spolu rozhovor. Záměrem je se navzájem poznat. Můžete pokládat otázky ze sebekonceptuálního dotazníku, které jsou v sekci domácích úkolů. Na konci každého sezení představte svého partnera třídě.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>2. aktivita: Cvičení pro pochopení sebepojetí a typů identity</p> <p>Udělej si seznam svých kladných charakterových rysů. Popište v podrobných scénářích, proč jste vyplnili tyto pozitivní vlastnosti/názvy, vysvětlete také, jak jsou tyto vlastnosti důležité pro vás a pro lidi ve vašem okolí. Nakonec si do seznamu vedle vašich charakterových vlastností zapište vlastnosti vaší digitální identity. Shodují se?</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: Hodnocení</p> <p>Studenti budou diskutovat o výsledcích aktivit rozebraných výše.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Vliv zpracování informací popisujících sebepojetí

Snímek 2: Typy identity

Snímek 3: Digitální identita

Snímek 4: Sebeпоjetí

Snímek 5: Tři různé části sebepojetí

Snímek 6: Teorie Carla Rogerse

VERZE PRO SMARTPHONY

JAK OBČAS PŘECEŇUJEME PŘESNOST, SE KTEROU NÁS VIDÍ OSTATNÍ LIDÉ

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. d	4. a	5. d
6. a	7. a	8. a	9. a	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Někdy přeceňujeme přesnost, se kterou nás ostatní lidé ... (vidí/vnímají).
2. Lidé obecně věří, že „sociální reflektor“ na ně svítí jasněji, než tomu je ve skutečnosti. Tento jev se nazývá ... (efekt reflektoru).
3. Efekt reflektoru souvisí s jinými jevy z hlediska ... (psychologie).
4. I když si někdo všimne nedostatku, úsudek pozorovatelů je mnohem více ... (shovívavější, než očekáváme).
5. Může být snadné ztratit z očí dopad cizích, necílových narážek na to, jak bude jedinec ... (hodnocen druhými).

Otevřené otázky:

1. Co je to „efekt reflektoru“? (Lidé obecně věří, že „sociální reflektor“ na ně svítí jasněji, než tomu je ve skutečnosti. Tento jev se nazývá efekt reflektoru.)
2. Co je jednou z možných příčin tohoto jevu? (Jednou z příčin tohoto jevu je pravděpodobně tendence přeceňovat význam vlastních činů v očích ostatních.)
3. Jmenujte tři další jevy související s efektem reflektorů z hlediska psychologie. (Ukotvení a seřízení, efekt falešné shody, zaujatost sebe sama jako cíle.)
4. Co je to "iluze transparentnosti"? (Iluze transparentnosti znamená, že lidé mají tendenci přeceňovat míru, do jaké jejich osobní mysl proniká do vědomí ostatních.)
5. Proč jsou lidské soudy shovívavější, než očekáváme? (Jedním z důvodů je zaměřovací iluze - tendence soustředit se na jednu konkrétní událost - podceňuje vliv jiných, necílových událostí.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – JAK OBČAS PŘECEŇUJEME PŘESNOST, SE KTEROU NÁS VIDÍ OSTATNÍ LIDÉ
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti schopni si uvědomit: <ul style="list-style-type: none">• co je efekt reflektoru a čím je způsobem;• další jevy, související s tímto fenoménem z hlediska psychologie;• proč bývají lidské soudy shovívavější, než očekáváme.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	sociologie, psychologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Herecké scénáře</p> <p>Scénář 1: Celá třída se bude podílet na hereckých scénářích. Studenti budou rozděleni do skupiny herců (hostitelů), skupiny pozorovatelů-herců (hostů) a skupiny nezúčastněných pozorovatelů.</p> <p>Herci budou požádáni, hrát, že byli pozváni na narozeninovou oslavu. Hostiteli večírku budou herci-pozorovatelé. Než dorazí na večírek, uvědomí si, že jsou jediní, kdo přišli bez dárků. Po skeči bude každá skupina požádána, aby si zapsala své dojmy/úsudky, které učinila, a jak se na situaci dívala.</p> <p>Užitečné otázky:</p> <p>Pro herce: Co jste si myslel, když vaši hosté přišli s prázdnýma rukama? Jak jste se cítil v této trapné chvíli? Jaký jste z nich měli dojem, a co si myslíte, že si mysleli o vás?</p> <p>Pro pozorovatele - herce: Jak jste se cítili, když jste si uvědomili, že jste jediní hosté s prázdnýma rukama? Jaký názor si myslíte, že si na vás udělali hostitelé a ostatní hosté?</p>	

Pro nezúčastněné pozorovatele: Jaký dojem máte z účastníků (hostitelů a hostů)? Hádejte také jejich dojmy.

Scénář 2: Celá třída se zúčastní hereckých scénářů. Studenti budou rozděleni do skupiny herců (studenti provádějící projekt), skupiny pozorovatelů-herců (knihovníci) a skupiny nezúčastněných pozorovatelů.

Herci budou požádáni, aby si představili, že jsou v knihovně a dělají projekt. Po dokončení výzkumu si budou balit věci na cestu, ale omylem si vezmou knihu z knihovny. Těsně před vstupními dveřmi se spustí alarm knihovny a knihovníci na ně křičí, aby zastavili a otevřeli batohy. V tu chvíli si uvědomí, že vzali knihu z knihovny. Všichni se na ně dívají a pracovníci knihovny jsou vysláni, aby se ujistili, že neodejdou.

Po skeči bude každá skupina požádána, aby si zapsala své dojmy/úsudky, a jak se na situaci dívala. Použijte stejné (nebo jiné) užitečné otázky.

Čas: 20 minut

2. aktivita: Videoprojekce

Pojďme pochopit efekt reflektorů, prostřednictvím následujícího videa:

<https://www.youtube.com/watch?v=IKMRYoNaKH8>. Během sledování tohoto videa si budou studenti psát komentáře k tématu. Následně proběhne diskuse o myšlenkách, dotazech, názorech.

Čas: 15 minut

3. aktivita: Hodnocení experimentů/scénářů a videa

Po ukončení předchozích dvou aktivit je učitel a studenti shrnou a možná učiní nějaký závěr.

Čas: 5 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Jak občas přeceňujeme přesnost, se kterou nás vidí ostatní lidé

Snímek 2: Jak realistické jsou naše obavy z toho, co si o nás myslí druzí lidé?

Snímek 3: Efekt reflektoru

Snímek 4: Související psychologické pojmy

C. KRITICKÉ CHÁPÁNÍ SVĚTA

V digitální éře je jednou ze základních složek demokracie aktivní občanství / účast občanů. Základem takového konceptu jsou dovednosti jako tvořivost, podpora vlastního úhlu pohledu, shromažďování a výběr informací, kritická reflexe, řešení problémů a účast na rozhodovacím procesu. K dosažení tohoto cíle je třeba využít také digitální dovednosti, které se tímto způsobem stávají základním nástrojem demokracie. Zapojení do komunity začíná ve škole a studenti se mohou stále více aktivizovat na místní úrovni pomocí schopností ICT. Kritické porozumění je způsob myšlení, základní dovednost pro účast v demokratických procesech. Je to výsledek zkoušek, nápadů, problémů a zdrojů. Tvoří však kritické chápání světa způsob, jakým ve světě jednáme a reagujeme?

Říkáme, že žijeme v globální vesnici. To znamená, že vzdálené věci jsou nám nyní mnohem blíže. Máme za to, že je pro nás vše bližší a známější - tj. stále více si myslíme, že cokoliv se ve světě děje, nějak se týká i nás. Proto je kritické přemýšlení „nejen“ o světě tak důležité a čím dál tím více nabývá na významu.

Každý člověk má řadu přesvědčení, která formují jeho život, utvářejí způsob jeho myšlení a následně přímo ovlivňují emoce a činy. To je důvod, proč jsou velmi důležitá, a rozhodně stojí za to je prozkoumat a porozumět jim.

DOVEDNOSTI KRITICKÉHO MYŠLENÍ/KRITICKÝ DUCH

Kritické myšlení je schopnost jasně a racionálně myslet, porozumět logickému spojení mezi myšlenkami. Jinými slovy, lze ho popsat jako schopnost zapojit se do reflexivního a nezávislého myšlení. Kritické myšlení vyžaduje použití rozumu. Racionální způsob myšlení se používá pouze v případě, že jste spíše aktivní student než pasivní příjemce informací. To znamená, že kritičtí myslitelé mají tendenci nejen absorbovat všechny informace, které dostávají, ale nejprve zpochybnit myšlenky a pokusit se zajistit, zda odpovídají jejich stavu mysli.

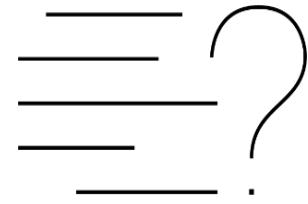
Je však důležité mít na paměti, že kritické myšlení, zejména z akademického hlediska, zahrnuje jak dovednosti, tak dispozice. Zahrnuje intelektuální dovednosti, ale také kritického ducha, což je postoj nebo tendence. Protože pokud získáte kritické myšlení,

ale nejste ochotni nebo nemáte žádné sklony tyto dovednosti aplikovat, nemůže tato dovednost být efektivní.

Detailněji musíme být schopni:

- Uvažovat kriticky.
- Identifikovat rozdílné argumenty.
- Vyhodnotit úhel pohledu jako silný/slabý.
- Být schopni poskytnout odůvodnění a podpořit ho argumentací.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je lepší: reakce nebo odezva?

Je nezbytné, aby se každý naučil spíše poskytovat odezvu nebo jednat než reagovat. Protože pokud se to lidé naučí, určitě si ulehčí život a přestanou plýtvat drahocennou energií v situacích, které nemají pod kontrolou.

2. Je možné se naučit, jak použít odezvu, raději než reakci?

Je možné trénovat se tak, aby člověk spíše poskytoval odezvu, než reagoval. Některé příklady jsou: 1. Soustřeď se na odezvu a nereaguj. 2. Uvědomte si své chování. 3. Snažte se zvýšit své povědomí o způsobech, jakými vám reakce neposlouží. 4. Být si dobře vědom negativních důsledků reakce.

3. Proč je formování přesvědčení tak důležité?

Každý jedinec má určitý soubor přesvědčení, které určuje jeho život, formuje jeho způsob myšlení a následně přímo ovlivňuje emoce a jednání. To je důvod, proč jsou přesvědčení velmi důležitá a rozhodně stojí za to je zkoumat a chápat.

4. Jak je přesvědčení formováno?

Obecně formujeme přesvědčení dvěma způsoby: Našimi zkušenostmi, domněnkami a dohady a tím, že považujeme prohlášení jiných lidí za pravdivá fakta.

5. Ovlivňuje naše víra to, kým jsme? Pokud ano, proč?

Tvorba víry je pro člověka charakteristická, protože vytváří životní prostředí nebo pozadí. Víra je možná proto, aby člověk dělal ty nejneuvěřitelnější věci. Ale tvrzení, že je víra pravdivá a dobrá, neplatí vždy.

6. Co je to kritické myšlení?

Kritické myšlení je schopnost myslet jasně a racionálně, chápat logické propojení myšlenek. Jinými slovy, lze ji popsat jako schopnost reflexivního a nezávislého myšlení.

7. Jaké jsou dovednosti kritického myšlení a proč jsou důležité?

Pozorování, analýza, interpretace, zamyšlení, hodnocení, informovanost, vysvětlení s argumenty, identifikace problémů, návrh řešení. Kritické myšlení a kritický duch jsou základy, které potřebujeme, abychom dosáhli co nejlepších výsledků v jakémkoli stavu.

8. Jaký může mít kritické uvažování vliv na tvůj každodenní život?

Jakmile jej získáte, budete mít schopnost: porozumět propojení myšlenek; propojit argumenty a myšlenky; rozpoznat, sestavit a zhodnotit argumenty; poukázat na chyby v argumentaci; najít nejlepší řešení problémů, které mohou nastat.

VERZE PRO SMARTPHONY

JAK SE CHOVÁME A REAGUJEME VE SVĚTĚ

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. d	2. c	3. a	4. c	5. a
6. d	7. a	8. b	9. a	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. P	7. N	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Kritické chápání je základní dovednost pro účast v ... (demokratických procesů).
2. Častokrát reagujeme namísto toho, abychom jednali (poskytovali odezvu), což bývá často příčinou ... (konfliktů nebo špatných situací).
3. Negativní přístup konflikt zhorší, zatímco pozitivní způsobí, že ... (bude vyřešen).
4. Je velký rozdíl mezi ... (reakcí a odpovědí).
5. Je možné se trénovat v umění ... (spíše odpovídat než reagovat).

Otevřené otázky:

1. Jaký je rozdíl mezi chováním, reakcí a odpovědí? (Po činu následuje pozitivní postoj, zatímco po reakci následuje negativní postoj. Je také obrovský rozdíl mezi reakcí a odpovědí. Reakce je obvykle rychlá, bez velkého přemýšlení, napjatá a agresivní. Odpověď je promyšlená, klidná a neohrožující.)
2. Co je to kritické myšlení? (Je to způsob myšlení, základní dovednost pro účast ve všech demokratických procesech. Je výsledkem zkoumání myšlenek, otázek nebo zdrojů.)
3. Proč je důležité naučit se odpovídat / poskytovat odezvu? (Lidé mají tendenci trávit čas a úsilí obviňováním ostatních z jejich vlastních problémů. Nesnaží se tedy najít myšlenky, které by je vyřešily a nakonec udělají kompromis pro snadný život a pak obviňují ostatní z následků. Je tedy nezbytné, aby se každý naučil

spíše odpovídat nebo jednat než reagovat. Protože pokud se to lidé naučí, určitě si ulehčí život a přestanou plýtvat drahocennou energií v situacích, které nemají pod kontrolou. Také vám pomůže vcítit se do druhých, když mají vlastní problémy.)

4. Jak reakce ovlivní konflikt? (Negativní přístup konflikt zhorší, zatímco pozitivní jej vyřeší.)
5. Vyjmenujte některé způsoby, jak se naučit odpovídat, místo abyste reagovali. (Bud'te si dobře vědomi negativních důsledků reakce; nebud'te na sebe příliš přísní. Přijměte, že můžete udělat chybu; řekněte si, že cokoliv vás v minulosti přimělo reagovat, vám může také připomenout, abyste odpovídali v budoucnosti.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – JAK SE CHOVÁME A REAGUJEME VE SVĚTĚ
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti schopni vysvětlit: <ul style="list-style-type: none">• co je to kritické myšlení;• rozdíl mezi reakcí a odpovědí;• jak se trénovat v odpovědi namísto reakce.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	sociologie, psychologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Hra na akci a reakci</p> <p>Učitel připraví několik papírů se zadáním. Studenti budou rozděleni do dvou nebo tří skupin, pokaždé náhodně vyberou list papíru. Po jeho přečtení budou muset reagovat na popsanou událost pomocí výrazů a gest (žádné mluvení, dovoleny jsou jen některé zvuky). Po určité době bude muset druhá skupina uhodnout, co se stalo a co bylo příčinou těchto akcí a reakcí. Tým, který najde více odpovědí nebo má lepší skóre, vyhrává.</p> <p>Čas: 15 minut</p> <p>2. aktivita: Procvičování</p> <p>Učitel rozdá pracovní listy se cvičením. Budou tam příklady vět, a studenti budou muset napsat, zda odpoví nebo zareagují.</p> <p>Věty s řešením</p>	
REAKCE	ODPOVĚĎ
Přestaň hned brečet! Jestli se vy dva nepřestanete prát, otočím to auto!	Vypadáš našťvaně. Nepotřebuješ obejmout?

Cože? Už zase jsi rozlil džus?!	Zajedu ke kraji. Až bude v autě klid, pokračuju v jízdě. Oops, vezmeme hadr a uklidíme ten nepořádek.
Svatá pravda! Není to fér. Život není fér. Zvykni si na to.	Vidím, že jsi naštvaný kvůli mému rozhodnutí.
Další trojka? Co se to s tebou děje?!	Vypadá to, že máš nějaké problémy s matematikou. Je tu něco, s čím bych ti mohl pomoci?
Už dost fňukání mladá dámo. Mám tě už plné zuby!	Prosím mluvte klidně, když mě o něco žádáte. Cítím se poněkud frustrovaný. Jdu se na chvíli projít, abych se uklidnil.

Čas: 10 minut

3. aktivita: Simulace reakcí a odpovědí

Učitel napíše na tabuli některé případy/situace. Dva studenti se pokaždé postaví a představí situace hraním. Pokaždé, když situaci prezentuje první student, druhý reaguje a odpovídá. Studenti, kteří se dívají, budou předpokládat, který případ byl reakcí a/nebo odpovědí, a dokonce navrhnou jiné řízení situace. Ke konci si budou muset zapsat, jaké byly výhody odpovědi a nevýhody reakce.

Tato činnost ukazuje důležitost odpovědí a přínos v našem životě.

Čas: 15 minut

4. aktivita: Diskuze nad citáty

Na konci lekce učitel studentům ukáže citáty, aby se zamysleli nebo shrnuli vše, co se během lekce naučili o akci, reakci a odpovědi.

Citáty:

- Moudří odpovídají.
- Blázni reagují.
- Moudří myslí a pak jednájí.
- Blázni konají a pak litují.

Čas: 5 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: KRITICKÉ CHÁPÁNÍ SVĚTA.

Snímek 2: Jak se chováme a reagujeme ve světě.

Snímek 3: Odpověď vs. reakce.

Snímek 4: Trénuj se v umění odpovídat.

VERZE PRO SMARTPHONY

JAK FORMUJEME NAŠE PŘESVĚDČENÍ

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. b	3. c	4. c	5. a
6. d	7. a	8. d	9. b	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. N	5. P
6. P	7. N	8. N	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. Každý jedinec má určité přesvědčení, které určuje jeho ... (život).
2. Vědci neustále studují lidi skenováním jejich (mozků).
3. Jedna rychlá definice je, že přesvědčení je něco, co je považováno za ... (skutečnost).
4. Po zakořenění v nás považujeme víru ... (za samozřejmost).
5. Během našeho raného života si nejsme jisti, jak rozpoznat ... (opravdovost).

Otevřené otázky:

1. Jakou roli hraje víra v našem životě? (Každý jedinec má určitý soubor přesvědčení, která určují jeho život, formuje jeho způsob myšlení a následně přímo ovlivňuje emoce a jednání. Víra dává lidem pocit bezpečí a naviguje je ve světě. To je důvod, proč má víra velký význam.)
2. Co je víra? (Jedna rychlá, ale také konkrétní odpověď zní, že víra je něco, co jednotlivci považuje za skutečnost.)
3. Kam ukládáme informace v mladém věku? (V našem podvědomí, které je nehodnotí.)
4. Jak jsou přesvědčení formována? (Dvěma způsoby: zkušenostmi a prohlášeními jiných lidí.)
5. Které obory studují přesvědčení? (Psychologie, neurověda, antropologie, sociologie.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – JAK FORMUJEME NAŠE PŘESVĚDČENÍ
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti schopni si uvědomit: <ul style="list-style-type: none">• jak jsou přesvědčení formována;• co je to přesvědčení/víra;• jak víra ovlivňuje nás a naše života.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	sociologie, psychologie, neurověda, antropologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Dotazník</p> <p>Všichni studenti dostanou dotazník. Budou požádáni zodpovědět všechny otázky, aby určili, která z jejich přesvědčení jsou negativní nebo omezující. Učitel jim poradí, aby byli upřímní a nespěchali, protože tyto otázky jsou sebezpytováním a možná budou vyžadovat trochu úsilí.</p> <p>Příklady otázek:</p> <ul style="list-style-type: none">• V jakých oblastech svého života cítíte, že nedostanete to, co chcete?• Které oblasti svého života jste se snažil zlepšit, ale nedosáhl jste očekávaných výsledků?• Jaké aspekty vašeho života vás činí nešťastnými a nespokojenými?• V jakých oblastech svého života se cítíte slabý, bezmocný, neschopný nebo zdrženlivý? <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Omezení, nebo posílení?</p> <p>Učitel poskytne všem studentům listy s příklady přesvědčení. Studenti si budou muset uvědomit, která věta je omezující a která posilující. Po skončení cvičení proběhne ve</p>	

třídě diskuse, která studentům pomůže uvědomit si, zda mají některá z těchto omezujících přesvědčení (či podobná) nebo nějaká jiná.

Příklady vět:

- Omezující přesvědčení: Potřebuji být bohatý, abych byl šťastný.
- Posilující přesvědčení: Mohu si vybrat být šťastný bez ohledu na okolnosti.
- Omezující přesvědčení: Můj tělesný typ je takový, že nemůžu zhubnout, ať dělám cokoli.
- Posilující přesvědčení: Mohu být štíhlá a zdravá, když budu cvičit a správně jíst.
- Omezující přesvědčení: Nikdy nebudu úspěšný, pokud nebudu mít magisterský titul. Posilující přesvědčení: O mém úspěchu rozhoduje spíše to, jak tvrdě pracuji, než úroveň vzdělání.
- Omezující přesvědčení: Mé rodinné zázemí omezuje to, čím se mohu v životě stát. Posilující přesvědčení: Se správným tréninkem a úsilím se mohu stát, čímkoliv chci.
- Omezující přesvědčení: Nemohu začít podnikat, protože nemám kapitál.
- Posilující přesvědčení: Mohu začít podnikat tak, že potkám ty správné lidi a seženu investora.
- Omezující přesvědčení: Jsem ošklivá a nevábná.
- Posilující přesvědčení: Jsem atraktivní a žádoucí.
- Omezující přesvědčení: jsem příliš starý, abych něco dělal.
- Posilující přesvědčení: Můj věk znamená, že mám zkušenosti a moudrost udělat cokoli.
- Omezující přesvědčení: Většina lidí je nečestná.
- Posilující přesvědčení: Většina lidí je čestná a laskavá.
- Omezující přesvědčení: Nejsem dobrý řečník a ztrapním se, když budu mluvit na jevišti. Posilující víra: Mohu mluvit o jakémkoli tématu, pokud se budu snažit a připravím se.

Čas: 10 minut

3. aktivita: Další krok

Po zodpovězení dotazníku dá učitel studentům několik pokynů a oni si budou muset odpovědi promyslet a zapsat. Tato činnost pomůže změnit omezující nebo negativní přesvědčení na pozitivní nebo posilující.

1. Vyber si omezující přesvědčení a zamysli se nad tím, jak tě toto přesvědčení brzdilo a pracovalo proti tobě. (např. Moje omezující přesvědčení je, že nemůžu nikomu věřit. To mi brání věřit novým lidem, které potkávám a stýkám se s nimi. A to pracovalo proti mně, protože jsem si nakonec přestala hledat nové přátele a zůstala sama).
2. Vyber si omezující přesvědčení, které máš, a myslí na nějaký důkaz, který dokazuje, že přesvědčení je falešné (např. Když použiješ znovu předchozí příklad, můžeš si vzpomenout na svého předchozího přítele, který ti nikdy nelhal, nebo ti dokonce řekl pravdu, i když to pro něj/ji bylo těžké a ty to musíš přijmout.)
3. Nyní nahradte své omezující nebo negativní přesvědčení posilujícím a pozitivním (např. použitím stejného příkladu nedůvěry k lidem si můžete říct, že lidem se dá věřit a že jsou čestní. Můžete si myslet, že důkazy z předchozí části tuto myšlenku podporují.)
4. V neposlední řadě je důležité si nové přesvědčení připomínat každý den. Možná to zabere trochu víc času (některým lidem dokonce celý život), ale čím víc to každý den opakujete, tím rychleji je nahradíte.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Hlasité čtení

Dříve, než přijdou na tuto lekci, si studenti najdou pohádkovou knihu o mýtu nebo legendě v jakékoliv kultuře. Budou číst před třídou nahlas, s výrazy a různými tóny hlasu. Zbytek bude dotazován, co se podle nich legenda snažila naučit a co je možná jejím smyslem.

Čas: 15 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Jak formujeme přesvědčení.

Snímek 2: Co je přesvědčení.

Snímek 3: Typy přesvědčení.

Snímek 4: Jak přesvědčení ovlivňují naše životy.

VERZE PRO SMARTPHONY

DOVEDNOSTI KRITICKÉHO MYŠLENÍ/KRITICKÝ DUCH

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. a	4. a	5. b
6. b	7. a	8. b	9. d	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. N
6. P	7. P	8. N	9. P	10. P

Otevřené otázky:

1. Kritické myšlení je schopnost myslet ... (racionálně).
2. Kritické myšlení lze popsat jako schopnost zapojit se do ... (nezávislého myšlení).
3. Racionální způsob myšlení se používá pouze tehdy, když jste ... (aktivní studující).
4. Kritické myšlení zahrnuje intelektuální dovednosti, ale také ... (kritického ducha).
5. Kritické myšlení a kritický duch jsou základy, pomocí kterých musíme dosáhnout ... (nejlepších možných výsledků).

Otevřené otázky:

1. Co je kritické myšlení? (Kritické myšlení je schopnost jasně a racionálně uvažovat, chápat logické propojení myšlenek.)
2. Který typ studujících používá kritické myšlení a proč? (Racionální způsob myšlení se používá pouze v případě, že jste aktivní studující, ne pasivní příjemce informace. To znamená, že kritičtí myslitelé mají tendenci nejen vstřebávat všechny informace, které přijímají, ale především zpochybňovat myšlenky a snažit se zjistit, zda odpovídají jejich duševnímu rozpoložení.)
3. Jaké jsou některé příklady schopností kritického myšlení? (Odůvodnění, analýza, řešení problémů, hodnocení, rozhodování.)
4. Které jsou některé otázky pro procvičování schopností kritického myšlení? (Co, proč, kde, kdo, jak, kdy.)
5. Uveďte tři příklady, jak dovednosti kritického myšlení pomáhají v každodenním životě. (Pomáhají: rozpoznat, sestavit a posoudit argumenty, poukázat na chyby v uvažování, najít nejlepší řešení problémů, které mohou nastat.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	KRITICKÉ MYŠLENÍ A POROZUMĚNÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU – DOVEDNOSTI KRITICKÉHO MYŠLENÍ/KRITICKÝ DUCH
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti schopni si uvědomit: <ul style="list-style-type: none">• co je kritické myšlení;• jaké jsou dovednosti kritického myšlení;• proč jsou důležité;• dopady kritického myšlení na naše životy.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	filozofie, psychologie, vzdělávání
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Pochopení kritického myšlení</p> <p>Učitel požádá studenty, aby přemýšleli o něčem, co jim bylo nedávno řečeno. Pak to napíšou jako větu. Budou na to mít 5-7 minut (případně i více). Učitel jim pak položí pár otázek a oni si je budou muset zapsat. Je to dobré cvičení, které pomůže nastartovat kritické myšlení.</p> <p>Otázky pro učitele:</p> <p>Kdo to řekl? Někdo, koho znáš? Někdo, kdo má autoritu nebo moc? Záleží na tom, kdo vám to řekl?</p> <p>Co ti řekli? Sdělili fakta nebo názory? Poskytli všechna fakta? Vynechali tam něco?</p> <p>Kde to říkali? Bylo to na veřejnosti nebo v soukromí? Měli ostatní lidé možnost odpovědět a poskytnout alternativní vysvětlení?</p> <p>Kdy to řekli? Bylo to před, během nebo po důležité události? Je načasování důležité?</p> <p>Proč to říkali? Vysvětlili důvody svého stanoviska? Snažili se, aby někdo vypadal dobře nebo špatně?</p> <p>Jak to říkali? Byli šťastní nebo smutní, naštvaní nebo lhostejní? Napsali to, nebo to řekli? Mohli jste rozumět tomu, co bylo řečeno?</p> <p>Čas: 15 minut</p>	

2. aktivita: Rozhodujeme se...

Třída bude předstírat, že je komise. Přesněji řečeno, bude to bioetická komise nemocnice, která musí rozhodnout o transplantaci jater, která právě dostali. Tato transplantace je vhodná pro 5 kandidátů. Mají o každém z nich určitá fakta.

Studenti musí:

1. Diskutovat o každé osobě na seznamu, aby se ujistili, že ví, kdo tito lidé jsou a jaká je jejich situace.
2. Rozhodnout o tom, jaká kritéria použijí při rozhodování, kdo by měl játra dostat.
3. Vybrat člověka, který dostane játra.
4. Napsat argument vysvětlující jejich rozhodnutí – argument by měl naznačovat, proč si vybrali tuto osobu a proč odmítli ostatní.
5. Předložit třídě své rozhodnutí spolu s důvody svého rozhodnutí.

Alternativní scénář: Po jaderné válce je 12 lidí uvězněno v protiatomovém krytu, ale pro všechny není dostatek jídla a zásob – zůstat jich může jen 7. Jednotlivě a pak v malých skupinách musí studenti používat schopnosti kritického myšlení a řešení problémů, aby určili, kterých sedm by mělo zůstat.

Zdroj aktivit: <https://bit.ly/2YSIXn8>

Čas: 20 minut

3. aktivita: Videoprojekce

Učitel promítne video, aby studenti získali vhled do předmětu kritického myšlení a kroky, jak ho procvičit a osvojit si ho. Po videu následuje diskuze a vyhodnocení lekce.

Odkaz na video: <https://www.youtube.com/watch?v=dltUGF8GdTw>

Čas: 10 minut

Pomocný materiál (ppt. verze) je dodatečný. Lze jej použít při představování předmětu nebo pro shrnutí.

Seznam snímků:

Snímek 1: Dovednosti kritického myšlení/kritický duch

Snímek 2: Co je kritické myšlení

Snímek 3: Příklady dovedností kritického myšlení.

Snímek 4: Proč jsou dovednosti kritického myšlení důležité

Snímek 5: Tipy pro procvičování vašeho kritického myšlení

IV. ROZHODOVÁNÍ SE A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ V DIGITALNÍM VĚKU

A. ROZHODOVÁNÍ SE, ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Náš život je nepřetržitý, nekonečný řetězec rozhodnutí: kdy vstaneme, co jíme, kam jdeme, co děláme, atd. V zásadě neustále čelíme několika možnostem pro různé situace a musíme se rozhodnout, jak se zachovat a co udělat. Z tohoto důvodu se nemůžeme „nerozhodnout“. Žádné rozhodnutí je také a vždy určité rozhodnutí: můžeme rozhodnout, že proces rozhodování předáváme někomu jinému a jeho rozhodnutím se řídíme. Nebo se v této věci můžeme rozhodnout postoupit rozhodování jiné osobě, ale poté můžeme rozhodnout, že se nebudeme řídit jeho rozhodnutím. Jedna věc je pravda: nemůžeme se „nerozhodnout“. Proto říkáme, že život je nepřerušitelný řetězec rozhodování.

Při rozhodování musí existovat **možnosti rozhodování**. To znamená, že musíme mít na výběr z možností, které si můžeme (nebo musíme) vybrat. Pokud existuje pouze jedna možnost, není potřeba (a není možnost) rozhodovat.

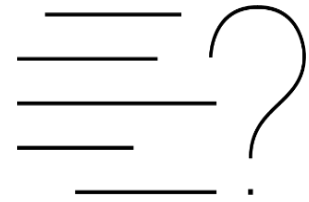
Problémem nazýváme jakoukoliv překážku, které čelíme v procesu dosahování cíle. To znamená, že překážky (problémy) mohou způsobovat, že se naše cíle stávají těžké, či dokonce nemožné. Jedním z nejvíce používaných modelů pro řešení problémů je tzv. kruh PDCA.

V digitálním věku se proces rozhodování i řešení problémů může stát „automatizovaným“ procesem. Vytváření počítačového vývojového diagramu zajišťuje to, že myslíme a vyhodnocujeme situace lépe a myslíme logičtěji, než bez počítače. **Proto platí, že digitální věk učinil proces rozhodování složitějším, ale zároveň je tento proces usnadněný počítačovým řešením problémů.**

Rozhodování se pomocí počítače plně sleduje sled procesů popsaných výše: na základě dodaných dat počítač provede vyhodnocení současné situace; počítač nám může vypočítat a poskytnout cílové možnosti; pomocí našich vstupních dat může vypočítat různé cesty k dosažení cíle a jejich požadavky na zdroje. Po provedení

posledního kroku může vypočítat, zdali jsou naše zdroje dostatečné, či nikoliv a počítač sám může navrhnout různé cesty k vyřešení této nepřesnosti. Počítačové rozhodování je velmi dobře vyvinuté a používá se v mnoha případech. Například „autopilot“ letadla to dělá během letu neustále. Volí optimální způsob, jak dosáhnout cíle. To znamená, že proces rozhodování může být (a obvykle je) kombinován s procesem optimalizace. Zde musíme znovu stanovit optimalizační kritéria (čas, náklady nebo jiné zdroje), která jsou nastavena lidmi.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to rozhodnutí?

Výběr mezi několika možnostmi.

2. Co rozumíme pod pojmem „proces rozhodování se“?

Když analyzujeme možnosti a vybereme z nich jednu pro akci.

3. Jaké jsou kroky v procesu rozhodování se?

Posuzování, plánování, provádění, sledování a hodnocení.

4. Co můžeme nazývat jako problém?

Odchylka dané situace od plánované.

5. Jaká je posloupnost při řešení problému?

Identifikovat problém – definovat problém – analyzovat – rozhodnout se – naplánovat – provést.

6. Je řešení problémů v digitálním věku složitější, nebo naopak snazší?

Dá se říci, že spíše jednodušší.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. a	3. c	4. a	5. d
6. c	7. e	8. a	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. N	7. N	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Rozhodnutí je ... (volba z možností dosáhnout cíle).
2. Alternativy jsou ... (různé cesty k dosažení cíle).
3. Prohlášení o odchylce je ... (definice rozdílu mezi současným stavem a požadovaným stavem).
4. Realizace je ... (jednání podle cesty, kterou jsme zvolili).
5. Sledování realizace je nezbytné, neboť... (od zvolené cesty se můžeme odchýlit).

Otevřené otázky:

1. Co je rozhodnutí? (Volba mezi různými možnostmi.)
2. Jaký je první krok v rozhodování? (Posouzení současné situace.)
3. Co je plánování? (Projekce různých kroků k dosažení cíle.)
4. Co je to problém? (Odchylka mezi současnou a plánovanou situací.)
5. Díky nástrojům digitální éry je rozhodování? (snazší.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	ROZHODOVÁNÍ SE A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU – ROZHODOVÁNÍ SE, ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti vědět: <ul style="list-style-type: none">• co je to rozhodnutí• co je proces rozhodování• jaké druhy problémů můžeme mít• jaké jsou kroky k vyřešení problému• jak změnila situaci tzv. digitální éra
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	systém, logika, sociologie, plánování
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Zahříváčka</p> <p>Učitel pozdraví třídu a zeptá se na náladu.</p> <p>Aby připravil studenty na témata, položí učitel níže uvedené otázky a dozví se jejich názory:</p> <ul style="list-style-type: none">• Co je rozhodnutí?• Co je rozhodovací proces?• Co je to problém? <p>Učitel se ujistí, že studenti chápou, co je rozhodnutí a jaké jsou jeho vlastnosti.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Co myslíte: můžeme se obejít bez rozhodnutí?</p> <p>Může to být hra. Studenti píšou vlastní příklady pro svá každodenní rozhodnutí a učitel je hodnotí. Anglický jazyk je jazykem internetu, takže učitel může hovořit o důležitosti výuky angličtiny.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Kroky v procesu rozhodování

Studenti diskutují o tom, jak se rozhodujeme. Může to být organizováno také jako skupinová debata. Učitel hovoří o důvodech stále trvajících rozhodovacích řetězců v životě.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Řešení problému

Učitel představí otázku a studenti o ní mluví. Diskusní body budou: náznaky a proces řešení problémů.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Digitální éra, rozhodování, řešení problému

Učitel shrne hlavní body modulu. Na základě svého rozhodnutí, může učitel přidělit žákům domácí úkoly.

Čas: 4 minut

Vyhodnocení třídní práce

Čas: 1 minuta

B. SCHOPNOST ŘEŠIT A SPRAVOVAT KONFLIKTY V DIGITÁLNÍM VĚKU

Konfliktem rozumíme neshodu mezi lidmi nebo skupinami s protichůdnými názory nebo principy. Pokud hovoříme o skrytých konfliktech, je neshoda známa, ale zatím nejsou patrné žádné známky konfliktu (boj, hádka, spory). Když se objeví důvody a objeví se i náznaky, říkáme, že **konflikt je otevřený.**

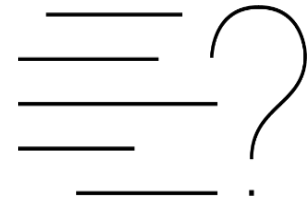
Staré přísloví správně uvádí, že „problém není tak velký, jak je, ale jak jej cítíme“ a podobně je to také s konflikty. Partnerům se může zdát, že mají protichůdné zájmy nebo názory, ale ve skutečnosti tyto zájmy ani názory být protichůdné nemusí. V takovém případě dochází ke konfliktu pouze na základě imaginárních protikladů - konflikt je skutečný, i když důvody skutečné nejsou. Nejdůležitějším nástrojem při řešení problémů je **komunikace a vzájemné pochopení.**

Ve všech druzích konfliktů existuje mnoho nedorozumění a nesprávného výkladu. Nejjednodušší způsob, jak se tomuto nedorozumění vyhnout, je otevřená komunikace s partnerem. K té musí dojít ještě před fází hádky, protože ve fázi „ničení“ racionální vysvětlení a diskuse nepomáhají, neboť převládají emoce a nenávisť. Komunikace ve virtuálních (imaginárních) konfliktech je nezbytná, nicméně je důležitá ve všech typech konfliktů. (V konfliktech hodnot nepomáhá komunikace, zde je jedinou prevencí nebo řešením vzájemné porozumění. Strany musí jednoduše akceptovat, že mají různé hodnotové systémy.)

Digitální éra se vyznačuje prudkým nárůstem elektronické komunikace a vznikem virtuálních komunit. Neosobní komunikace postrádá životně důležitou metakomunikační komponentu a způsobuje mnohem větší nedorozumění než dříve. Vysoký počet osob má sklon skrývat se za neosobní profily a myslí si, že si mohou dovolit více, protože nejsou vidět. K obtěžování a šikaně dochází mnohem častěji, než je běžné v osobní komunikaci. To znamená, že **digitální éra vytvořila více příležitostí ke konfliktům, než jsme měli dříve.**

Na druhou stranu digitální věk poskytuje mnohem více komunikace než dříve, a proto je v zásadě možné konflikty projednat a vyřešit (nebo minimálně zvládnout) snadněji. Neosobnost internetu však způsobuje mnohem více problémů, než je komunikace může zvládnout vyřešit. Abychom nevytvářeli konflikty ani neúmyslně, musíme si všichni být vědomi pravidel chování na síti, kterému se říká **netiketa**. Mediální gramotnost je také nezbytná, zejména pro nadcházející generaci, aby byla bezpečná (nebo alespoň bezpečnější) v nebezpečí a nástrahách, které přináší digitální éra - i když často neúmyslně.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to konflikt?

Aktivní neshoda mezi lidmi nebo skupinami s protichůdnými názory nebo zásadami.

2. Jaké mohou být důvody, které vedou ke konfliktu?

Rozdílné názory, zájmy, hodnoty nebo principy.

3. Jaké typy konfliktu známe?

Střety vztahů, hodnot, zájmů, strukturálních konfliktů, konflikty založené na informacích.

4. Co je to konflikt hodnot a jak může být vyřešen?

Když se hodnoty stran liší. Jediným řešením je přijmout existenci různých hodnot.

5. Jaké jsou obvyklé fáze konfliktu?

Vyvstání konfliktu, boj, zničení a vyčerpání.

6. Co je nejdůležitějším nástrojem při řešení konfliktů?

Komunikace.

7. Jak změnil digitální věk situaci ohledně konfliktů a jejich řešení?

V některých případech ji ulehčil, ale většinou vytváří více konfliktů.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. b	3. b	4. c	5. d
6. d	7. e	8. c	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Konflikt založený na informacích je ... (když si strany myslí, že informace nejsou šířeny poctivě).
2. Zprostředkovatel (prostředník) je osoba, která ... (je neutrální a obě strany jí důvěřují).
3. Nejdůležitějším nástrojem při řešení konfliktu je ... (komunikace).
4. Větší šance na vyřešení konfliktu jsou až když ... (převládne racionální uvažování).
5. Digitální éra způsobila ... (více konfliktů než dříve).

Otevřené otázky:

1. Co je to konflikt? (Aktivní rozdílnost názorů nebo zásad.)
2. Co je střet hodnot? (Když se hodnoty stran liší.)
3. Jaký je hlavní nástroj pro řešení konfliktů? (Komunikace.)
4. Kdy budeme mít dobré šance konflikt vyřešit? (Až zvítězí racionální uvažování.)
5. Jsou všechny konflikty řešitelné? (Ano, ale hodnotové konflikty mohou být řešitelné pouze akceptováním existence jiných hodnot, než je ta naše.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 - 18
Název	ROZHODOVÁNÍ SE A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU – SCHOPNOST ŘEŠIT A SPRAVOVAT KONFLIKTY V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti vědět: <ul style="list-style-type: none">• čemu se říká konflikty• jaké typy konfliktů můžeme mít• jaký je rozdíl mezi „řešením konfliktu“ a „řízením konfliktu“• jaké jsou kroky při řešení konfliktu• jaké typy konfliktů můžeme řešit a jaké ne
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	system, sociologie, psychologie, etika
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Zahříváčka</p> <p>Učitel pozdraví třídu a zeptá se studentů na náladu;</p> <p>Aby připravil studenty na témata, položí učitel níže uvedené otázky a dozví se jejich názory:</p> <ul style="list-style-type: none">• Co je to konflikt?• Co je řešení konfliktu?• Co je to vyjednávání? <p>Učitel se ujistí, že studenti pochopili, co je konflikt a jaké jsou jeho charakteristiky.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Konflikty a jejich typy</p> <p>Může to být hra. Studenti píšou vlastní příklady pro typy konfliktů ve svém okolí a učitel je hodnotí.</p>	

Čas: 8 minut

3. aktivita: Rozdílné fáze konfliktu

Studenti diskutují a hodnotí různé konflikty ve své třídě. Komentují způsoby a prostředky řešení konfliktů v jejich různých fázích.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuse o charakteristikách digitální éry při vytváření a řešení konfliktů

Učitel otázku představí a studenti o ní mluví. Diskusní body budou: Znamky a příznaky konfliktů v souvislosti s digitálními technologiemi. Jak digitální éra ovlivňuje konflikty obecně a ve skupinách žáků.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí modulu, diskuse o možném domácím úkolu

Učitel shrne hlavní body modulu. Na základě svého rozhodnutí, může učitel přidělit žákům domácí úkoly.

Čas: 4 minut

Vyhodnocení třídní práce

Čas: 1 minuta

C. ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ JAKO HNACÍ SÍLA VÝVOJE

Člověk je „komplexní stvoření“, proto osobní rozvoj je také komplexním procesem. Zahrnuje fyzické, mentální, emoční, duchovní a sociální aspekty. Když se kterákoliv z těchto složek zlepšuje - člověk se vyvíjí. V zásadě musíme také definovat, co chápeme pod pojmem „vývoj“. Každá osobnostní změna může být považována za vývoj a v tomto smyslu se lidské bytosti neustále vyvíjejí. Vývoj se však obvykle chápe jako „zlepšování“ - a „lepší“ znamená **„lépe zapadající do celkového hodnotového systému osoby“**.

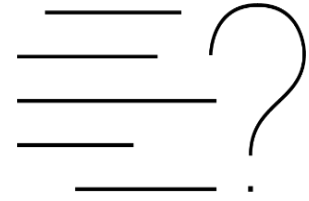
Osobní rozvoj obvykle probíhá dvěma způsoby: úmyslným, vědomým růstem a také nevědomým, přirozeným vývojem, který se děje většinou na základě zkušeností a příkladů. Protože vědomý vývoj je většinou efektivnější, může se zaměřovat na konkrétní kvalitativní sektor člověka (fyzický, emoční atd.), je vědomý vývoj považován za hodnotnější a účinnější.

Specifickým procesem učení je pravidelné hodnocení a hodnocení různých případů a událostí, které se dějí dané osobě. V tomto případě se často nevědomý proces stane vědomým a stane se také účinnějším. Proto je „učení se vlastní zkušeností“ velmi cenným procesem učení a stojí za to jej praktikovat tak často, jak je to jen možné. Klíčovým momentem tohoto procesu učení je proměnit událost, která se stala, na vědomou analýzu a vyhodnocení. Lidský život je neustálý tok rozhodování se a řešení problémů, proto pro vlastní rozvoj, učení se je nejjednodušším způsobem použití těchto procesů.

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Jak bylo popsáno v předchozím modulu, konflikt je určitou aktivní neshodou hodnot, cílů a prostředků. Konflikty mají několik fází, které při svém vývoji vytvářejí značné množství stresu a spotřebovávají spoustu energie - nehledě přímých škod, které mohou způsobit. Řešení konfliktů je proto velkým úspěchem, protože snižuje stres a šetří energii. Do řešení problému se zároveň promítají i různé typy osobností (spolupracující versus nespolupracující; asertivní vs. neasertivní): Podíváme-li se na proces řešení konfliktů, existuje několik vědomých činů, proto proces vědomého sebevývoje není obtížný. Samozřejmě nevytváříme konflikty jen proto, abychom je mohli vyřešit pro svůj osobní rozvoj. Pokud však vzniknou, můžeme využít zkušenosti s řešením konfliktů a vše implementovat pro náš osobní vývoj.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to vývoj?

Vývoj je proces, kdy se stáváme lepšími/cennějšími vzhledem k nějakému hodnotovému systému.

2. Co je to hodnotový systém?

Je to souhrn principů, podle kterých bychom se měli řídit.

3. Jak můžeme využít naše zkušenosti s řešením konfliktů?

Můžeme se naučit všechny úspěšné metody a nástroje řešení konfliktů.

4. Co je to “systém včasného varování“ a proč je užitečný?

Varuje nás, že dojde ke konfliktu.

5. Proč řešení konfliktů rozvíjí naše komunikační dovednosti?

Protože komunikace je nejlepší nástroj k řešení konfliktu.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. a	3. d	4. d	5. e
6. a	7. c	8. d	9. a	10. e

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. P	7. P	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Rozvoj je ... (proces, kdy se stáváme cennějšími).
2. Můžeme se učit a procvičovat komunikaci, protože ... (je nejdůležitějším nástrojem při řešení konfliktů).
3. Emocionální schopnost je důležitá, protože ... (pomáhá pochopit druhou stranu).
4. Zkušenost s úspěchem je důležitá, protože ... (posiluje naše smýšlení o úspěchu).
5. Řešení konfliktu je dobré pro naši energii, protože ... (konflikt spotřebuje hodně energie).

Otevřené otázky:

1. Co je osobní rozvoj? (Stávání se cennějším.)
2. Proč je dobré najít řešení konfliktu? (Můžeme se naučit a procvičit si spoustu důležitých věcí.)
3. Kdy máme dobré šance na vyřešení konfliktu? (Dokud je stále v racionálních fázích.)
4. Jak vyřešit konflikty hodnot? (Přijetím faktu, že druhá strana má právo mít jiný hodnotový systém.)
5. Proč je učení vlastními zkušenostmi užitečné? (Protože naše zkušenosti můžeme využít i příště.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 - 18
Název	ROZHODOVÁNÍ SE A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU – ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ JAKO HNACÍ SÍLA VÝVOJE
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti vědět: <ul style="list-style-type: none">• co skutečně přináší řešení konfliktů• jaký je nejdůležitější faktor při řešení konfliktů• co se děje po vyřešení konfliktu• co je to „vývoj“• proč je řešení konfliktů skvělou cestou a nástrojem k rozvoji
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	systém, psychologie, behaviorální vědy, vyjednávání
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Zahříváčka</p> <p>Učitel pozdraví třídu a zeptá se studentů na náladu;</p> <p>Aby připravil studenty na témata, položí učitel níže uvedené otázky a dozví se jejich názory:</p> <ul style="list-style-type: none">• Co je to rozvoj?• Co je osobní rozvoj?• Co je to konflikt? <p>Učitel se ujistí, že studenti pochopili, co je konflikt a jaké jsou jeho charakteristiky.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Co si myslíte: co je osobní rozvoj</p> <p>Postup: Může to být zpětná zpráva nebo malá přednáška. Anglický jazyk je jazykem internetu, takže učitel může hovořit o důležitosti výuky angličtiny.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Jaké jsou nástroje pro osobní rozvoj

Postup: studenti diskutují, jak se můžeme rozvíjet.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuse o tom, proč řešení konfliktů rozvíjí osobní rysy

Učitel otázku představí a studenti o ní mluví. Diskusní body budou: vliv řešení konfliktů na osobní rozvoj

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí modulu, diskuse o možném domácím úkolu

Učitel shrne hlavní body modulu. Na základě svého rozhodnutí, může učitel přidělit žákům domácí úkoly.

Čas: 4 minut

Vyhodnocení třídní práce

Čas: 1 minuta

V. EMOČNÍ INTELIGENCE V DIGITÁLNÍM VĚKU

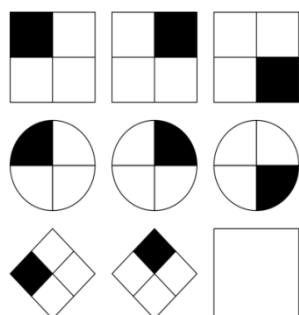
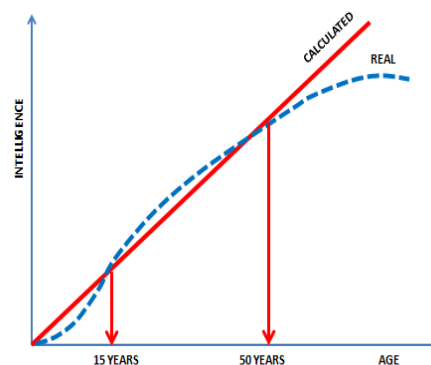
A. EMOČNÍ INTELIGENCE

Intelligence byla definována mnoha různými způsoby. Obecná definice popisuje inteligenci jako schopnost pochopení a vnímání informací ve prospěch toho, aby se v budoucnosti v různých formách a kontextech vědělo, jak jednat.

I když se vědci snažili najít různé způsoby, jak přesně inteligenci změřit, je velmi obtížné ji definovat čísly nebo rovnicemi (a to především u inteligence emoční. Výše inteligenčního kvocientu (IQ) se dá definovat jako počet bodů, který dostaneme tak, že při vykonání IQ testu dělíme mentální věk člověka s reálným věkem. Hodnotu IQ pak dostaneme tak, že toto číslo vynásobíme 100.

Pokud má třicetiletý člověk IQ = 150, považuje se za „tak inteligentního, jako by mu již bylo 45 let“.

Vysoké IQ tedy znamená, že mentální schopnosti člověka odpovídají mentálním schopnostem člověka staršího, tj. pravděpodobně také chytřejšího. Matematicky je v tomto případě funkce inteligence považována za lineární funkci vzhledem k věku. Ale není to tak: ve velmi raných letech inteligence roste pomalu, pak rychleji a po dosažení středního věku se růst inteligence zpomaluje a ve starším věku dokonce klesá.

IQ testy jsou zaměřeny především na logiku člověka. IQ je v takovém případě určité číselné zjednodušení reálné inteligence. Typickým příkladem úkolu v IQ testu je vyřešení určité otázky, kdy určujeme, který bude následující obrázek v řadě (viz obrázek)

Emoční inteligence (EQ) je z tohoto pohledu ještě mnohem komplexnější a komplikovanější. Podle Wikipedie, emoční inteligence (EI), emocionální řízení (EL), emocionální kvocient (EQ) a kvocient emoční inteligence (EIQ) jsou schopnosti jedince k tomu, aby poznali své emoce a emoce ostatních, rozpoznali jednotlivé emoce, dokázali je správně označit tak, aby používali emocionální informace k řízení myšlení, chování a emocí, aby se přizpůsobovaly k okolí nebo dosáhli vytyčených cílů.

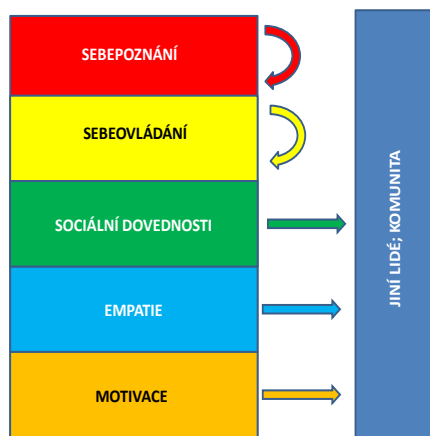
Základní rysy emoční inteligence:

- nakolik komponent se zaměřuje na sebe;
- nakolik se komponent zaměřuje na ostatní osoby / komunity.

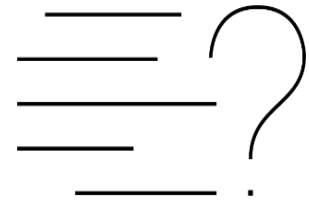
Sebepoznání a sebeovládání se vztahuje na vlastní osobu, zatímco sociální schopnosti, empatie a motivace se zaměřují na ostatní osoby a komunity.

- Sebepoznání znamená, že člověk zná své emoce, silné a slabé stránky, dokud využívá vnitřní pocity na řízení svých rozhodnutí.
- Sebeovládání zahrnuje vnitřní řízení nepříjemných pocitů a impulsů, a přizpůsobování se k proměnným okolnostem.
- Sociální schopnosti znamenají zpracování vztahů.
- Empatie znamená, že zohledňujeme i pocity jiných lidí.
- Motivace je vnitřní nátlak k dosažení úspěchu

KOMPONENTY EMOČNÍ INTELIGENCE A JEJICH SMĚŘOVÁNÍ

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to emoce?

Neracionální stav člověka spojený s myšlenkami, pocity, nelibostí.

2. Proč jsou emoce důležité?

Emoce doprovází a doplňují naši komunikaci.

3. Jaké jsou další komponenty lidské osobnosti?

Fyzické, mentální, duchovní, sociální a racionální složky.

4. Co je nazýváno jako emoční (emocionální) inteligence?

Schopnost zpracovávat vlastní emoce a schopnost pochopení emocí ostatních.

5. Jaký je rozdíl mezi IQ a EQ?

IQ se více zabývá logickými a racionálními úkoly; EQ - s emocionálními schopnostmi.

6. Jak digitální věk ovlivnil emoční inteligenci a jaké hrozby způsobuje?

Vlivem digitální komunikace se osoby mohou „ukrýt“ za anonymitu.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. a	3. c	4. a	5. d
6. c	7. e	8. a	9. a	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. N
6. N	7. N	8. P	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Emoce jsou ... (pocity doprovázející naši komunikaci).
2. Emoce jsou důležité, protože ... (díky nim je naše komunikace úplná)
3. Metakomunikace je ... (komunikace o komunikaci; většinou prostřednictvím emocí).
4. EQ je velmi důležitá charakteristika pro ... (vedoucí pracovníky).
5. Komunikace digitální éry postrádá emoce, protože ... (probíhá většinou neosobně nebo písemně).

Otevřené otázky:

1. Co jsou to emoce? (Emoce jsou pocity komunikace)
2. Proč jsou emoce důležité? (Protože doplňují a kompletují komunikaci.)
3. Co nazýváme jako emocionální inteligenci? (Schopnost zpracovávat vlastní emoce a pochopení emocí ostatních)
4. Co je to EQ - Emocionální kvocient? (Číslo charakterizující emocionální schopnost člověka)
5. Jak nástroje digitální éry ovlivňují porozumění emocím? (Je mnohem složitější emoce rozlišit.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	EMOČNÍ INTELIIGENCE V DIGITÁLNÍM VĚKU – EMOČNÍ INTELIIGENCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni definovat: <ul style="list-style-type: none">• co jsou to emoce;• proč jsou emoce důležité;• jakými druhy inteligence lidé disponují;• proč je emocionální inteligence tak důležitá;• jak působí digitální věk na emoční inteligenci.
Pomůcky	učebnice, notebook, prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule
Klíčové pojmy	psychologie, sociologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel v rámci přípravy položí následující otázky: <i>Co jsou emoce? Proč jsou důležité emoce? Jak můžeme pochopit emoce?</i> Cílem otázek je, aby se žáci zajímali o téma.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: <i>Co si myslíte, je možné dělat jakoukoliv aktivitu bez emocí?</i></p> <p>Dají se prodiskutovat i hravou formou. Žáci napíší své myšlenky, učitel vyhodnotí příklady.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	
<p>3. aktivita: <i>Emoce</i></p> <p>Žáci prodiskutují, jak vnímáme emoce. Diskuse. Učitel vypráví o současných společenských rysech a o diskusi žáků.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

4. aktivita: Emoční inteligence

Učitel prezentuje problematiku a žáci ji následně projednají. Body diskuse: kdo jak hodnotí.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Digitální věk, emoce, emoční inteligence

Učitel shrnuje hlavní body lekce.

Čas: 4 minuty

6. aktivita: Hodnocení práce třídy

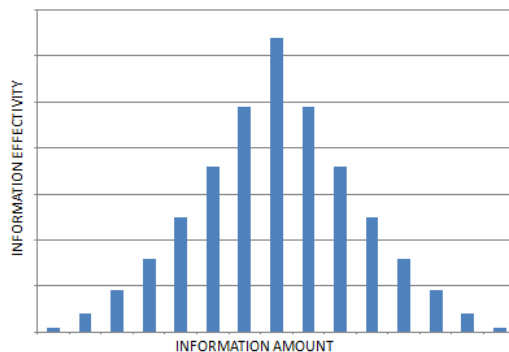
Čas: 1 minuta

B. OSOBNÍ A ELEKTRONICKÁ KOMUNIKACE

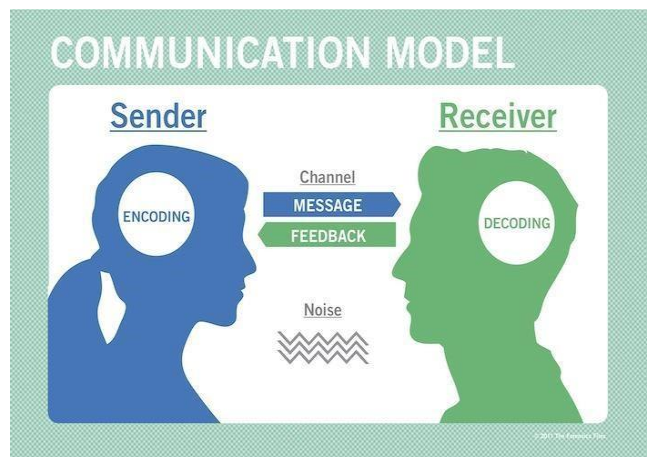
Veškeré znalosti, které získáváme, se k nám dostávají prostřednictvím informací. Informací nazýváme jakoukoli věc v jakékoli formě, která nám pomáhá orientovat se v okolním světě. Tyto informace jsou získávány všemi smysly. Pro výběr informace existuje několik kritérií. Dvě z nich jsou vše pro nás zásadní:

- **Informace je pro nás relevantní**
- **Informace je pro nás nová**

Jelikož náš mozek a naše smysly nedisponují nekonečnou kapacitou, příjem velkého množství informací není efektivní. Stejně tak však není efektivní ani příliš malé množství informací (viz Obrázek). Informace je sice jednosměrná, vysílatel však často očekává reakci od toho, kdo informaci přijímá. Tato reakce mění jednostranné vysílání informací na oboustrannou. **Oboustranná výměna informací se nazývá komunikace.**

Lidská komunikace využívá velmi odlišné kanály. Vědomě nebo nevědomě pravidelně používáme všechny naše smyslové orgány - nejdůležitější smysly jsou sluch a zrak. Při výměně informací je zásadní, aby si byl ten, který informace vysílá jistý, že příjemce vyslanou informaci přijal a pochopil správně. Komunikace zde hraje zásadní roli, protože bez komunikace se o správném přijetí a pochopení nemůžeme přesvědčit.

Neverbální stránka naší komunikace se označuje jako metakomunikace (postoj, gesta, tón řeči, apod.). I když se může zdát, že má v komunikaci spíše sekundární význam, velmi často je tomu přesně naopak. Metakomunikace je nesmírně důležitou součástí komunikace, protože odhaluje skutečné pocity mluvčího, které mohou být skryté. Na rozdíl od komunikace (kde vyjadřujeme, co chceme), metakomunikace je bezvědomá, a proto ji nelze manipulovat.

ELEKTRONICKÁ KOMUNIKACE

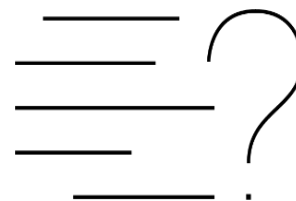
Elektronická komunikace je v digitální éře každodenním jevem. Mobilní telefony, sms, Facebook, internet, e-maily a mnoho dalších elektronických (digitálních) způsobů jsou v dnešní komunikaci absolutně běžné. Čas věnovaný elektronické komunikaci dnes často výrazně převyšuje čas přímé osobní komunikace. Výhodou elektronické komunikace je především její rychlost a schopnost vyslat informaci v co nejmenším čase co největšímu počtu příjemců. Existuje však také řada nevýhod. Při dnešní globální komunikaci je potřeba univerzálního jazyka. Tímto jazykem je dnes angličtina. To způsobuje, že ostatní jazyky jsou mnohem méně významné.

Dalším problémem je možná anonymita toho, kdo informace vysílá. To způsobuje, že vysílané informace mohou být škodlivé, ne-li nezákonné. Jelikož tento způsob komunikace prakticky vylučuje emoce, největším problémem elektronické komunikace je absence metakomunikace. To v praxi znamená, že často není možné zjistit důvěryhodnost zdroje.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Objasni pojem informace.

Informací nazýváme jakoukoli věc v jakékoli formě, která nám pomáhá orientovat se v okolním světě.

2. Jaké jsou možné kanály komunikace?

Informace v komunikaci mohou být přenášeny jakýmkoliv médiem.

3. Co je to komunikace?

Komunikace je oboustranná výměna informací.

4. Jaké jsou vztahy mezi partnery v komunikaci z hlediska informací?

Při komunikaci se pozice stran neustále mění (žádná z nich není nadřazená), a proto se strany stávají rovnocennými.

5. Co je to přímá, osobní komunikace?

Přímá komunikace je to, co si lidé osobně sdělují.

6. Jaké jsou benefity elektronické (digitální) komunikace?

Největší výhodou elektronické komunikace je její rychlost a možnost oslovit co nejvíce příjemců v krátkém čase.

7. Jaké hrozby digitální komunikace přináší?

Největší hrozbou v digitální komunikaci je možná anonymita odesílatele zprávy a s ní spojené zneužití a absence metakomunikace, která do velké míry ovlivňuje možnost si ověřit pravdivost přijímané informace.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. b	3. b	4. c	5. d
6. d	7. e	8. e	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Co je to informace ... (signál o stavu, nebo změně stavu).
2. Kdo může vysílat informaci ... (všechno a všichni).
3. Jaký je rozdíl mezi informací a komunikací ... (komunikace je obousměrná, informace je jednosměrná).
4. Co je to metakomunikace ... (komunikace řečí těla).
5. Jaké nebezpečí může představovat elektronická komunikace ... (absence metakomunikace = větší množství a příležitost pro manipulaci).

Otevřené otázky:

1. Informace je? (Signál o stavu, nebo změně stavu.)
2. Kým může být vyslána informace? (Vším a všemi.)
3. Co je to komunikace? (Oboustranná výměna informací.)
4. Proč je důležitá metakomunikace? (Podle metakomunikace můžeme určit důvěryhodnost partnera, se kterým komunikujeme.)
5. Co způsobila digitální éra v komunikaci? (Větší možnost manipulace.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	EMOČNÍ INTELIGENCE V DIGITÁLNÍM VĚKU – OSOBNÍ A ELEKTRONICKÁ KOMUNIKACE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci vědět: <ul style="list-style-type: none">• co je to informace a komunikace;• co je to metakomunikace;• jaký je rozdíl mezi osobní a neosobní komunikací;• jaké důsledky může mít neosobní komunikace.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	sociologie, psychologie, etika
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel v rámci přípravy položí následující otázky: <i>Co je informace? Co je komunikace? Co jsou komunikační média?</i> Učitel se postará o to, aby žáci pochopili pojem komunikace a její rysy. Interakce: učitel-žáci, žáci-učitel</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: Osobní a elektronická komunikace</p> <p>Může být hravou formou. Žáci napíší příklady informačních typů ze svého okolí, učitel je vyhodnotí.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	
<p>3. aktivita: Elektronická komunikace</p> <p>Žáci prodiskutují a vyhodnotí komunikační otázky jejich třídy. Metody a prostředky komunikace a elektronické komunikace v různých fázích.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

4. aktivita: Vlastnosti elektronické komunikace, nepřítomnost metakomunikace.

Učitel prezentuje problematiku a žáci ji následně projednají. Body diskuse: znaky a vlastnosti elektronické komunikace a digitální technologie. Jak působí digitální éra na komunikaci obecně a ve společnosti žáků.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí a vyhodnocení práce třídy

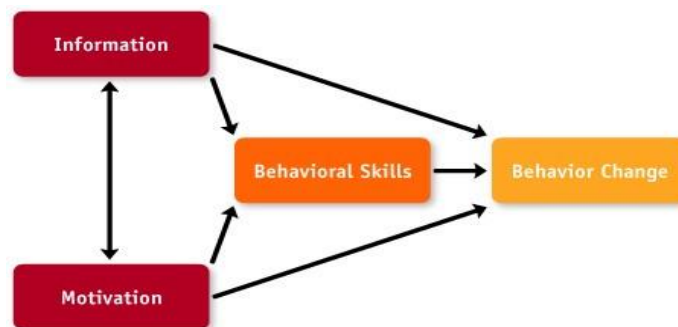
Učitel shrne hlavní body lekce.

Použitý čas: 5 minut

C. MOTIVACE A MANIPULACE V DIGITÁLNÍM VĚKU

INFORMACE A MOTIVACE

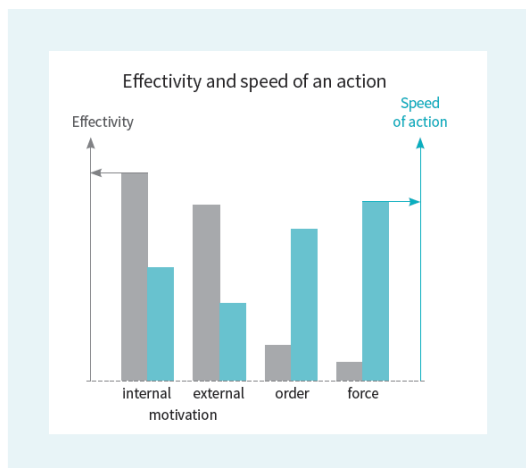
Účel, kdy ostatní nutíme, aby dělali něco, co je spojeno s naší informací, se nazývá **motivace**. Motivace je důvodem, proč jsou lidé ochotni jednat daným způsobem. Informace vždy nevyhnutelně jde ruku v ruce s motivací.

Informace a motivace > akční řetěz

Abychom někoho přesvědčili k danému typu jednání, využíváme k tomu tři základní způsoby. Těmi je **rozkaz, motivace a síla**.

- **Rozkaz:** Hlavním rysem rozkazu je to, že osoba, které je rozkázáno musí poslechnout bez toho, jestli souhlasí, nebo ne. Vždy se v takovém případě jedná o interakci nadřízeného a podřízeného. Výhodou rozkazu může být především to, že přináší rychlé výsledky.
- **Síla:** Využití síly se v mnoha ohledech podobá rozkazu. Je zde také patrný vztah nadřízený – podřízený (silnější – slabší).
- **Motivace:** Při motivaci se také snažíme dosáhnout toho, aby bylo konáno podle našich představ (představ nadřízeného), je zde však kladen větší ohled na druhou stranu. Motivátor se v takovém případě mnohem více zajímá o samotný názor a představy motivovaného a chce, aby motivovaný člověk s daným úkolem souhlasil a ztotožnil se s ním. Existují dva základní typy motivace: **vnější a vnitřní**.

Při vnější motivaci je člověk motivován druhou osobou nebo vnějšími okolnostmi. Při vnitřní motivaci člověk sám cítí potřebu, že danou věc musí vykonat. Vnitřní motivace je mnohem **hodnotnější a efektivnější**. Při vnější motivaci musí motivátor v dané situaci objasnit, jak v dané situaci jednat. U vnitřní motivace hledá subjekt sám nejlepší možné řešení. Mezi vnitřní motivátory patří např. zvědavost, hrdost, zájem.

Mezi vnější motivátory patří např. pochvala, kariérní růst, peníze.

Hlavním úkolem a cílem vnější motivace je to, aby se z ní stala motivace vnitřní. Motivace může mít i negativní výsledky a původní motivační cíl a výsledek se mohou velmi lišit. Při motivaci je proto nutná komunikace. Komunikace není bez motivace, ale není ani motivace bez komunikace.

Motivace je obvykle neutrální, objektivní a odráží také zájmy motivované osoby.

Motivace zůstává částečně nevědomá, ale vědomá část se s naším růstem samozřejmě zvyšuje. Hlavním kanálem pro zprostředkování naší motivace je metakomunikace. Je nemožné někoho motivovat, aby něco udělal, pokud my sami pro to motivováni nejsme. Uvědomit si toto, je nesmírně důležité především pro vůdčí osoby, pokud nejsou sami motivováni, nemohou motivovat ostatní. Proto je metakomunikace nezbytným nástrojem motivace.

MOTIVACE A MANIPULACE

Obecně a v základech je motivace a manipulace stejná: obě si přejí, aby druhá strana jednala žádoucím způsobem. Rozdíl je v etice použití: **motivace je etická, manipulace je naprosto neetická**. Manipulací pak označujeme to, když někdo někoho nečestně a nepoctivě ovlivňuje a řídí ve svůj prospěch.

Hlavním důvodem nárůstu manipulace v digitální éře je především častá nemožnost ověření si informací přímo od osoby, od které informace dostáváme. Toto je způsobeno absencí metakomunikace. Za druhé je to také obrovské množství informací, ve kterém se není jedinec schopný orientovat.

Manipulace se od motivace liší především tím, že manipulace je vždy plně vědomá, egoistická a zaujatá. Manipulační metody jsou od těch motivačních často velmi nátlakové, až brutální. Oproti motivaci je závěrečné řešení téměř vždy na manipulátorovi, který se snaží druhou stranu

dotlačit k dojmu, že „jeho“ řešení je jediné a správné.

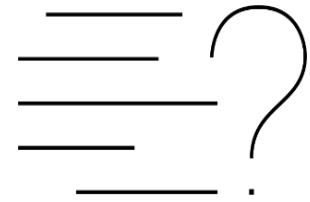
S manipulací se často setkáváme v politice, ale také ve sféře obchodu, kdy jsme přesvědčováni, který výrobek a proč je pro nás nejlepší.

Manipulace má různé způsoby:

1. nepoctivá manipulace s údaji: ukáže jen ty podněty, které jsou výhodné pro danou stranu / firmu;
2. v politice: subjektivní a sobecké prezentování faktů a zpráv;
3. vytváření takových zpráv, které jsou výhodné pro manipulátora a mají za úkol zdiskreditovat konkurenci;
4. vytváření výhodných podmínek pro ty, kteří je podporují, a nevýhodných pro konkurenci;
5. použití nepoctivých, zaujatých inzercí;
6. použití zaujatých médií na falešné zprávy.

Aby se v dnešní době dokázal člověk vyrovnat s manipulací, je pro něj nezbytně nutné, aby byl **mediálně gramotný** - a tato gramotnost se stává stejně důležitá jako je pro člověka čtení, psaní, počítání.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to motivace?

Motivace je usměrňování chování a jednání tak, aby bylo dosaženo cíle.

2. Jaká je hlavní charakteristika motivace?

Je dělána čestným způsobem a závěrečné rozhodnutí je na partnerovi. Ne na tom, kdo motivuje.

3. Jak obvykle motivujeme?

Představíme požadovaný cíl, způsob jeho dosažení a snažíme se, aby úkol převzala druhá strana za vlastní.

4. Co je to manipulace?

Je podobná motivaci, je to však nečestné a nepoctivé ovlivňování a řízení ostatních ve svůj prospěch.

5. Proč je manipulace neetická?

Využívá neetické a egoistické způsoby, jak druhé řídit ve svůj vlastní prospěch.

6. Co můžeme/máme dělat, abychom se vyhnuli manipulaci?

Především v dnešní době, kdy většina komunikace probíhá online je důležitá mediální gramotnost - kritické myšlení a ověřování si informací z několika zdrojů

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. a	3. d	4. d	5. e
6. a	7. c	8. d	9. a	10. e

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. P	7. P	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Motivace je ... (pocit, který nás nutí k činnosti).
2. Abychom někoho přesvědčili, aby jednal určitým způsobem, můžeme použít ... (rozkaz, sílu nebo motivaci)
3. Akce je nejúčinnější, pokud je založena na ... (vnitřní motivaci).
4. Manipulace je nečestná, protože ... (používá nečestné a egoistické metody).
5. Mediální gramotnost je ... (kritické uvažování a kontrola prezentovaných faktů z několika zdrojů)

Otevřené otázky:

1. Co je to motivace? (Přesvědčení někoho, aby jednal určitým způsobem.)
2. Co je potřeba, aby rozkazy fungovaly? (Jasný vztah šéf - podřízený)
3. Kdy jsou opatření přijímána nejúčinněji? (Pokud jsou založeny na vnitřní motivaci)
4. Jak můžeme bojovat proti manipulaci? (Myslíme kriticky a kontrolujeme fakta z několika zdrojů)
5. Proč je dnes snazší manipulovat? (Protože většina komunikace je elektronická).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	EMOČNÍ INTELIGENCE V DIGITÁLNÍM VĚKU – MOTIVACE A MANIPULACE V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci vědět: <ul style="list-style-type: none">● co znamená dvojice pojmů "informace-motivace";● který je nejdůležitější faktor motivace;● co je manipulace;● jak můžeme zjistit, že bylo s někým manipulováno;● jak můžeme bojovat proti manipulaci.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	Psychologie, věda o chování
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel v rámci přípravy položí následující otázky: Co je motivace? Co je vnější a vnitřní motivace? Co je manipulace? Cílem otázek je, aby se žáci zajímali o téma.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: Způsob přesvědčování druhých</p> <p>Učitel vypráví o rozkazech a použití síly, pak třída projedná témata.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	
<p>3. aktivita: Co je to vnitřní a vnější motivace</p> <p>Žáci prodiskutují, jak můžeme motivovat sebe i ostatních.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

4. aktivita: Manipulace jako nečestný způsob motivace

Učitel prezentuje problematiku a žáci ji následně projednají. Body diskuse: manipulace a její způsoby.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí.

Učitel shrne hlavní body lekce.

Čas: 4 minuty

Vyhodnocení práce třídy:

Čas: 1 minuta

VI. ZNALOST A POROZUMĚNÍ GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM V DIGITÁLNÍM VĚKU

A. SVĚT DŘÍVE A NYNÍ

GLOBALIZACE A KOMUNIKACE

Globalizace lze definovat jako prohloubení globálních sociálních vztahů propojujících vzdálená místa navzájem a přetvářející místní události na celosvětové a naopak. (Giddens, 1994, s. 70)

V minulosti se jednalo o ekonomický fenomén, dnes se dotýká každého aspektu našeho života. Pochopení toho, že/jak je globalizace výsledkem komunikace, je bezpochyby nutné. Koncept „globální vesnice“, který poprvé představil Marshall McLuhan v roce 1962. Tato teorie se zjednodušeně dá vyjádřit citací „médiu je zpráva“. Od 80. let do 90. let se běžně používal pojem „globální vesnice“ jako vzájemné propojení kultur z různých oblastí světa. Rozvoj médií znamenal nové vnímání světa a vzdáleností. Technickou realizací globální vesnice se na konci 20. století stává nová světová síť www (world wide web) jako ideální místo, kde lze komunikovat, pracovat a bavit se. Dle komunikačního pokroku pak McLuhan rozdělil historii chronologicky do tří fází.

1. *Kmenový věk*: ústní slovo = ucho dominantním smyslovým orgánem;
2. *Mechanický věk*: věda a analytika – vynálezem tiskařského lisu = kdy zvuky jsou přeměněny na viditelné objekty
3. *Elektronický věk*: éra okamžité komunikace a návrat do prostředí kmenové sociální dynamiky, v globálním měřítku = použity opět všechny smysly.

V současné době se přesouváme z *informační společnosti* (masmédiá=zdroj) do *komunikační společnosti* (subjekt= zároveň příjemce i zdroj zpráv).

EVOLUCE INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ SÍTĚ

Problém přetížení informacemi a komunikací způsobuje, že je obtížné rozlišovat mezi tím, co je užitečné a co je jen rozptylující nebo matoucí (G. Livraghi, 2004). Z tohoto pohledu může hrát velkou roli náhled do minulosti a analýza toho, jaké kroky vedly k současnému stavu.

Ústní tradice – komunikace, bohatství a složitost jazyků je jedním ze základních rysů lidstva. Osobní dialogy jsou stále hlavním pilířem komunikačních systémů a bylo by nepopíratelně vážnou chybou zanedbat jejich účinnost a sílu. Komunikace v době kamenné, kdy lidé používali převážně gesta, se postupně vyvinula do mluveného jazyka, který je zodpovědný za globální evoluci člověka.

Starověké písmo - vynález písma je přičítán Sumerům (cca. 3500 př. n. l.). První písemný systém se vyvinul kolem roku 3500 př. n. l. v Mezopotámii a byl založen na ideogramech. Později se stal skutečnou mezinárodně sdílenou metodou psaní. Na konci roku 1500 př. n. l. vyvinuli Féničané abecedu tvořenou 22 znaky. Úprava tohoto písma Řeky se stala předkem všech následných psacích systémů v západním světě. Pokud byla ústní kultura zaměřena na paměť, chirografická kultura mohla existovat bez ní. Kniha je považována za umělou paměť, rozšíření mysli. S pádem Řecka a Říma je psaná tradice odkázána téměř výhradně na kláštery.

Typografická kultura

Knihtisk byl pravděpodobně největší technologicko-kulturní transformací v dějinách Evropy. Tento vynález, který znamenal konec středověku a začátek moderní éry, lze považovat za „primární historický motor“, který ovlivnil vývoj dalších technologií hromadných sdělovacích prostředků.

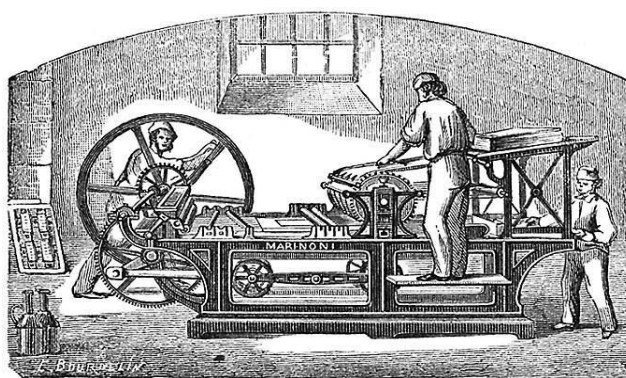

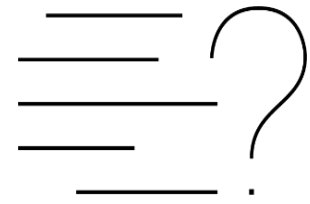
Fig. 3. Machine simple.

oldbookillustrations.com

Kultura mechanických a elektronických médií

Telegraf a telefon představovaly další revoluci v komunikačním systému, protože zprávy mohli cestovat rychleji než posel. Na počátku dvacátých let byli lidé svědky zrození prvních velkých rozhlasových stanic. Rádio, jako hlavní médium bylo brzy nahrazeno televizí. A konečně, vývoj počítače pomocí mikroprocesorové technologie v 70. letech, vývoj snadno použitelného softwaru a rychlé rozšiřování internetu v 90. letech, upravily všechny ostatní komunikační technologie a transformovaly počítač na přístupný nástroj pro všechny, což z něj činí nejvýznamnější médium 21. století. Nástup počítačů a pozdější rychlé rozšíření internetu v 90. letech činí z počítače nejvýznamnější médium 21. století.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaká je definice globalizace.

Globalizace je současný jev, který lze definovat jako prohloubení globálních sociálních vztahů propojujících vzdálená místa navzájem a přetvářející místní události na události, které se odehrávají tisíce kilometrů daleko a naopak.

2. Co je charakteristické pro ústní tradici?

Ústní tradice odkazuje na praktiky a zvyky typické pro prehistorické obyvatele, kteří komunikovali pomocí gest, znaků nebo řeči. Neustálé a nekonečné osobní dialogy jsou stále hlavním pilířem komunikačních systémů a bylo by nepopíratelně vážnou chybou zanedbat jejich účinnost a sílu.

3. Jaké jsou charakteristiky rukopisné tradice nebo chirografie?

Vynález písma Sumery vedl k rukopisné tradici, která byla nejprve založena na základě ideogramů, pak na základě zvuků a nakonec se rozvinul do abecedního písma. Kniha je ve skutečnosti považována za umělou paměť, rozšíření myslí.

4. Co je myšleno typografickou kulturou?

Typografickou kulturou máme na mysli inovaci v podobě vynalezení knihtisku, který znamenal konec středověku a začátek moderní doby.

5. Co charakterizuje kulturu mechanických a elektronických médií?

Mechanická a elektronická média se vyznačují vynálezem telegrafu, telefonu, rádia, televize a nakonec počítače. Dálková komunikace již nezávisela na použití dopravního prostředku.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. a	4. b	5. a
6. a	7. b	8. c	9. b	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. N
6. P	7. N	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Na konci 20. století se internet stal ... (ideálním virtuálním místem, ve kterém můžeme komunikovat, pracovat a bavit se).
2. V dnešní době se v postindustriální společnosti odkláníme od informační společnosti (ve které masmédiá přenášejí zprávy ze zdroje na příjemce) ke ... (komunikační společnosti, kdy je subjekt zároveň příjemcem i zdrojem zpráv).
3. První systém písma se vyvinul kolem roku 3500 př. n. l. v Mezopotámii a byl založen na ... (ideogramech).
4. Vynález knihtisku znamenal konec ... (středověku) a začátek ... (moderní éry).
5. Prvenství rádia bylo vážně zpochybněno příchodem ... (televize).

Otevřené otázky:

1. Co znamená pojem „*globální vesnice*“? („Globální vesnice“ je vzájemná kontaminace kultur z různých oblastí světa.)
2. Jaké jsou tři fáze McLuhanovyho komunikačního pokroku? (kmenový, mechanický a elektronický věk)
3. Co můžeme označit za jeden ze základních rysů lidstva? (Bohatost a složitost jeho jazyka, který je v podstatě " jazykem mluveným ".)
4. Co znamená pojem chirografická kultura? (Je to kultura založená na psaní.)
5. Kdy se začala prosazovat televize jako masmédiium? (Bylo to až po 2. světové válce.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	ZNALOST A POROZUMĚNÍ GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM V DIGITÁLNÍM VĚKU – SVĚT DŘÍVE A NYNÍ
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je globalizace;• objasnit, jaké jsou rysy ústní tradice;• vysvětlit, jaké jsou charakteristiky rukopisné tradice;• objasnit, co se rozumí typografickou kulturou;• vysvětlit, čím se vyznačuje kultura mechanických a elektronických médií.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	globalizace, typografická kultura, mechanický a elektronický věk
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je komunikace? Jak se komunikace vyvíjela?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma. Studenti by měli umět objasnit pojem a zdůvodnit důležitost znalosti vývoje komunikace.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Komunikace a globalizace: jak spolu podle vás souvisí?</p> <p>Může to být činnost brainstormingu. Studenti sdílejí svůj názor na toto téma, přinášejí vlastní příklady. Učitel hodnotí jejich příspěvky.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

3. aktivita: Od ústní tradice k chirografické kultuře

Studenti diskutují o tom, jak vynález psaní změnil způsob komunikace mezi lidskými bytostmi. Může být organizována i jako skupinová diskuze. Učitel poté mluví o ústní tradici a chirografické kultuře, studenti o nich debatují.

Čas: 7 minut

4. aktivita: Typografická kultura

Diskuze o důsledcích vynálezu knihtisku.

Čas: 7 minut

5. aktivita: Kultura mechanických a elektronických médií

Diskuze o přechodu z telegrafu na internet.

Čas: 7 minut

6. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 4 minuty

B. GLOBALIZOVANÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST

Vývoj technologií přinesl mnoho změn v lidském životě. Nové formy komunikace oslovují především mladé lidi. Na jednu stranu převládá názor, že tyto způsoby komunikace mohou znamenat ohrožení vztahů, na druhé straně však technologie umožnili kontakt s mnoha kulturami, díky tomu, že člověk dnes může být stále online. Komunikace se stává neomezenou a bez bariér.

SOCIÁLNÍ MÉDIA A INTERPERSONÁLNÍ VZTAHY

Sociální média mají na rozvoj mezilidských vztahů stále větší vliv. I zde platí to, že mohou znamenat omezení, pokud nejsou využívána správně. Pokud jsou však uchopena dobrým způsobem, mohou naopak znamenat velkou příležitost pro

zlepšení a rozšíření vztahů. Je zde však nutná odborná příprava.

KOMUNIKACE A VÝUKA

Komunikační revoluce, kterou jsme svědky, klade obrovské nároky na svět vzdělávání. Dnešní komunikační dynamika je obrácena: centralizace médií podporovaná McLuhanem (viz téma 6, modul A), je nahrazena centrálností subjektů. Tradiční „pasivní divák (příjemce)“, se dnes stává uživatelem, ale zároveň i tvůrcem služeb.

Vzdělávání pro kritické použití a informované využívání mediálních sdělení, které je nyní součástí základního vzdělávání, musí být proto doprovázeno vzděláváním pro zodpovědnou tvorbu samotných sdělení. To vše zahrnuje samotný způsob porozumění mediální výchově a otevírá nové obzory pro vzdělávání pedagogů a učitelů.

VLASTNOSTI DIGITÁLNÍ KOMUNIKACE

Všudypřítomnost spolu s obnovovací rychlostí digitální komunikace mění náš náhled k okolnímu světu i sobě samým. Snadný přístup k informacím a jejich tok vyžaduje průběžné „aktualizace“ myšlení a myšlenkový multitasking, který znamená provádění více činností pomocí různých nástrojů. Tento fenomén, může být v některých ohledech interpretován jako pozitivní. Představuje i nebezpečí ztráty koncentrace a pozornosti kvůli nepřetržitému posunu od jednoho objektu k druhému. To může mít za následek především snížení efektivity práce.

Díky snadné přenositelnosti médií (vše je dnes prakticky v jediném zařízení) a snadnému přístupu k nim může způsobovat menší kontrolu ze strany rodičů/učitelů. Na druhou stranu však interaktivnost a participace nových médií znamená konec schématu zpráva – pasivní příjemce. To znamená, že vytváření nového obsahu může znamenat obrovskou explozi individuální kreativity.

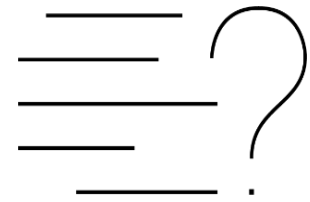
S ohledem na výše uvedené je naléhavě nutná potřeba mediální gramotnosti, aby nevznikala propast mezi dospělými a dětmi a aby na straně dětí a mladistvých docházelo k vědomému a odpovědnému užívání médií.

PERSPEKTIVA: PŘÍZPŮSOBIVOST MOZKU

V průběhu let prošel náš mozek neustálými proměnami, které pokračují i v současné digitální fázi, která v mnohých vyvolává obavy a nebezpečí z použití nových technologií. To, co nyní zažíváme, je přechod od psané kultury ke kultuře digitální a vizuální, s generacemi čelícími jedna druhé. Situace se dle mnohých vymyká kontrole a nejsme schopni sledovat, co a jak se budou příští generace učit. Naším největším úkolem je poučit se, jak čelit budoucnosti vhodným způsobem.

Jelikož jsme svědky psychologické a pedagogické revoluce, musíme „*vyvinout veškeré úsilí, aby ponoření do digitálních zdrojů nepoškodilo schopnost dětí hodnotit, analyzovat, určovat priority a přemýšlet o tom, co se skrývá v jakýchkoli informacích*“ (M. Wolf, Proust and the Squid: the Story and science of the Reading Brain).

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Představují nové technologie z pohledu mezilidských vztahů bariéry, nebo umožňují jejich překonání?

Na první pohled může obrazovka vypadat jako bariéra, protože někdy brání komunikaci s lidmi kolem nás, ale ve skutečnosti nás nové technologie dostávají do kontaktu se světem překonáváním fyzických bariér.

2. Jaká je dnes role vzdělávání?

V dnešní době je velmi důležité učit už ty nejmenší, aby v technologických prostředcích spatřovali příležitosti a ne omezení, že technologie jsou nástrojem, který nám umožňuje zlepšovat a rozšiřovat vztahy, aniž by je nahrazoval.

3. Pokud v minulosti byla středem komunikační dynamiky média, kdo/co je to dnes?

Středem komunikační dynamiky je uživatel, který již není pasivním příjemcem sdělení, ale stává se aktivním uživatelem a tvůrcem sdělení.

4. Jaká je charakteristika nových médií?

Hlavními rysy nových médií jsou: všudypřítomnost a rychlost změny, multitasking, přenositelnost, interaktivita a participace, bytí se globalizuje a produkuje nerovnosti.

5. Jaká může být perspektiva čtení v komunikační revoluci, které jsme svědky?

Neuroložka Maryanne Wolfová tvrdí, že lidský mozek má mimořádnou schopnost navázat nová spojení mezi svými fyzikálními strukturami. Stejně tak jako písmo, i nyní digitální revoluce vede ke vzniku nových myšlenek a v budování našeho budoucího mozku.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. b	4. a	5. a
6. c	7. a	8. b	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. P	7. N	8. P	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. V rozvoji mezilidských vztahů jsou sociální média stále více ... (vlivná).
2. Vzdělávání ke kritickému používání a informované využívání mediálních sdělení musí být doprovázené ... (výchovou k zodpovědné tvorbě zpráv).
3. Multitasking znamená nebezpečí pro koncentraci a pozornost, protože mozek ... (je nucen plynule přecházet z jednoho objektu do druhého).
4. Tradiční komunikační schéma se již neřídí rovnicí příjemce - pasivní zdroj, ale je nahrazeno novým schématem, ve kterém se příjemce také stává ... (tvůrcem multimediálního obsahu).
5. Podle názoru Marianne Wolfové by bylo dobré, aby si děti zvykly na přepínání jazykových kódů mezi dvěma nebo více mluvenými jazyky, stejným způsobem by se děti měly učit být ... (bi-textuální a multitekstuální).

Otevřené otázky:

1. Kterou skupinu lidí zaujaly nové formy komunikace (e-mail, textové zprávy, chaty, sociální média)? (Mladé lidi)
2. Proč jsou nové způsoby komunikace kritizovány? (Protože mnozí argumentují, že se lidé vystavují riziku ohrožení rozvoje svých vztahů.)
3. Proč je nutné školit nejmladší lidi v používání technologií? (Neboť tak budou schopni pochopit roli technologie jako nástroje, který umožňuje zlepšení a rozšíření vztahů, aniž bychom je nahrazovali.)

4. Proč není dobré si myslet, že dříve to bylo lepší a dnes je to horší? (Protože je důležité nepadnout zpět do pasti "my" – dospělí a "oni" - teenageři, nové generace, děti internetu a mobilních telefonů.)
5. Jaké důsledky může přinést přenositelnost jakožto vlastnost digitální komunikace? (Stále menší velikost zařízení umožňuje soustředit mnoho různých činností do jednoduchého mobilního telefonu a to vše může být provedeno kdekoli.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	ZNALOST A POROZUMĚNÍ GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM V DIGITÁLNÍM VĚKU – GLOBALIZOVANÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, jak mohou sociální média ovlivňovat mezilidské vztahy;• propojit komunikaci a vzdělávání;• vysvětlit funkce digitální komunikace;• objasnit, jak je důležité mít kritický přístup k digitálním médiím.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	globalizace, digitální společnost, vlastnosti digitální komunikace

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Učitel položí následující otázky: *Jaká je globalizovaná digitální společnost? Je digitální komunikace propojena s našimi vztahy? Je důležité mít kritický přístup k digitálním médiím?* Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.

Čas: 10 minut

2. aktivita: Co myslíte: ovlivňují sociální média naše mezilidské vztahy?

Může to být hra. Studenti píšou vlastní příklady.

Čas: 8 minut

3. aktivita: Komunikace a vzdělávání

Studenti diskutují o tom, zda je důležité školit mladé lidi, aby měli zodpovědný přístup ke komunikaci. Může být organizována i jako skupinová diskuze. Učitel poté mluví o ústní tradici a chirografické kultuře, studenti o nich debatují.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Vlastnosti digitální komunikace

Diskuse týkající se vlastností digitální komunikace (všudypřítomnost, rychlost, multitasking, přenositelnost, interakce a účast.)

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 4 minuty

C. GLOBALNÍ SMÝŠLENÍ, GLOBALNÍ OBČANSTVÍ

„*Globálního smýšlení*“ se týká schopnosti jednotlivců porozumět světu, ve kterém žijí a tomu, jak do něj zapadají, jakož i jejich ochoty jednat v globálních otázkách. „*Globální občanství*“ je způsob, jakým myslí a chová se aktivní člen globální komunity, který má globální smýšlení a globální kompetence.“

Myšlenka globálního občanství začala na konci druhé světové války jako reakce na válečný konflikt. Svět by ve skutečnosti neměl v budoucnu projít jinou podobnou zkušeností a celosvětový mír (spolu s odstraněním rasových a etnických diskriminací) je cíl, kterého se má dosáhnout. Lidské právo jako status má být nejen „lokální“, ale univerzální v celosvětovém měřítku. Smyslem globálního občanství je tedy umožnit mužům a ženám z celého světa naplnit jejich lidský potenciál, uspokojit jejich základní potřeby a přiznat jejich neodcizitelná práva, zároveň však také plnit jejich globální závazky. Důležitou výzvou z hlediska globálního občanství je přítomnost internetu a digitálního světa v našich životech.

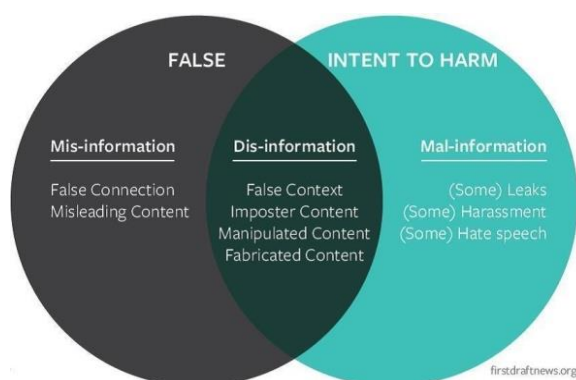
Přítomnost internetu, jeho použití společně s tím, že informace, komunikace a vztahy mezi občany a veřejnými orgány přesunuly na web, však může prohlubovat propast mezi lidmi, kteří k němu nemají přístup a těmi, kteří k používání digitálních technologií přístup nemají (nemají šanci uplatnit plně svá práva).

Shromažďování informací a údajů týkajících se naší osoby, které sdělují něco osobního, nahrané buď námi, nebo někým jiným, se nazývají *digitální identita*. Sami jsme do velké míry odpovědní za informace, které sami uvádíme a také za to, jak nakládáme s informacemi druhých lidí. Zpracování osobních údajů musí dodržovat základní práva a svobody. Prvním krokem k tomu, abychom byli pozorní světoví občané, je tedy naučit se to, jak nakládat s vlastním soukromím a soukromím jiných lidí.

INFORMACE A INTERNET

Globálně smýšlející občan digitální éry si musí být vědom jak řady rizik spojených s obsahem nalezeným na internetu, tak způsobem jeho fungování. Měli bychom se mít na pozoru před tzv. *filtrační bublinou*. Algoritmy a systémy přizpůsobení ukazují uživatelům, co je koherentní s jejich výběrem. Tím často posilují víru uživatele místo toho, aby pomáhali uživatelům být otevření při tom, kdy čelí různým myšlenkám a názorům.

Dalším velkým rizikem je dnes také to, že občané spolupracují na vytváření a šíření informací, ve kterých často nikdo nefiltruje obsah. Není proto možné se ujistit, že jsou tyto informace pravdivé. To je zásadní argument, který souvisí s hrozbou falešných zpráv (fake news), což je hlavní problém pro vlády na celém světě. Tyto vymyšlené zprávy nemají za

úkol říkat pravdu, ale zprostředkovat falešnou myšlenku, či vyvolat reakci. Často to jsou různé informace, které se sdílením dostávají k velké skupině lidí a na jejich šíření vydělávají peníze různé reklamní společnosti. Druhá se týká manipulace s informacemi, které přímo poškozují osobu nebo celou skupinu lidí. Třetím je neúmyslné šíření dezinformací. To se může stát každému, kdo nekontroluje pravdivost sdílených informací a sdílí je.

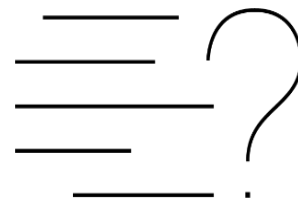
Každý občan si může ověřit informace pomocí určitého kontrolního seznamu pro online obsah takto:

- Odkud informace pochází?
- Je autentická, nebo zkopírovaná?
- Kým byla nahrána?
- Kdy byla vytvořena?
- Kde byla vytvořena?

Podrobnějším nástrojem je test používaný k řízení spolehlivosti zdrojů zvaný *CRAAP test*. Skládá se z řady otázek, na které je třeba odpovědět, aby bylo zjištěno, zda je zdroj důvěryhodný. CRAAP je zkratka pro Currency (rozšířenost), Relevance (relevanci), Authority (oprávnění), Accuracy (přesnost) a Purpose (účel). Pro potřeby tohoto testu musíme být mediálně gramotní.

- **Currency:** včasnost informací
- **Relevance:** důležitost informací pro naše potřeby.
- **Authority:** zdroj informací
- **Accuracy:** spolehlivost, pravdivost a správnost obsahu
- **Purpose:** důvod, proč informace existuje

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co znamená pojem *globální smýšlení*?

Znamená to být schopen porozumět světu, ve kterém žijeme a tomu, jak do něj zapadáme, a také naší ochotě jednat v globálních otázkách.

2. Jak tvoříme naši *digitální identitu*?

Vytváříme ji veškerými informacemi o nás, které my nebo jiné osoby nahrajeme na internet.

3. Co je to *informační zmatek*?

Informační zmatek je výraz používaný k označení nepřetržitého a chaotického toku obsahu nacházejícího se na internetu, který může být falešný, manipulovaný, úmyslně či nikoli. Lze jej rozdělit do tří tříd: dis-informace, mal-informace a mis-informace.

4. Co znamená pojem *rychlá kontrola*?

Znamená to, že musí být ověřena pravdivost zdroje, a to jak při analýze každého jednotlivého tvrzení, tak při porovnání s jinými zdroji, o nichž je známo, že jsou spolehlivé.

5. Co je to *CRAAP test*?

Jedná se o nástroj díky, kterému rozhodujeme, zda je zdroj spolehlivý nebo ne.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. b	3. d	4. c	5. e
6. a	7. d	8. b	9. b	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. N
6. P	7. P	8. N	9. N	10. N

Doplňovačka:

1. Globální občanství je ... (způsob myšlení a chování aktivního člena globálního společenství, které má globální smýšlení a globální kompetence).
2. Lidem musí být zaručena jejich ... (přirozená práva bez rasových nebo etnických diskriminací a tato práva jsou proto označována jako lidská práva).
3. Fotky nebo komentáře zveřejněné na internetu by mohly být škodlivé ... (i po letech nebo mohou být nesprávně interpretovány a mohou nesprávně podmínit pracovní předpoklad).
4. Mal-informace se týká ... (manipulace události s cílem poškodit osobu nebo skupinu lidí).
5. CRAAP je zkratka pro ... (Currency, Relevance, Authority, Accuracy, and Purpose).

Otevřené otázky:

1. Co znamená globální smýšlení? (Schopnost porozumět světu, ve kterém žijeme a jak do toho světa zapadáme).
2. Jak vytvoříme naši digitální identitu? (S jakýmkoliv informacemi o nás, které jsou nahrávány na internet).
3. Co je to informační zmatek? (Nepřetržitý a chaotický tok obsahu nalezený na internetu, který může být falešný, zmanipulovaný, úmyslný nebo ne).
4. Co znamená kontrola faktů? (Zdroj musí být ověřen ve své pravdivosti, analyzování každého jednotlivého prohlášení a jeho porovnání s jinými zdroji, o kterých je známo, že jsou spolehlivé).
5. Co je to CRAAP test? (Nástroj při rozhodování, zda je zdroj spolehlivý či nikoli).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	ZNALOST A POROZUMĚNÍ GLOBÁLNÍM PROBLÉMŮM V DIGITÁLNÍM VĚKU – GLOBÁLNÍ SMÝŠLENÍ, GLOBÁLNÍ OBČANSTVÍ
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• znát význam výrazu globální/digitální občanství a• uvést hlavní změny, které nastaly v našem životě se zavedením internetu;• jednat jako odpovědný občan,• ověřit zdroj a rozpoznat spolehlivé zdroje• uvědomit si rizika spojená s šířením informací na internetu.
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	globalizace, globální smýšlení, globální občanství, CRAAP test, fake news

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Učitel vytvoří z klíčových pojmů pojmovou mapu. Úlohou studentů bude uhádnout, jaké bude téma hodiny. Učitel jim může položit následující otázky: *O čem si myslíte, že tato lekce bude? Která slova k tomu můžete přidat? Která slova znáš? Která slova neznáš? Tipneš si, co znamenají slova, která neznáš?* Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.

Čas: 10 minut

2. aktivita: Bingo

Studenti si zahrají Bingo se slovní zásobou, kterou se naučili. Učitel uvede 12 výrazů z minulé aktivity (tj. globální občanství, informace apod.) a připraví pro ně definice. Bingo karta bude vytvořena pomocí devíti slov (3 řady, 3 sloupce). Každý student bude mít jednu kartu. Učitel bude vyvolávat definice pojmů, student, pokud se bude domnívat,

že odpovídají výrazům na jeho kartě, pojem zaškrtně. Po zaškrtnutí všech 9 pojmu zakříčí Bingo. Učitel kartu zkontroluje.

Čas: 10 minut

3. aktivita: Jumbles (skládání textu)

Učitel zkopíruje hlavní části textu z učebnice, text rozstříhá (ale tak, aby nebylo možné poskládat dle tvaru) a rozdá skupinám po třech studentech, kteří budou mít za úkol pasáže z textu seřadit

Čas: 15 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 10 minut

VII. OCEŇOVÁNÍ LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI A PRÁV V DIGITÁLNÍM VĚKU

A. RESPEKT K ROZDÍLNOSTI; TOLERANCE

Společnost je seskupení jednotlivců patřících do skupiny nebo několika skupin, které sdílí stejné hodnoty. Hodnoty se mění od společnosti ke společnosti a často jsou obtížné k pochopení pro ty, kteří nepatří do té stejné skupiny: respekt je základ a vyžaduje toleranci. Tolerance, z latinského *tolerare* ("tolerovat, snášet"), vyjadřuje myšlenku, kdy v lidských vztazích by měly být myšlenky a činy tolerované, i když mohou být chybné nebo škodlivé. Osvícenci i politikové zastávali a zastávají názor, že politika a náboženství by měly být odděleny, aby možné ochránit klidné náboženské soužití politickou autoritou. Myšlenka tolerance byla často spjata se svobodou a rozdělením mezi rozvoj lidských práv a pozitivní právo.

ROZDÍLNOST

Všichni lidé jsou rozdílní, i ti, kteří žijí v jedné komunitě. Tyto rozdílnosti dělají skupinu lidí „barevnější“. Ze slova „rozdílný“ odvozujeme podstatné jméno **rozdílnost**. Rozdílnost je velmi pozitivní charakteristika jakékoli lidské skupiny a je předpokladem udržitelnosti života na zemi. Rozdíly (rozdílnost) mají za následek daleko odolnější strukturu, základ pro přežití. Přijetí a tolerance rozdílu je jeden ze základních principů každé moderní společnosti.

HODNOTY A ZÁKON

Fakt, že člověk by nebyl schopen žít v neregulované společnosti, vysvětluje, jakou roli hraje zákon v lidských podmínkách a v hodnotě bytí. Vztah daný zákonem je považován za vztah rovnosti, kterou udává zákon. Zákon je systém pravidel, který odráží systém sociálních hodnot.

Každá skupina potřebuje pravidla, aby řídila vztahy mezi členy komunity samotné; systém pravidel, forem a strategií, skrz které je komunita organizovaná, se nazývá

právní systém a jeho cílem je „regulovat“ komunitu. Systém pravidel reprezentuje pozitivní právo dané komunity.

PŘIROZENÉ PRÁVO

V průběhu historie zde byla vždy myšlenka přirozeného práva interpretována jako řídicí síla různých pozitivních práv a systém univerzálních principů. Na rozdíl od pozitivního práva je přirozené právo obecně známé všem, jelikož se týká systému univerzálních hodnot spravedlnosti a vychází z přirozenosti člověka. Přirozené právo vzniká před pozitivním právem daným politickými autoritami. Lidská práva patří celému lidstvu a jsou důležitým krokem k míru. Jsou založena na lidské přirozenosti, a jsou proto definovaná jako přirozená práva, jsou také správně označována za univerzální, protože patří jakémukoli jednotlivci a zahájí až za kulturní, ideologické a politické bariéry. Lidská práva patří všem a všude a z toho důvodu jsou neporušitelná práva zabezpečena ve Světové deklaraci lidských práv stejně tak jako v Listině základních práv Evropské Unie.

PRÁVO A ETIKA

Podle Aristotela: „*Etika je větev filosofie, která studuje chování lidského bytí a hodnotící kritéria těchto chování a voleb.*“ Vztah mezi právem a etikou je velmi silný, především proto, že lidské bytí musí být respektováno v jeho důstojnosti. Etické a morální principy jsou inspirující zdroje pro mnohé právní systémy. Právní systém je založený na sankcích a pokutách v případě neřízení se zákony, zároveň však musí být schopen respektovat lidskou důstojnost skrz soulad s lidskými a občanskými právy.

EVROPSKÁ UNIE: OSVÍCENSTVÍ PRO DIGITÁLNÍ ETIKU

Ochrana osobních dat na digitálním poli hraje momentálně důležitou roli, jak v celosvětové debatě o občanských právech, tak pro Evropskou unii. Každý jedinec může prožít svou vlastní existenci tak, jak sám preferuje. Každý má osobní život, jiný od toho sociálního a veřejného, což musí být respektováno ostatními a zajištěno státem (právo na soukromí). Je samozřejmé, že se etické myšlení v digitální době

stává nutností a Evropa dláždí cestu diskuzi na ochranu osobních dat, které určují cestu, kterou je třeba následovat všem zemím na světě.

EVROPA A PRÁVO OCHRANY DAT

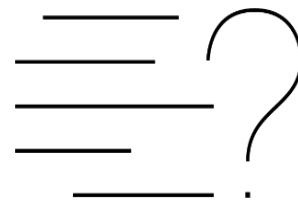
Osobní ochrana dat je v dnešní společnosti velmi důležitá a musí být zajištěna, proto je potřeba nařízení k ochraně občanského práva na jejich ochranu nezbytná. Každý jednotlivec může tvrdit, že jeho osobní data jsou sbírána a zpracována třetími stranami pouze v souladu s pravidly a principy nastavenými zákony Evropské unie a země odkud daná osoba pochází. Ochrana osobních dat je uchovávaná v různých mezinárodních regulovaných směrnicih Evropské unie a jednotlivými státy EU.

Článek 8 EU Listiny práv zmiňuje právo na ochranu osobních dat:

1. Každý má právo na ochranu osobních dat, které se ho týkají.
2. Takové data musí být zpracována přímo pro specifické účely a na základě souhlasu osoby, které se to týká nebo na jiném legitimním základě daným zákonem. Každý má právo na přístup k datům, které jsou o něm nasbírány, a má právo je upravit.
3. Soulad s těmito pravidly by měl být předmětem kontroly nezávislou autoritou.

Díky Lisabonské dohodě se toto právo stalo samostatným základním právem.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co znamená pojem *tolerance*?

Tolerance pochází z latinského slovesa *tolerare* („tolerovat, nést“) a odkazuje na přijímání různých názorů a chování.

2. Co politikové schválili?

Trvali na myšlence, že politická sféra musí být oddělena od náboženské, aby bylo možné mírumilovné soužití chráněné politickou autoritou.

3. Definuj pojem *právní systém*.

Právní systém je soubor právních pravidel, kterými se řídí organizace určité komunity.

4. Uveď rozdíly mezi *pozitivním právem a přirozeným právem*.

Soubor pravidel, která tvoří právní systém, představuje pozitivní právo; přirozené právo je přirozeným základem norem bez ohledu na politickou autoritu, která je vydává, je obecně společné všem, pokud jde o soubor pravidel univerzální spravedlnosti.

5. Jak jedná EU, aby chránila právo ochrany osobních dat?

Právo na ochranu osobních údajů stanoví čl. 8 Listiny práv EU a nové evropské nařízení vydané v roce 2016 a pro členské státy EU vstoupilo v platnost v květnu 2018.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. b	3. e	4. c	5. d
6. d	7. b	8. b	9. e	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. P	4. N	5. P
6. P	7. N	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka

1. Společnost je ... (souhrn jednotlivců patřících do skupiny, která sdílí stejné hodnoty).
2. Ve Francii skupina myslitelů zvaná politici ... (uchovávala myšlenku, že politická sféra musí být oddělena od náboženské).
3. Soubor pravidel, z nichž je vytvořen každý právní systém ... (představuje pozitivní zákon tohoto společenství).
4. Svoboda a důstojnost lidské bytosti jsou nyní považovány za základní hodnoty v občanských společnostech; z tohoto důvodu jsou nedotknutelná práva zaručena ... (ve Všeobecné deklaraci lidských práv i v Listině základních práv Evropské unie).
5. Etické a morální zásady jsou inspirativní zdroje ... (pro řadu právních systémů).

Otevřené otázky:

1. Co znamená tolerance? (Tolerance pochází z latinského slovesa tolerare („tolerovat, nést“) a odkazuje na přijímání různých názorů a chování.)
2. Jakou myšlenku politika udržuje? (Udržuje myšlenku, že politická sféra musí být oddělena od náboženské.)
3. Definujte termín právního systému. (Právní systém je soubor právních pravidel, kterými se řídí organizace dané komunity.)
4. Vysvětlete rozdíly mezi pozitivním zákonem a přirozeným zákonem. (Soubor pravidel, která tvoří právní systém, představuje pozitivní právo; přirozené právo je přirozeným základem norem bez ohledu na politickou autoritu, která je vydává, je obecně společné všem, pokud jde o soubor pravidel univerzální spravedlnosti.)

5. Jak postupuje Evropská unie v zájmu ochrany práva na ochranu osobních údajů?
(Právo na ochranu osobních údajů stanoví čl. 8 Listiny práv EU a nové evropské nařízení vydané v roce 2016 a pro členské státy EU vstoupilo v platnost v květnu 2018.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	OCEŇOVÁNÍ LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI A PRÁV V DIGITÁLNÍM VĚKU – RESPEKT K ROZDÍLNOSTI, TOLERANCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni vysvětlit: <ul style="list-style-type: none">• význam pojmu tolerance;• vztah mezi přirozeným a pozitivním zákonem;• pojem etika a lidská práva;• jak zákon zasahuje v digitálním věku na ochranu lidských práv a ochranu osobních údajů.
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	sociologie, psychologie, komunikace, zákon
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Při přípravě studentů na témata se učitel zeptá na následující otázky a získá jejich názory:</p> <ul style="list-style-type: none">• Co znamená „tolerance“?• Co je právo?• Co je to hodnota? <p>Učitel zajistí, aby studenti rozuměli vztahu mezi zákonem a hodnotou.</p> <p>Čas: 12 minut</p>	
<p>2. aktivita: Co si myslíte: jak lze v digitálním věku respektovat základní hodnoty uznávané člověkem?</p> <p>Může to být bráno jako hra. Studenti píšou vlastní ukázky svých zkušeností a učitel hodnotí jejich příklady.</p> <p>Čas: 12 minut</p>	

3. aktivita: Evropa a právo na ochranu údajů.

Učitel představí otázku a studenti o ní hovoří. Diskusním bodem je: Článek 8 Listiny práv EU.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Shrnutí a zhodnocení práce třídy

Učitel ukáže prezentaci PowerPoint Téma 7, modul A. Společně se studenty shrnuje hlavní pojmy lekce. Na základě rozhodnutí učitele může studentům zadat domácí úkoly.

Čas: 11 minut

B. OSOBNÍ, SKUPINOVÉ, NÁRODNÍ HODNOTY

HODNOTY

Hodnoty jsou soubory principů, činů, prvků chování, pravidel nebo skupinových měřítek a jejich směrnic. Pouze ty nejzákladnější hodnoty zůstávají stejné po dlouhou dobu. Hodnoty jsou nejsilnějším pojítkem, které drží skupinu, malou či velkou, pohromadě. Jsou zde sdílené hodnoty v rodině, v komunitě, v zemi, v Evropě – a sdílené jsou i všeobecné celosvětové hodnoty.

Mezi sdílené hodnoty patří také závazky nebo odpovědnosti. (Závazky – nebo povinnosti – jsou dané zákonem a mohou být vynuceny; odpovědnosti jsou dané morálkou dané komunity, a ačkoli nejsou vynutitelné, může být „potřeba komunity = společnosti“ dokonce silnější než zákon.

LIDSKÁ PRÁVA

Lidská práva jsou základní práva a svobody, které patří každému člověku. Jak italský filosof práva a politických věd Norberto Bobbio řekl, lidská práva jsou práva „historická“: jsou přirozená a uznávána politickou autoritou, patří všem, ale nebyla vždy rozšířena všem. J. Maritain tvrdí, že je pro lidská práva důležité poskytnout rozumný podklad. Musíme nalézt praktickou shodu mezi lidmi různých idejí a filosofií. Mezi nejvyšší dokumenty v ustanovení lidských práv zařazujeme Magnu Chartu podepsanou roku 1215 králem Johnem z Anglie, Americkou deklaraci nezávislosti z roku 1776 a Francouzskou deklaraci práv člověka a občana z roku 1789.

ČTYŘI GENERACE LIDSKÝCH PRÁV

V roce 1977 Karel Vasak, v České republice narozený francouzský právník, publikoval esej, ve které navrhl rozdělení lidských práv do tří generací: Liberté (svoboda, „občanská a politická“ nebo práva „první generace“), Egalité (rovnost, „socio-ekonomická“ nebo práva „druhé generace“) a Fraternité (bratrství, „kolektivní“ nebo práva „třetí generace“).

Liberté • Égalité • Fraternité

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

- **První generace:** Mezi práva první generace patří právo na život a spravedlivý soud, svobodu projevu, náboženství, rovnost před zákonem a volební práva.
- **Druhá generace** lidských práv řeší socio-ekonomickou sféru občanského života (jak žít a pracovat společně). Tato práva vyžadují, aby stát garantoval rovné podmínky a zacházení všem členům společnosti. Obsahovalo právo být zaměstnaný ve spravedlivých a příznivých podmínkách, právo na jídlo, bydlení a zdravotní péči, stejně tak jako sociální bezpečnost a dávky nezaměstnanosti.
- Hlubší pochopení různých druhů překážek, které narušují naplnění první a druhé generace práv, vedlo k takzvané **třetí generaci práv**. Říká se jim také práva solidarity, neboť zahrnují právo na rozvoj, mír, zdravé životní prostředí a sebeurčení.
- Od druhé poloviny 21. století, se začala objevovat nová generace práv, spojená s rozvojem nových technologií či s takzvanou čtvrtou průmyslovou revolucí: **čtvrtá generace práv**. Odráží zde rizika spojená s novými schopnostmi v digitální době jako je problém soukromí, problematika emocionální umělé inteligence nebo jádro biomedicínské technologie jako je genetické inženýrství. Zařazujeme sem právo na neznečištěné prostředí, soukromí, ne-geneticky upravené dědictví, bezpečný síťový přístup a daleko víc: obecně řečeno, právo na trvale udržitelný rozvoj budoucích generací.

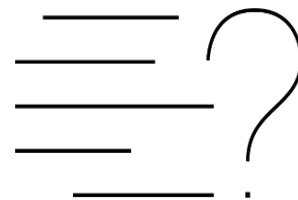
GLOBÁLNÍ OBČANSTVÍ

Neexistuje přesná definice pro tento výraz, neboť jde o práci v procesu, která navazuje na rozvoj telekomunikačních technologií. Globální občanství není novým typem občanství, ale různými způsoby zapojení, interakce nebo uplatnění práv občanů digitální doby.

Náplň a cíle globálního občanství se vyvíjí, protože se mění světově historický, politický a ekonomický kontext, tedy nové výzvy, kterým je třeba čelit v blízké budoucnosti. Můžeme třeba požadovat právo na vodu a vhodný potravinový přísun, digitální propast a přístup k síti, právo na trvale udržitelný rozvoj.

V roce 2016 Spojené národy prosadili agendu 2030 pro trvale udržitelný rozvoj, která obsahuje 17 cílů (viz učebnice).

KONTROLNÍ OTÁZKY:

1. Co je lidské právo?

Lidská práva jsou základní práva a svobody náležející každému člověku, která jsou jak přirozená, tak uznávaná politickým orgánem, státem, který je musí zajistit a poskytnout každému.

2. Jaká je první generace lidských práv?

První generací lidských práv jsou občanská a politická práva: obě poskytují určitou ochranu před zásahy státu do soukromé sféry občanů a řadu akcí, které občan může v jejich státě provádět. Zahrnují právo na život a spravedlivý proces, svobodu projevu a náboženství, rovnost před zákonem a hlasovací práva.

3. Jaká jsou práva druhé generace?

Druhá generace lidských práv se zabývá sociálně-ekonomickou sférou života občanů (jak žijí a spolupracují) a vyžaduje aktivní opatření státu k zajištění rovných podmínek a zacházení se všemi občany. Jedná se například o právo být zaměstnán za spravedlivých a příznivých podmínek, práva na jídlo, bydlení a zdravotní péči, jakož i sociální zabezpečení a dávky v nezaměstnanosti.

4. Co je charakteristické na třetí generaci lidských práv?

Žádný jednotlivý stát, ale mezinárodní společenství má chránit práva, která se označují také jako práva solidarity, protože zahrnují právo na rozvoj, mír, zdravé životní prostředí a sebeurčení a byly založena za účelem čelit extrémní chudobě lidí v některých zemích světa, válkám, ekologickým a přírodním katastrofám.

5. Jaké jsou hlavní cíle, které mají být naplněny do roku 2030?

Ukončit chudobu a hlad, zajistit právo na vodu a vhodné jídlo a podporovat udržitelný rozvoj.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. e	2. a	3. c	4. d	5. e
6. a	7. b	8. a	9. e	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. N	4. P	5. P
6. N	7. N	8. P	9. N	10. N

Doplňovačka:

1. Lidská práva se zpravidla rodí z ... (výzvy vůči autoritě, která je popírá, ale poté musí být zajištěna / hájena státem, aby mohla být přiznána všem).
2. Až do druhé světové války byli lidé ... (uznávání jako občané státu, a proto jim byla udělena určitá práva).
3. V roce 1977 Karel Vasak, český francouzský právník, vydal esej, ve které navrhl ... (rozdělení lidských práv na tři generace, odrážející hesla francouzské revoluce).
4. Přijetí sociálních práv znamená zrod nového modelu státu ... (sociální stát, v němž je všem občanům zaručena minimální životní úroveň, včetně zdravotních, vzdělávacích a sociálních bezpečnostních služeb).
5. Mezi práva solidarity patří ... (právo na rozvoj, mír, zdravé životní prostředí a sebeurčení).

Otevřené otázky:

1. Co je to lidské právo? (Základní práva a svobody, které patří každému.)
2. Která je první generace lidských práv? (Občanská a politická práva.)
3. Čím se zabývá druhá generace lidských práv? (Socioekonomickou sférou života občanů.)
4. Co je charakteristické pro třetí generaci lidských práv? (Ne jednotlivé státy, ale mezinárodní společenství má chránit tato práva).
5. Které hlavní cíle mají být sledovány do roku 2030? (Ukončit chudobu a hlad, zajistit právo na vodu a vhodné jídlo a podporovat udržitelný rozvoj).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	OCEŇOVÁNÍ LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI A PRÁV V DIGITÁLNÍM VĚKU – OSOBNÍ, SKUPINOVÉ, NÁRODNÍ HODNOTY
Čas	45 min
Cíle výuky	Na konci lekce budou studenti: <ul style="list-style-type: none">• znát význam výrazu lidská práva;• být schopni rozlišovat několik generací lidských práv;• vědomi současných lidských práv a také výzev budoucnosti
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	právo, historie

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Úvod do tématu; prostírání

Studenti sedí ve skupinách po čtyřech kolem stolu a mezi nimi je velký list plakátového papíru a každý má jeden fix. Jeden ze studentů vytvoří na svém plakátovém papíru „prostírání“ (viz níže). Učitel položí studentům otázku: „*Jaká máme práva?*“ Studenti píšou odpověď doprostřed svého papíru. Studenti v této fázi spolu nemluví, ale pracují individuálně. Otočením listu nebo pohybem kolem sebe si studenti přečtou, co každý napsal ve svém vlastním prostoru.

Učitel položí další otázku: „*Která jsou dnes lidská práva přiznávána každému?*“. Každá skupina napíše odpověď do otevřeného prostoru uprostřed prostírání. Odpovědi skupin jsou prodiskutovány a porovnávány v rámci celé třídy.

Čas: 10 minut

2. aktivita: Skupiny expertů

Učitel připraví čtyři různé texty o „čtyřech generacích“ lidských práv spolu se souborem otázek k tématu, které pokrývají informace ve všech čtyřech textech (lze použít otázky pro smartphone verzi, záleží na volbě učitele). Třída je rozdělena do čtyřčlenných

skupin: učitel řekne studentům, že existují čtyři různé texty a že každá skupina čtyř studentů bude spolupracovat na zodpovězení otázek k jednomu z těchto textů.

Učitel dá každé skupině jejich text a otázky. Než začnou, učitel jim řekne, že nenajdou odpovědi na všechny otázky v textu, takže pokud nejsou uvedeny, musí spolupracovat, aby se pokusily uhodnout odpovědi na otázky. Učitel vysvětluje, že každý si musí dělat poznámky, protože později v lekci bude pracovat v různých skupinách.

Učitel poté rozdělí třídu do nových čtyřčlenných skupin tak, aby každá skupina byla tvořena jedním žákem z každé ze čtyř původních skupin. Jelikož každý člen skupiny pracoval na jiném textu, nové skupiny by měly být schopné dokončit všechny otázky týkající se různých textů sdílením svých odpovědí.

Čas: 25 minut

3. aktivita: Shrnutí

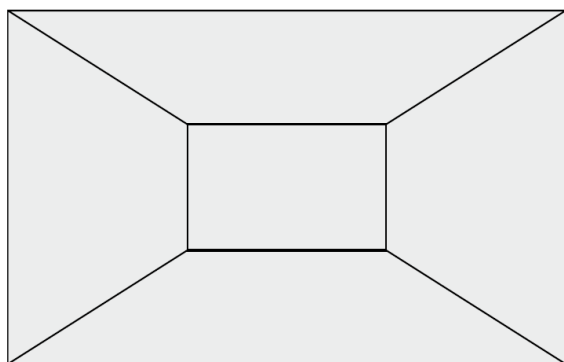
Metoda: Učitel ukáže prezentaci - PowerPoint Téma 7, Modul B a společně se studenty shrnuje hlavní pojmy lekce. Třída jako celek diskutuje o lidských právech, které dnes máme. Studenti pak rozhodují, odkud pocházejí a ke které ze čtyř generací lidských práv patří.

Čas: 10 minut

Vyhodnocení práce třídy:

Čas: 1 minuta

Příklad „prostírání“:

C. EVROPSKÉ A SVĚTOVÉ HODNOTY

Myšlenka samostatného evropského státu byla předmětem úvahy filosofů, jako je Kant, spisovatelů jako je V. Hugo nebo politiků jako je G. Mazzini.

Počátky systematizace unie evropských států nalezneme v poválečném období, kdy lidé začali chápat, že Evropa už nebude schopna řešit další podobné tragédie, proto bylo nezbytné začít pracovat na evropské jednotě. Evropa, kterou dnes známe, je výsledkem dlouhého a komplexního historického řetězce událostí.

EUOS (Evropské uhelné a ocelové společenství), **zrozené v roce 1951**, je komunita, která měla hrát dominantní ekonomickou roli a měla garantovat stabilní růst zemí, které se k ní připojí. V praxi nejdůležitějším opatřením v této dohodě byla eliminace celních povinností mezi členy států. **S Římskou**

dohodou v roce 1957 bylo založeno

Evropské hospodářské společenství. Jeho založení mělo podpořit rozvoj ekonomie členských států, zlepšit standard života populace a rozvinout vztahy mezi státy, volný pohyb lidí, služeb a podnikatelů.

Evropské hospodářské společenství se se vstupem nových zemí postupně rozšířilo s mnoha výhodami pro občany (např. výběr místa bydliště i zaměstnání v jednom ze spojeneckých států; vzdělávací a profesionální kvalifikace platí všude; není daň za převoz zboží, atd.) Členské země jsou také zavázány ustálit pracovní podmínky s určitým závazkem ochrany a obrany životního prostředí, rozšířit spolupráci na vědeckém poli a technologickém výzkumu.

Dalším důležitým krokem k politickému zapojení bylo podepsání Maastrichtského paktu v roce 1992, se kterým se zrodila Evropská unie. Pakt měl za následek především společnou zahraniční politiku a perspektivní společnou obranu, větší závazek ke spolupráci na poli práva a vnitřní politiky a zavedení evropského občanství pro všechny obyvatele Unie. Shengenská dohoda pak znamenala zrušení kontrol na vnitřních hraničních přechodech. Přijata byla také společná měna euro. V květnu 2004 se 10 zemí, téměř všechny z východní Evropy, staly součástí EU

CHARTA ZÁKLADNÍCH PRÁV EVROPSKÉ UNIE

Se zvětšením Evropské unie byla silně pocíťována potřeba jasně definovat práva a povinnosti evropských občanů. Znamenalo to definovat evropské občanství.

V červnu 1999 Kolínská evropská rada uznala za vhodné dát dohromady v Chartě základních práv uznaných EU práva na úrovni EU. **Charta byla sestavena Úmluvou a byla uvedena v platnost 7. 12. 2000 v Nice. V prosinci 2009, s nástupem Lisabonské dohody, byly Chartě dány stejné zavazující právní vlivy jako mezinárodním dohodám.**

Charta obsahuje úvodní předmluvu a 54 článků seskupených do 7 kapitol. Těmito kapitolami jsou **důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, státní příslušnost, spravedlnost, obecné zaopatření řídicí ztvárnění a aplikaci Charty**. Ze všech tragédií, které Evropu potkaly, se EU naučila hodnotám přijetí, míru, rovnosti a koexistence. Je mnoho lidí, kteří věří, že EU je tvořena mosty, ne hradbami, mírem a ne válkou, rovností a sociální inkluzí. Země práv, blahobytu, kultury a inovace.

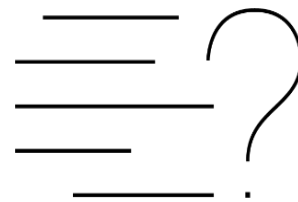

EVROPSKÉ KULTURNÍ DĚICTVÍ

Dědictví není něco, co patří minulosti, ale vyvíjí se skrze náš způsob vázání se k němu. Kulturní dědictví je soubor krajin, názorů, předmětů a uměleckých děl, činů, myšlenek, to vše vytváří kulturu a zdroje. Tím, že se staráme o kulturní dědictví jednotlivých států, můžeme objevit naše odlišnosti a začít mezikulturní rozhovor o tom, co máme společné. Lisabonská dohoda klade velkou důležitost na kulturu. Mělo by se také pamatovat na Chartu práv z Nice 2000, která znovu potvrzuje, že rozvoj hodnot Unie nemůže být na úkor „kultur a tradic lidí Evropy“.

Ochrana kulturního dědictví je základním předpokladem pro zachování sociální identity různých lidí. Se vznikem globálního občanství byl také vyzdvižen problém globálních hodnot. Ve skutečnosti existence zájmů, které jsou sdíleny všemi lidmi a národy na světě, ukázala globální zájmy. To se podílelo na vytvoření globálních hodnot a později dalo vznik „globálnímu občanství“. Tyto globální problémy se zabývají každou lidskou bytostí, a ačkoli ne každé lidstvo je jednotné v interpretaci a následování globálních hodnot, ukázali se dostačující k přínosu globalizace a globálních hodnot, globálnímu občanství.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaký byl první milník v rozvoji Evropské unie.

Prvním krokem byl vznik ESUO, orgánu, který měl hrát ekonomickou roli, aby zajistil stabilní růst v členských zemích. Nejdůležitějším opatřením bylo odstranění cel mezi členskými státy.

2. Jaké dohody byly očekávány s podpisem Maastrichtského paktu?

Pakt měl za následek především společnou zahraniční politiku a perspektivní společnou obranu, větší závazek ke spolupráci na poli práva a vnitřní politiky a zavedení evropského občanství pro všechny obyvatele Unie. Shengenská dohoda pak znamenala zrušení kontrol na vnitřních hraničních přechodech.

3. Co je Charta základních práv EU?

Charta vychází z potřeby definovat práva a povinnosti evropských občanů a zahrnuje obecné zásady zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech a zásady vyplývající z tradic evropských zemí.

4. Co znamená kulturní dědictví?

Kulturní dědictví státu je souborem krajiny, návrhů, předmětů a uměleckých děl, událostí, nápadů, které generují kulturu a zdroje. Kulturní dědictví každého jednotlivého státu je zásadní pro budování budoucnosti Evropy.

5. Jak může být evropské kulturní dědictví chráněno?

Evropské kulturní dědictví lze chránit, pouze pokud jsou zaručena lidská práva a základní svobody, jako je svoboda projevu, informací a komunikace.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. d	2. d	3. c	4. b	5. c
6. d	7. c	8. a	9. e	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. P	4. N	5. P
6. P	7. N	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Prvním milníkem pro rozvoj Evropské unie byl ... (vznik ESUO, orgánu, který měl hrát ekonomickou roli, aby zajistil stabilní růst v členských zemích).
2. Podpisem Maastrichtské smlouvy byla stanovena ... (hospodářská a měnová unie, společná zahraniční politika, větší angažovanost v oblasti spravedlnosti a vnitřní politiky a zavedení evropského občanství pro všechny obyvatele Unie).
3. Listina základních práv Evropské unie vychází z potřeby ... (definovat práva a povinnosti evropských občanů a zahrnuje obecné zásady zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech a zásady vyplývající z tradic evropských zemí).
4. Kulturní dědictví státu je ... (soubor krajin, návrhů, předmětů a uměleckých děl, akcí, nápadů, které generují kulturu a zdroje).
5. Evropské kulturní dědictví lze chránit, pouze pokud ... (jsou zaručena lidská práva a základní svobody, jako je svoboda projevu, informací a komunikace.)

Otevřené otázky:

1. Jaký byl první milník pro rozvoj Evropské unie? (Vznik ESUO).
2. Jaké dohody se očekávaly podpisem Maastrichtské smlouvy? (Hospodářská a měnová unie, společná zahraniční politika, větší angažovanost v oblasti spravedlnosti a vnitřní politiky a zavedení evropského občanství pro všechny obyvatele Unie).
3. Co je Listina základních práv Evropské unie? (Charta vychází z potřeby definovat práva a povinnosti evropských občanů a zahrnuje obecné zásady zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech a zásady vyplývající z tradic evropských zemí).

4. Co se rozumí „kulturním dědictvím“? (Kulturní dědictví státu je souborem krajin, návrhů, předmětů a uměleckých děl, akcí, nápadů, které generují kulturu a zdroje. Kulturní dědictví každého jednotlivého státu je zásadní pro budování budoucnosti Evropy).
5. Jak lze chránit evropské kulturní dědictví? (Evropské kulturní dědictví lze chránit, pouze pokud jsou zaručena lidská práva a základní svobody, jako je svoboda projevu, informací a komunikace).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	OCEŇOVÁNÍ LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI A PRÁV V DIGITÁLNÍM VĚKU – EVROPSKÉ A SVĚTOVÉ HODNOTY
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni vysvětlit: <ul style="list-style-type: none">• milníky vzniku EU;• obsah listiny základních práv EU;• jak může EU chránit kulturní dědictví.
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	sociologie, komunikace, zákon

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Při přípravě studentů na témata se učitel zeptá na následující otázku a získá jejich názory:

- **Když začala práce na Evropské unii?**
- **Co je Listina základních práv Evropské unie?**
- **Co se rozumí „kulturním dědictvím“?**

Čas: 12 minut

2. aktivita: Co si myslíte: jaká jsou práva chráněná Listinou základních práv

Může to být bráno jako hra. Studenti dle svých zkušeností odpovídají na otázku a učitel hodnotí jejich příklady.

Čas: 12 minut

3. aktivita: Evropské kulturní dědictví

Učitel vznese otázku a studenti o ní hovoří. Otázka pro diskuzi: „*Jak může Evropa chránit kulturní dědictví?*“

Čas: 10 minut

4. aktivita: Shrnutí

Učitel ukáže prezentaci PowerPoint Téma 7, modul C. Společně se studenty shrne hlavní pojmy lekce. Na základě rozhodnutí učitele může studentům zadat domácí úkoly.

Čas: 10 minut

Vyhodnocení práce třídy:

Čas: 1 minuta

VIII. DEMOKRACIE, PRÁVO, SPRAVEDLNOST, ROVNOST, PRÁVNÍ STÁT

A. DEMOKRACIE - BRZDY A ROVNOVÁHY

HODNOTY

Každý z nás je součástí společenství lidí, nikdo není na světě sám. Abychom však mohli jako společnost fungovat, je potřeba řídit se podle určitých pravidel. Ta mohou být psaná (zákony), ale také nepsaná. V průběhu staletí se společnosti (zejména západní civilizace) domluvily na určitých hodnotách, které by měly řídit naše jednání doma, ve škole i ve veřejném životě a v konečném důsledku vést k tomu, abychom byli platnými členy společnosti a dokázali vycházet s druhými, ale také abychom se mohli aktivně účastnit veřejného života, což je jeden z podstatných rysů demokracie. Mezi tyto hodnoty patří svoboda jednotlivce, rovnost všech lidí (před zákonem, v práci, atd.), vzájemný respekt, tolerance, zodpovědnost, právní stát a principy demokracie.

Důraz na tyto hodnoty musíme klást samozřejmě také v současnosti, kdy jsme díky technologiím a hlavně sociálním sítím v kontaktu s ostatními více než kdy dříve.

DEMOKRACIE

Demokracie je forma vlády, v níž *veškerá moc náleží lidu*, který se buď přímo, nebo prostřednictvím zástupců, podílí na navrhování a přijímání zákonů, jimiž se řídí společnost. V současnosti se s tímto státním zřízením můžeme setkat ve většině vyspělých zemí světa, včetně téměř všech států Evropy.

Významný britský státník Winston Churchill s oblibou říkával, že demokracie zdaleka není dokonalá a má spoustu chyb, ale ze všech způsobů vlády, které lidstvo zatím vymyslelo, je ten nejlepší. Demokracie skutečně není systém, který by fungoval sám od sebe automaticky a bez chyb. Jsou k ní zapotřebí lidé, a ti by měli vědět, na jakých principech je demokracie založena.

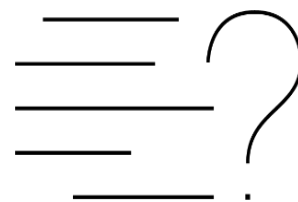
K tomu, aby mohl nějaký stát fungovat, potřebuje mimo jiné disponovat určitou mocí. Patrně jste již slyšeli o tom, že státní moc se skládá ze tří součástí – legislativy (zákonodárná moc), exekutivy (výkonná moc) a justice (soudní moc).

Každá z těchto tří složek má určitou působnost, která by měla být přesně vymezená a zároveň určitým způsobem omezená. Je totiž potřeba zabránit situaci, kdy jedna z těchto složek získá výsadní postavení, což by znamenalo ohrožení celého demokratického zřízení.

Aby bylo zabráněno situaci, kdy moc ve státě získá jeden státní orgán (navíc obtížně kontrolovatelný), vyvinul se postupem času mechanismus, který nazýváme *brzdy a rovnováhy* (či protiváhy). Díky němu například legislativa může vydávat zákony, avšak pouze takové, které se vztahují na celou společnost a nediskriminují jednotlivce. Stejně tak parlament (vrcholný orgán zákonodárné moci) může určitým způsobem zasahovat do chodu vlády (vrcholného orgánu výkonné moci), avšak nemůže její členy závazně úkolovat a v některých případech ji ani nemůže odvolat. A exekutiva zajišťuje provoz soudů, jejich rozhodování však ovlivňovat nesmí.

Obecně o krizi demokracii slyšíme nejčastěji v souvislosti s meziválečným obdobím. Tehdy se na několika místech v Evropě začali k moci dostávat v podstatě legitimním (demokratickým) způsobem politici, kteří nakonec znamenali pro demokracii zkázu.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaké jsou naše hodnoty?

Mezi hodnoty člověka patří svoboda jednotlivce, rovnost všech lidí (před zákonem, v práci, atd.), vzájemný respekt, tolerance, zodpovědnost, právní stát a principy demokracie.

2. Co je to demokracie?

Demokracie je forma vlády, v níž veškerá moc náleží lidu.

3. Co je to legislativa?

Moc zákonodárná.

4. Co je to exekutiva?

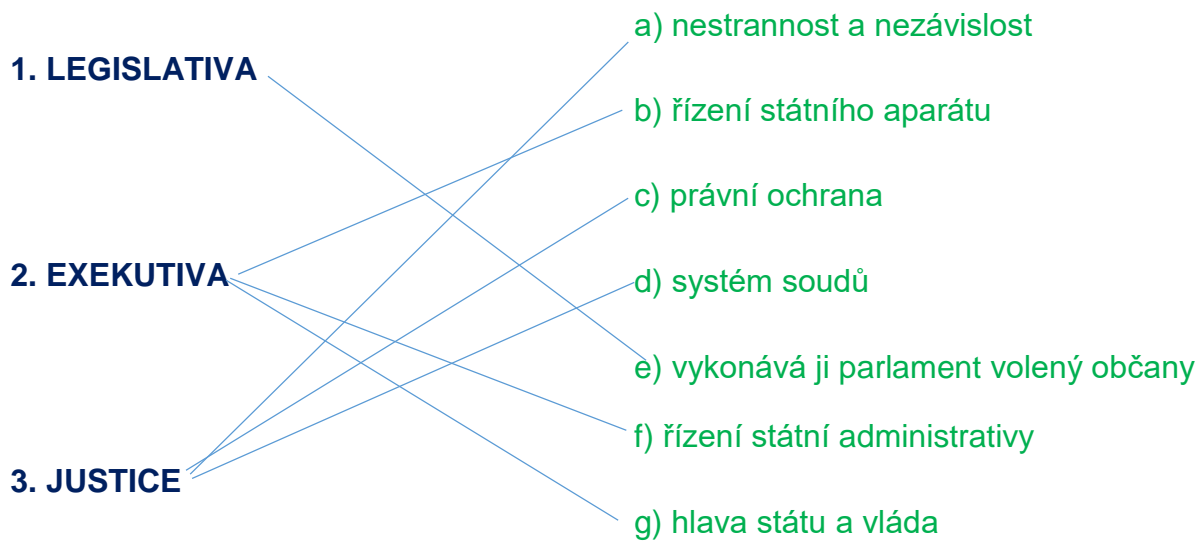
Moc výkonná.

5. Co znamená v demokracii pojem brzdy a rovnováhy?

Mechanismus, který má zabránit situaci, kdy moc ve státě získá jeden státní orgán.

ÚKOLY V MODULU

Aktivita: spoj jednotlivé složky státní moci s pojmy, které s nimi souvisí:

Aktivita: Poznáš osobu na obrázku? Tento francouzský filosof a spisovatel je autorem dělby návrhu státní moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zkus na internetu dohledat jeho jméno.

Odpověď: Charles Louis Montesquieu (1689 – 1755)
francouzský filozof a kritik absolutismu

A

EXEKUTIVA

JUSTICE

D

F

JUSTICE

LEGISLATIVA

B

C

EXEKUTIVA

LEGISLATIVA

E

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. b	3. a	4. c	5. a
6. b	7. b	8. c	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. P	5. P
6. P	7. P	8. N	9. N	10. N

Doplňovačka:

1. Demokracie je forma vlády, ve které veškerá moc náleží ... (lidu).
2. Během staletí se společnost (zejména západní civilizace) shodla na určitých hodnotách, kterými ... (by se měla řídit naše činnost).
3. Na tyto hodnoty musíme klást důraz i (kdy?) ... (v současnosti).
4. Lidé by měli znát... (hlavní principy demokracie).
5. Winston Churchill, významný britský státník, s oblibou říkal, že demokracie není zdaleka perfektní, ale ze všech dosud vynalezených způsobů ... (je nejlepší).

Otevřené otázky:

1. Proč by se lidé měli učit o teorii demokracie? (Lidé by měli být dobře informováni o svých právech a povinnostech.)
2. Proč i dnes uznáváme hodnoty, jako je rovnost, tolerance nebo svoboda? (Lidé budou vždy takové hodnoty potřebovat).
3. Které další hodnoty jsou podle vás důležité a nebyly v textu zmíněny? (Např. demokracie se potýká s problémy začlenění).
4. Z jakého důvodu musí být pravomoci jednotlivých složek vlády omezeny? (Aby nedocházelo ke zneužití státní moci ve prospěch jedné skupiny obyvatel.)
5. Proč byl vynalezen mechanismus „brzd a protivah“? (Aby se předešlo situaci, kdy jeden státní orgán získá moc ve státě (je velmi obtížné jej kontrolovat)).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	DEMOKRACIE – BRZDY A ROVNOVÁHY
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojem občanské hodnoty;• uvědomit si důležitost systému brzd a rovnováhy;• objasnit fungování systému brzd a rovnováhy;• vysvětlit pojem dělba moci.
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	demokracie, hodnoty, legislativa, exekutiva, justice, systém brzd a rovnováhy,

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Brainstorming: Učitel položí následující otázku: *Co můžeme označit za občanskou hodnotu?* Cílem otázky je vzbudit u žáků zájem o téma.

Čas: 3 minuty

2. aktivita: Občanské hodnoty v praxi

Ve dvojici se žáci pokusí k jednotlivým občanským hodnotám nalézt konkrétní příklady z praxe. Své příklady si zapíší do sešitu. Poté proběhne společná diskuze. Následně se zamyslí, které státy zabezpečují tyto hodnoty a které nikoliv.

Čas: 5 minut

3. aktivita: Vysvětlení citátu Winstona Churchilla

Studenti budou mít za úkol vysvětlit citát Winstona Churchilla: *„Demokracie má cenu jedině tehdy, jestliže se dovede bránit.“*

Čas: 3 minuty

4. aktivita: Složky státní moci

Studenti spojí ke složkám státní moci jednotlivé charakteristiky.

Čas: 8 minut

5. aktivita: Systém brzd a rovnováhy

Studenti objasní systém brzd a rovnováhy pomocí náčrtku mostu se třemi pilíři. Následně do grafu doplní pravomoci tak, aby bylo jasné, jak se složky státní moci navzájem kontrolují.

Čas: 10 minut

6. aktivita: Zamyšlení

Studenti se zamyslí, kdy v historii lidstva došlo k selhání systému brzd a rovnováhy.

Čas: 7 minut

7. aktivita: Jak se jmenuje muž na obrázku

Studenti se pokusí naleznout jméno muže na obrázku. Náповědou jim bude, že se zasloužil o rozdělení moci na výkonnou, zákonodárnou a soudní.

Čas: 4 minuty

8. aktivita (nebo domácí úkol): Zamyšlení

Studenti se zamyslí nad situací na obrázku z období židovské perzekuce za 2. světové války, a to z pohledu člena NSDAP, vlastníka obchodu (Žida) a běžného německého občana.

Čas: 4 minuty

9. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 1 minuta

B. SPRAVEDLNOST A ROVNOST

SPRAVEDLNOST A ROVNOST

Ve škole se učíme nejenom novým poznatkům. Smyslem vzdělávání je i osvojování si určitých postojů a hodnot, které společnost vnímá jako důležité. Mezi ně patří také rovnost a spravedlnost. Jen si zkuste představit, jak by to na světě vypadalo, kdyby neexistovala spravedlnost. Pravděpodobně bychom velmi často cítili pocit křivdy či nespravedlnosti. A co se týče rovnosti, možná to tak často nevnímáme, ale i tato hodnota je důležitá. Přinejmenším by každý z nás měl mít stejná práva, ovšem rovnost se dá stejně tak jako spravedlnost použít v nejrůznějších životních situacích. S požadavky na rovnost a spravedlnost ve společnosti se setkáváme již od starověku. Například římský právník Ulpian definoval spravedlnost jako snahu „*poctivě žít, nikomu neškodit, každému dávat, co mu patří.*“. Podle Aristotela je to nejdůležitější z ctností, protože se vztahuje ke druhému a můžeme ji také označit jako „*dobro pro druhé*“. Na rozdíl od hodnoty, jako je např. zdraví, je spravedlnost relativní, protože je nutné ji posuzovat v souvislosti s jinou hodnotou nebo hodnotami. Nelze na ni pohlížet izolovaně, je potřeba vložit ji do určitého prostředí. Hodnoty spravedlnosti nelze direktivně zakotvit. Vnímání nespravedlivého je intuitivní, bezprostřední a zcela individuální, co je spravedlivé pociťujeme bez ohledu na právní normy.

Rozdílnosti ve vnímání toho, co je spravedlivé, si můžeme ukázat na příkladu tzv. Chamurappiho zákoníku, který pochází až z 2. tisíciletí př. n. l. V něm se mimo jiné píše: „*Pokud stavitel postaví dům, ale nepostaví ho správně a dům spadne a zabije syna majitele, měl by být stavitel odsouzen k smrti.* ”

Ovšem ani to, jestli je člověk vinen, nebo nevinný, nemusí být vždy úplně jednoduché určit. Německý filozof Karl Jaspers napsal v roce 1946 svou patrně nejvýznamnější knihu - *Otázka viny*. Jejím prostřednictvím chtěl jednak umožnit Němcům vyrovnat se s jejich totalitní minulostí (vždyť jen rok předtím skončila nejhorší válka v dějinách a Němci byli hlavními viníky), ale zároveň se autor snažil postihnout vinu ve všech jejích aspektech. Z tohoto důvodu rozdělil vinu do tří kategorií:

- a) **kriminální** - týká se porušení platných zákonů. O tom, zda došlo ke zločinu, rozhoduje soud.

- b) **politická** - všichni jsme občany nějakého státu, proto všichni neseme zodpovědnost za činy, kterých se dopustili jeho představitelé. Sami jsme totiž ve volbách rozhodli, kdo bude u moci.
- c) **morální** - týká se všech činů, které provádíme jakožto jednotlivci. Nelze se schovat za tvrzení, že jsme jednali z něčí vůle, protože vždy máme možnost volby.¹ Měřítkem viny je zde naše svědomí, tzn., že se zodpovídáme sami sobě, nikdo jiný nás nemá právo soudit.²
- d) **metafyzická** - Jaspers tvrdí, že my jako lidé neseme zodpovědnost, za všechny nespravedlnosti, k nimž docházelo s naším vědomím, aniž bychom s tím cokoli udělali. Tuto vinu nelze postihnout žádným z výše zmíněných způsobů, soudit nás může jedině Bůh.³

A jaká je vlastně míra formulování kritéria spravedlnosti? Často se vedou spory o to, zdali se má člověku platit dle jeho zásluh nebo podle jeho pozice ve společnosti. Můžeme proto rozlišovat spravedlnost vyrovnávací a spravedlnost rozdělovací (sociální). Vyrovnávací spravedlnost se uplatňuje především v oblasti práva soukromého a trestního. Odráží se v samotném lidském chování, neboť stanovenými právy vymezuje hranice člověka ve vztahu k druhému člověku. Spravedlnost rozdělovací v sobě skýtá problém neexistujícího objektivního kritéria, podle něhož by mohla být posuzována. Středem jejího zájmu je vlastnost stavu věcí. Podle této teorie je např. nespravedlivé, když se člověk narodí do chudé rodiny. Původ sociální nespravedlnosti nelze přesně určit, společnost se však může na základě solidarity pokusit o změnu podmínek sociálně slabých jedinců.

V antice byla spravedlnost vyobrazována jako tzv. alegorie spravedlnosti. Socha spravedlnosti je znázorňována s páskou přes oči, aby byl zdůrazněn princip nestrannosti. Ale není někdy opravdu slepá? Je vždy viník řádně potrestán? Bohužel, ani v 21. století nedokážeme odpovědět: „ANO!“. Alegorie spravedlnosti, symbol nestranného rozhodce, představuje zároveň princip rovnosti. Díky pásce přes oči neví, kdo před ní stojí, a proto může hodnotit bez emocí, spravedlivě tak, aby mísky vah byly v rovnováze, a bez použití donucovacích prostředků. Přesto však mezi pojmy spravedlnost a rovnost existuje rozdíl.

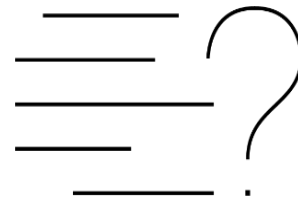
¹ Z tohoto pohledu může být volbou i smrt.

² Protože nikdo jiný nebyl v daný moment v naší situaci.

³ Za předpokladu že v nějakého věříme. Jinak se patrně zodpovídáme zase jen sami sobě.

Rovnost patří mezi další pilíře demokracie. Je třeba si uvědomit, že lidé si nejsou rovni. Liší se věkem, pohlavím, barvou pleti, postavením ve společnosti, různou prestiží apod. Z právního hlediska můžeme rozlišovat mezi rovností právní (*de jure*), kdy pro všechny občany platí stejné zákony a všichni mají stejná práva, a rovností skutečnou. Mimo to můžeme definovat i rovnost politickou, která je založena na právu volit a být volen. Ve společnosti se objevuje požadavek rovnosti příležitostí, který si nárokuje stejné výchozí podmínky pro získání postavení a uplatnění se ve společnosti. Lidé jsou si od přirozenosti rovni ve své možnosti přístupu ke svobodě, k Bohu, k trhu, k právu a ve své lidské důstojnosti. V dalších oblastech lidského života je jen na nás, zdali budeme na lidi kolem nás pohlížet bez předsudků a budeme je považovat za sobě rovné.

KONTROLNÍ OTÁZKY:

1. Co je to *spravedlnost*?

Ulpian definoval *spravedlnost* jako snahu „*poctivě žít, nikomu neškodit, každému dávat, co mu patří.*“

2. Proč je důležitá?

Pilíř demokracie, důležitá hodnota.

3. Co rozumíme pod pojmem *rovnost*?

Princip, dle kterého mají všichni lidé stejná práva a povinnosti.

4. Kdo/co je to *právnícká osoba*?

Pojem pro označení právních subjektů.

5. Jaký je rozdíl mezi osobou a *právníckou osobou*?

Osoba je označení pro jedince, *právnícká osoba* označuje právní subjekty (firmy, společnosti)

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. a	4. b	5. a
6. c	7. c	8. c	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. P	4. N	5. N
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Účelem vzdělávání je také ... (získat určité postoje a hodnoty, které společnost vnímá jako důležité).
2. Požadavkům na rovnost a spravedlnost ve společnosti bylo vyhověno již od ... (starověku).
3. Vnímání nespravedlnosti je ... (intuitivní, bezprostřední a zcela individuální).
4. Alegorie spravedlnosti, symbol nestranného rozhodčího, představuje také princip ... (rovnosti).
5. Ve společnosti, která si nárokuje stejné výchozí podmínky pro získání pozice a uplatnění ve společnosti, existuje požadavek na ... (rovné příležitosti).

Otevřené otázky:

1. Jak chápete rozdíl mezi pojmy spravedlnost a rovnost? (Spravedlnost zabezpečuje stejná práva a povinnosti pro všechny, rovnost poskytuje všem osobám stejnou úroveň příležitostí.)
2. Proč si myslíte, že je spravedlnost ve světě důležitá? (Je to základní koncept naší společnosti. Chrání lidi a podporuje rovnost.)
3. Jak rozumíte úsloví „*Oko za oko, zub za zub*“? (Dle této zásady bychom se již neměli řídit, neboť nám říká, že bychom měli oplácet vždy stejnou měrou.)
4. V čem si mohou být lidé nerovní? (Lidé se liší věkem, pohlavím, barvou pleti, společenským postavením atd., ale právně jsou si všichni lidé rovni.)

5. Vysvětlete, proč lidé někdy nazývají spravedlnost "*slepou spravedlností*"?
(Spravedlnost by měla být nedotknutelná, neutrální. Přesto jsou případy, kdy ne všichni zločinci jsou potrestáni.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	DEMOKRACIE – SPRAVEDLNOST A ROVNOST
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojem spravedlnost a rozlišit její typy;• popsat tzv. alegorii spravedlnosti a vysvětlit její význam;• objasnit pojem vina, uvést klasifikaci Karla Jaspersa a k jednotlivým typům uvést vlastní příklady;• uvést rozdíl mezi pojmy equity and equality (rovnost a spravedlnost).
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	demokracie, spravedlnost, rovnost, alegorie spravedlnosti, vina

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Brainstorming: Učitel položí následující otázku: *Co je to spravedlnost?* Cílem otázky je vzbudit u studentů zájem o téma.

Čas: 3 minuty

2. aktivita: Spravedlivý člověk

Ve dvojici se žáci pokusí popsat člověka, kterého by označili za spravedlivého.

Čas: 5 minut

3. aktivita: Kategorie viny

Studenti se zamyslí nad konkrétními příklady k jednotlivým druhům viny.

Čas: 5 minut

4. aktivita: Alegorie spravedlnosti

Studenti se pokusí popsat tzv. alegorii spravedlnosti a vysvětlit, co vyjadřuje.

Čas: 5 minut

5. aktivita: Slepá spravedlnost

Studenti se zamyslí nad tím, zdali existuje člověk, lidé (společnost, firma apod.), kteří porušují zákon, ale nejsou za to potrestáni. Následně proběhne diskuze.

Čas: 10 minut

6. aktivita: Spravedlnost vs. rovnost

Studenti se na základě obrázku pokusí vysvětlit rozdíl mezi oběma pojmy.

Čas: 5 minut

7. aktivita: Kdo dostane srdce?

Studenti si představí, že jsou součástí transplantační komise, a na základě uvedených charakteristik vyberou příjemce nového srdce. Svůj výběr zdůvodní.

Čas: 10 minut

8. Domácí úkol: Tvorba citátu

Studenti se pokusí vymyslet vlastní citát o rovnosti.

9. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 1 minuta

C. PRÁVNÍ STÁT

Pravidlo a zákon, zdánlivě podobné pojmy, mezi kterými je však nutné rozlišovat. Pravidlo je souhrn předpisů, které nám říká, jak je dobré se chovat. Zákon je pevně dané pravidlo, které musí každý dodržovat. Porušíme-li pravidlo (chování), můžeme být za to kritizováni, opovrhováni či můžeme ztratit své přátele. Porušíme-li však zákon, budeme potrestáni.

Na počátku práva stála nepsaná pravidla založená na zvykovém právu. Fungování demokratického státu je však podmíněno existencí právního řádu, prostřednictvím něhož takové státy charakterizujeme jako právní. Právní stát je přesně to místo, kde lidé věří, že se mohou spolehnout na soubor pravidel, která jsou prosazována. Je to také místo, kde má každý svůj hlas a pokládá tento systém za férový. Úlohou každého státu je pomocí práva vymezit vztah mezi občanem a státem a prosazovat vládu práva. To znamená, že stát je vázán právem a má vždy sloužit občanům, nikoliv naopak. Má vždy respektovat lidská a občanská práva a umožnit všem občanům účastnit se politického života.

Představme si právní stát jako pyramidu z kostek, na jehož vrcholu se nachází hlavní princip, který je podepřen pilíři. Hlavním principem právního státu je rovnost před zákonem a zákon nadřazený vládcům. To znamená, že nejvyšším vládcem je zákon a všichni jej musí akceptovat, občané i vládci. Všichni jsme si před zákonem rovni a pro všechny platí jedny a ty samé zákony. Aby daný princip fungoval, potřebuje pilíře, které jej udrží na vrcholu pyramidy.

Každý stát by měl usilovat o jednotnou, spravedlivou a srozumitelnou strukturu právních norem, jež by měla vycházet z těchto zásad: dělba moci, zákonnost, suverenita lidu a osobní svoboda. Naneštěstí, ne všechny státy na světě jsou státy právními. Mnoho státu ve světě má problémy se zkorumpovanými vládními úředníky a omezováním lidských práv.

Absenci pevného právního řádu však můžeme vnímat i ve světě virtuálním. Rozmach digitálních technologií či sociálních médií potřebuje ke svému správnému fungování nastavení srozumitelných pravidel. Téměř každý uživatel sociálních médií je zároveň i autorem či vydavatelem a mnoho z nich publikují, aniž by respektovali autorská práva. Velká část uživatelů nakupuje přes e-shopy, vzdělává se pomocí nejrozumnějších tutoriálů či se udržuje fit pomocí lekcí cvičení. Lidé ve virtuálním světě hledají přátele,

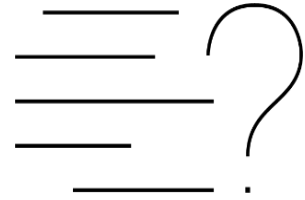
porozumění, budoucí partnery, je to prostor, ve kterém tráví svůj volný čas. Virtuální svět však v sobě ukrývá velké nebezpečí v podobě kyberšikany a kyberútoků, proto je třeba mít se vždy na pozoru.

„Právní stát (Rule of Law)” vs. „pravidla a zákon (rule and laws)”.

Výše jsme popsali vztah mezi pravidly a zákony. „Právní stát“ (Rule of Law) je něco jiného než „pravidla a zákony“ (rule and law). Termín právní stát je tedy používán jinak, než jen pravidla a zákony. Právním státem je myšlena společnost, která je spravována zákony. V takové společnosti jsme si před zákonem všichni rovni, ať už se jedná o dělníka, ředitele nebo premiéra. Právní stát je jiná možnost jak říci *“my občané jsme si všichni rovni a máme stejná práva a povinnosti.”*

Právní stát je také projevem rovnosti občanů: nejsou to přátelé nebo nepřátelé soudě podle něčího skutku, ale před zákonem jsou si rovni. (Zákon je samozřejmě vymáhán soudem, takže je naprosto nezbytné, aby byli soudci nestranní a nezáviseli na legislativních nebo výkonných orgánech. Viz výše modul Brzdy a Rovnováhy).

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaký je význam “pravidel”?

Pravidla zabezpečují fungování společnosti.

2. Jaký je rozdíl mezi pravidly a zákony?

Pravidlo je souhrn předpisů, které nám říká, jak je dobré se chovat. Zákon je pevně dané pravidlo, které musí každý dodržovat.

3. Co znamená “právní stát”?

Společnost, která je spravována zákony

4. Proč je důležité, že je společnost vedena zákony?

Před zákonem jsme si všichni rovni.

ÚKOLY V MODULU

Aktivita: Které z následujících ustanovení je pravidlo (R) a které zákon (L)?

Neskákej jinému člověku do řeči. **R**

Neber, co není tvé. **L**

Pokud na semaforu svítí červená, zastav. **L**

Chovej se k lidem tak, jak bys chtěl, aby se chovali k tobě. **R**

Neomezuj svobodu druhých lidí. **L**

Aktivita: Které pilíře podle tebe udržují zákon na vrcholu pyramidy?

Dělba moci, vymahatelnost práva a nestrannost soudů, právní jistota apod.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. b	3. a	4. b	5. c
6. c	7. a	8. a	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. P	5. N
6. P	7. P	8. P	9. N	10. N

Doplňovačka:

1. Fungování demokratického státu je podmíněno existencí ... (právního řádu).
2. Úlohou každého státu je definovat vztah mezi občanem a státem prostřednictvím práva a prosazovat ... (právní stát).
3. Stát je vázán zákonem a měl by vždy sloužit ... (občanům).
4. Hlavní zásadou právního státu je ... (rovnost před zákonem).
5. Rozšíření digitálních technologií vyžaduje stanovení ... (jasných pravidel).

Otevřené otázky:

1. Jaký je rozdíl mezi pravidly a zákony? (Pravidlo je souhrn předpisů, které nám říká, jak je dobré se chovat. Zákon je pevně dané pravidlo, které musí každý dodržovat.)
2. Jaká práva je podle vás nutné respektovat, abychom zabránili chaosu ve světě? (Lidská práva)
3. Jaká práva jsou často porušována? (Právo na názor, právo na soukromí, právo svobody atd.)
4. Jaká práva bychom měli respektovat ve virtuálním světě? (Všechna práva, která má člověk reálného světa (identita, bezpečnost, svoboda slova atd..))
5. Kdyby existoval kurz vzdělávání v oblasti digitálního občanství, co by se tam učilo? (Digitální práva a odpovědnosti, nové sociální a občanské kompetence, bezpečnost na internetu, kybernetická šikana atd.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	DEMOKRACIE – PRÁVNÍ STÁT
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojem pravidlo, právo a právní stát;• uvědomit si důležitost právního státu;• uvést pravidla, na kterých by měl být založen vztah mezi občanem a státem;• uvést pilíře, které udržují vládu práva na vrcholu pyramidy;• uvést zásady, která dopomáhají vytvářet spravedlivou a srozumitelnou strukturu právních norem;• pokusit se vytvořit listinu základních práv ve virtuálním světě.
Pomůcky	prezentace v Powerpointu, dataprojektor, interaktivní tabule, laptop, textbook
Klíčové pojmy	pravidlo, právo, právní stát, pilíře právního státu, listina základních práv a svobod
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Brainstorming: Učitel uloží následující úkol: „<i>Vymysli a napiš 10 slov, která tě napadnou pod pojmem zákon.</i>“ Cílem otázky je vzbudit u studentů zájem o téma.</p> <p>Čas: 3 minuty</p> <p>2. aktivita: Pravidla a zákony</p> <p>Studenti se ve dvojici pokusí naleznout definice pojmů pravidlo a právo. Poté se pokusí přiřadit, které z uvedených popisů naplňuje podstatu definice pravidla a které z nich</p>	

zákon. Nakonec objasní, co se stane, když porušíme pravidlo a co nastane, když porušíme zákon.

Čas: 10 minut

3. aktivita: Pilíře udržující vládu práva

Studenti se ve dvojicích či ve skupině pokusí naleznout pilíře, které dopomáhají utvářet právní stát.

Čas: 8 minut

4. aktivita: Zásady právních norem

Studenti uvedou zásady, které by měly být akceptovány při tvorbě právních norem.

Čas: 8 minut

5. aktivita: (ne)Právní stát

Studenti uvedou stát, který podle nich nelze označit jako právní stát.

Čas: 3 minuty

6. aktivita: Život ve virtuálním světě

Studenti uvedou způsoby, jak můžeme svůj život prožít ve virtuálním světě.

Čas: 3 minuty

7. aktivita (Domácí úkol): Listina základních práv a svobod ve virtuálním světě

Studenti se pokusí zformulovat listinu základních práv, která by měla platit ve virtuálním světě.

8. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 1 minuta

PŘÍLOHA

I. Občanská sociální odpovědnost – CSR

My všichni žijeme ve společnosti – v malé jako je např. naše rodina, třída, komunita nebo ve větší, jako je naše země nebo Evropa. Dnes díky výhodám a charakteristice digitální doby se svět stal malým – můžeme mít snadno přátele na Aljašce, Tahiti nebo v Indii. Říkáme, že žijeme v “globální vesnici”, kde každý zná každého – a skutečně není potřeba kliknout na víc jak šest odkazů, abychom se spojili s kýmkoli ve světě. Jsme světový spoluobčané, naší největší společností je lidstvo.

Již v 60. letech 20. století si více a více lidí, manažerů a vlastníků uvědomovalo, že obchodní společnost je odpovědná za víc než jen vytvořit zisk. Hlavním důvodem pro toto širší chápání společenských odpovědností byl vznik potřeby ochrany životního prostředí. Nejdříve si uvědomili, že jde o globální problém; znečištění ovzduší se nezastavuje u hranic společností, natož u národních hranic. Druhým zjištěním bylo, že zatím největším znečišťovatelem jsou společnosti (korporace). Tato dvě zjištění otevřela problematiku, toho, že obchodní společnost je odpovědná za víc než jen vytvořit zisk za každou cenu. Dle tohoto přístupu byly formulovány 4 typy odpovědnosti, které lze aplikovat nejen na firmy, ale i na jedince či komunitu.

Můžeme rozlišovat odpovědnost:

- **Ekonomická (Economic)**, které v sobě zahrnuje zásadu „být prospěšný jak jen společnost může“. Ale na rozdíl od dřívějšího čistě liberálního přístupu „za každou cenu“ bylo nahrazeno „jak legální, etické a dobročinné okolnosti dovolí“. To samé však platí i pro jednotlivce: každý má nějaké osobní výdaje a osobní příjem; a **každý jednatel je odpovědný za příjem k pokrytí všech svých osobních výdajů.**
- **Právní (Legal)**, v rámci které musí společnost dodržovat všechna pravidla a právní požadavky, což znamená – pracovat podle zákona. Dříve zákon dovozoval společnostem prakticky vše od práce přes čas zaměstnanců po zabíjení a týrání svých bližních, zvláště – soupeřů, zákon se stal více vyváženým a zakázal dřívější

nepřiměřenosti. Právní systém (zákon) určuje co je správné a co je špatné. Osoby (občané, jednotlivci) jsou povinni dodržovat zákon; což znamená dodržovat pravidla.

- **Etická (Ethical)**, vše má být posuzováno i z hlediska etiky. Etika je představa o správném a špatném chování. Snaží se vyřešit otázky lidské morálky tím, že definuje představy jako je dobro nebo zlo, to co je správné a co špatné, ctnost a nectnost, spravedlnost a zločin. Etické odpovědnosti mají vyšší hodnotu než právní odpovědnosti, protože existuje mnoho problémů týkajících se chování, které jsou posuzovány jako neetické, ale neregulované zákonem. Splňovat etické odpovědnosti proto jednoduše znamená dodržovat pravidla a očekávání společnosti, ve které žijeme. **Etické chování je odpovědností všech občanů.**
- **Dobročinná (Philanthropic)**, podle které by se společnosti měly starat o speciální skupiny lidí a materiálně jim pomoci. Takže některé společnosti pomáhají zdravotně postiženým financovat vozíčky; jiné pomáhají mladým muzikantům nebo další nabízejí stipendia pro menšiny, atd.

CSR se stalo důležitým tématem v mezinárodním podnikání a čím dál více expertů začalo pracovat na zmezinárodnění a standardizaci. Na konci tohoto procesu, Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) uveřejnila mezinárodní normu pro CSR: **ISO26000:2010**. (26000 je "název a číslo" CSR jako ISO14000 je pro ochranu životního prostředí nebo ISO27000 informační zabezpečení; a 2010 je rok tohoto uveřejnění a mezinárodního uznání.) Od té doby ISO26000:2010 je přijato také jako národní norma ve více než 100 zemích světa. (ISO nemá daleko od 200 členských zemí.) Což je více než 90% světové ekonomiky (společností) řídicí se (nebo aspoň znající) požadavky Společenské odpovědnosti firem (CSR). Všechny partnerské země přijali ISO26000:2010 CSR mezinárodní normu a pravidla. CSR je tedy mimo jiné znakem etické a humanitární odpovědnosti za pomoc potřebným.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. d	3. b	4. e	5. a
6. c	7. d	8. a	9. e	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Korporace jsou odpovědné nejen za ... (zisk).
2. Občané musí udělat vše, co je v jejich silách, aby si našli práci, aby ... (pokryli své náklady plus náklady na děti).
3. Dobročinnost jsou nezbytná, protože ... (existují lidé v nouzi).
4. Darování je možné pouze tehdy, ... (pokud si to může dovolit).
5. Právní předpisy jsou vždy napsány, ale etické ... (obvykle ne: je to očekávání společnosti.)

Otevřené otázky:

1. Co je CSR? (Původně společenská odpovědnost firem)
2. Existuje mezinárodní standard pro CSR? (Ano, ISO26000)
3. Co je etika? (Pravidla ve společnosti o tom, co je považováno za správné či špatné.)
4. Co jsou nadřazené, etická nebo právní pravidla? (Etická pravidla)
5. Co je to filantropie? (Dobrovolná pomoc potřebným)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 15 – 18
Název	CSR
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co znamená CSR;• uvést, proč je možné a žádoucí rozšířit CSR;• vysvětlit, co je etika a co znamená také pro občany a společnosti;• objasnit, co je filantropie a proč je důležitá na všech úrovních.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	CSR, odpovědnost, typy odpovědnosti

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Co znamená něčemu rozumět?

Učitel pokládá studentům tyto otázky: *K čemu jsou korporace? Co bylo dříve považováno za jediný cíl firmy? Co je to zisk? Své názory si zaznamenají, může proběhnout společná diskuze.*

Čas: 10 minut

2. aktivita: Jak se objevilo CSR?

Studenti se pokusí popsat, jak firmy tvoří zisk a co s ním poté dělají.

Čas: 8 minut

3. aktivita: CSR pro firmy

Studenti diskutují o tom, proč mají firmy i jiné povinnosti než vytváření zisku. Učitel mluví o důvodech neudržitelnosti života, který žijeme.

Čas: 10 minut

4. aktivita: CSR pro občany a komunity

Diskuze k danému tématu. Diskuzními body mohou být: význam etiky a filantropie obecně jednotlivce a pro společnost.

Čas: 12 minut

5. aktivita: [Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu](#)

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Shrne učivo a podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

II. JAK SE SOCRATIVE.COM POUŽÍVÁ?

www.socrative.com

1. Socrative.com je velmi účinný nástroj pro vytvoření snadného rozhraní mezi učitelem a studentem, mezi počítačem učitele a chytrým telefonem studenta. Smartphone musí mít přednostně systém iPod nebo Android.
2. Učitel se na uvedených webových stránkách zaregistruje. Může si vybrat mezi dvěma možnostmi. Menší/jednodušší modul umožňuje pracovat s 50 studenty současně; tato možnost je bezplatná. Pokud chce učitel pracovat až se 150 studenty, bude muset investovat malou částku (v řádu cca 20 euro ročně). Časové okno je definováno učitelem; je otevřeno pro vybranou skupinu studentů (až 50 z nich), dokud si učitel nenechá dané úlohy otevřené na svém počítači. (Úkol běží na povrchu Socrative; učitel může mezitím svůj počítač zavřít; např. během domácího úkolu).
3. Socrative.com je vynikající nástroj pro individuální učení a kontrolu úrovně znalostí, skvěle se hodí jako forma domácího úkolu, kterou učitel velmi snadno zkontroluje. Kromě tohoto využití je dobře použitelný ve třídě při práci s různými skupinami, organizaci týmových soutěží atd. Dále je také vynikajícím evaluačním prostředkem pro kontrolu toho, která část materiálu je chápáná a v jakém rozsahu.
4. K dispozici jsou různé druhy úkolů:
 - a. **otázky s možností výběru z více odpovědí:** v nabídce je několik odpovědí a student vybírá správnou možnost. Socrative vyhodnocuje odpověď automaticky. Otázky a možnosti odpovědí zadává učitel a vždy jedna nebo několik z nabízených možností odpovědí mohou být správné. V SOCIREs jsme rozpracovali otázky pouze s jednou správnou odpovědí. Každý modul každého tématu obsahuje 10 otázek s možností výběru z více odpovědí.
 - b. **Pravdivé nebo nepravdivé věty:** studenti se zde musí rozhodnout, zda je daný krátký výraz (věta) pravdivý nebo ne. Odpověď je opět vyhodnocena automaticky. V SOCIREs bylo pro každé téma Modulu vypracováno 10 vět „True or False“

- c. **Otevřené otázky:** zde musí student věty ukončit, u tohoto typu nelze hodnotit automaticky; hodnocení provádí učitel. V SOCIRES uvádíme dva typy: pět otevřených otázek, které mají být doplněny, a pět otevřených otázek k zodpovězení.
- d. **Vesmírný závod:** je to kombinace otázek s výběrem odpovědí a pravdivé/nepravdivé věty. V tomto typu záleží i na rychlosti odpovědí.
- e. **Exit ticket:** pomáhá definovat, která část materiálu je chápána a v jakém rozsahu. Může však být použita i pro hodnocení třídní práce učitele ze strany studentům. Otázky lze klást písemně nebo také ústně.

V každé z výše uvedených možností jsou další možnosti (modifikace): například daných pět možností v „otázkách s možností výběru z více odpovědí“. Otázky mohou být zadány v náhodném sledu již učitele, což umožňuje použít ji jako kontrolní práci ve třídě a vyhnout se kopírování odpovědi od souseda. Ve třídě jsou velmi užitečné náhodné úkoly.

Učitel může materiál snadno importovat. V rámci školy (předmětu) může mít přístup k obrovskému množství úkolů vypracovaných ostatními a i on sám může nabídnout své materiály k použití.

1. Při registraci dostane učitel registrační číslo. „Třídou“ se myslí osoby, se kterými učitel sdílí svůj kodex. V základním nastavení nemůže počet těch, kteří mají kód, být najednou více než 50.
2. Práce začíná tlačítkem „Start“ a končí, jakmile učitel klikne na „Dokončit“. Časový rámec může být přednastaven, ale lze jej individuálně upravit. Díky tomu může být tento program využit i pro pořádání soutěží i mezinárodního rozsahu.
3. Učitel pracuje se svým počítačem, zatímco studenti se svými smartphony. Učiteli však nic nebrání v tom, aby využil smartphone také – v takovém případě je učitel „manažerem“, ale „členem týmu“.
4. Studenti si z obchodu s aplikacemi stáhnou „Socratic app“. Po zadání čísla učitele mohou vstoupit do učebny. Plnit úkoly a zodpovídat otázky je však možné poté, co učitel klikne na políčko start.

5. Socratic je vynikající a velmi účinný nástroj individuálního učení. Nicméně, může být použit i pro týmovou práci. (Učitel může zadat týmu jakýkoliv úkol k projednání, po diskuzi a týmovém rozhodnutí studenti zadají odpověď, názor).
6. Na níže uvedených odkazech naleznete návody, jak s programem Socratic pracovat.

<https://www.youtube.com/watch?v=nC-Nhpf0Efw>

<https://www.youtube.com/watch?v=WlnI1f-Q1JM>

<https://www.youtube.com/watch?v=LPkqFxWHG4M>

<https://www.youtube.com/watch?v=OsEUBbm-tKg>

<https://www.youtube.com/watch?v=byK8l6WUX3Q>